

vergadering **10**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 23 november 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt – 1486 (2022-2023) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	7
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP) – 1492 (2022-2023) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	7
ACTUELE VRAAG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de kunstwereld als doelwit van klimaatactivisme	8
ACTUELE VRAAG van Bert Maertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de veiligheid van chauffeurs bij De Lijn	12
ACTUELE VRAAG van Stijn Bex aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de toenemende files en het realiseren van de modal shift	
ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het pleidooi van de minister voor een gebiedsdekkende kilometerheffing	
ACTUELE VRAAG van Sofie Mertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de toegenomen filezwaarte	17
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Kim De Witte over de opschorting van de invoering van het capaciteitstarief – 1493 (2022-2023) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	25
ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het federale plan voor artificiële intelligentie (AI) en de betrokkenheid van Vlaanderen hierbij	25
ACTUELE VRAAG van Tine van der Vloet aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de communicatie naar personen met een beperking na de actualisatie van hun budgetcategorie	28

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het uitblijven van voldoende investeringen in agentschap Opgroeien	
ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de evaluatie van kinderopvang-initiatieven	
ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het behandelen van oude meldingen over gevarensituaties in de kinderopvang	32
ACTUELE VRAAG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de voorstellen van de minister inzake de verplichte fusies van gemeenten, de hervorming van het Gemeentefonds en de afschaffing van de provincies	
ACTUELE VRAAG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de gemeentelijke fusies	42
ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de acties tegen de afbraak van de ontslagregeling en de rechtspositieregeling van de ambtenaren bij de lokale besturen	49
ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge schoolfacturen en de nood aan extra maatregelen om de factuur voor ouders te verlagen	
ACTUELE VRAAG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Scholierenkoepel betreffende de hoge schoolkosten	
ACTUELE VRAAG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het adviesrapport van de Vlaamse Scholierenkoepel inzake de schoolkosten	
ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bevraging door de Vlaamse Scholierenkoepel over schoolkosten	55
ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de mogelijke PFAS-vervuiling op de terreinen in Jabbeke waar de Federale Regering een asielcentrum wil inplanten	65
ACTUELE VRAAG van Gwenny De Vroe aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over een dreigende stilstand van de vastgoedmarkt door het tekort aan asbestdeskundigen	67
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	72

ONTWERP VAN DECREET van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021 – 23 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	72
Artikelsgewijze bespreking	72
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgaven-begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 19 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	72
Artikelsgewijze bespreking	72
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen – 1416 (2021-2022) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	73
Artikelsgewijze bespreking	73
VOORSTEL VAN DECREET van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltatische zonnepanelen op dakoppervlakten betreft – 1352 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 6	
Algemene bespreking	73
Artikelsgewijze bespreking	75
VLAAMS MENSENRECHTENINSTITUUT	
Selectiereglement voor de benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut en hun opvolgers	76
De voorzitter: Oproep tot kandidaten voor de mandaten van lid van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut	76
Bespreking en stemming	76
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeyns, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt – 1486 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	76
Algemene bespreking	77
Artikelsgewijze bespreking	77
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP) – 1492 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	78
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Kim De Witte over de opschorting van de invoering van het capaciteitstarief – 1493 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	79

ONTWERP VAN DECREET van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021 – 23 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3 Hoofdelijke stemming	79
ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgaven-begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 19 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	80
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen – 1416 (2021-2022) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	81
VOORSTEL VAN DECREET van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen op dakoppervlakten betreft – 1352 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 6 Hoofdelijke stemming	81
VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeyns, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt – 1486 (2022-2023) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	81
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	82
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	84
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	84

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Filip Dewinter

– *De vergadering wordt geopend om 14.01 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Adeline Blancquaert: ambtsverplichtingen;

Guy D'haeseleer, Tom Ongena, Maurits Vande Reyde: familieverplichtingen;

Roosmarijn Beckers, Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Liesbeth Homans, An Moerenhout, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Frieda Verougstraete-Deschacht: gezondheidsredenen.

VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt

– 1486 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (cd&v): Voorzitter, ik zou graag op basis van artikel 50 van het reglement een voorstel tot spoedbehandeling willen doen. Het gaat om een voorstel van decreet tot toekenning van 100 euro sociale toeslag in het groeipakket.

De voorzitter: We zullen ons daar straks over uitspreken.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP)

– 1492 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Voorzitter, ik wil eveneens een voorstel tot spoedbehandeling doen, meer bepaald van een voorstel van resolutie van onder anderen de heer Sintobin over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP). Dat is stuk nr. 1492. Het is ingediend en ter beschikking voor eenieder.

De voorzitter: Ook daar zullen we ons straks over uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de kunstwereld als doelwit van klimaatactivisme

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister-president, omdat ik dacht dat het lang geleden was dat het in dit halfrond nog eens gegaan was over cultuur, heb ik deze vraag voor u. De Mona Lisa, de Zonnebloemen van Van Gogh, schilderijen van Monet, Vermeer, Klimt: dat zijn allemaal kunstwerken die de afgelopen maanden het slachtoffer zijn geworden van acties van klimaatactivisten die naar musea trekken en daar een pot smurrie – of nog erger: een pot zwarte verf – tegen een schilderij gooien of zich vastkleven.

Spijtig genoeg zijn we ook in Vlaanderen niet gespaard gebleven van dit soort acties. Een klimaatactivist heeft in het Groeningemuseum in Brugge een wereldberoemd schilderij van Jan Van Eyck gevandaliseerd. Ik heb eerlijk gezegd enorm getwijfeld om hierover een actuele vraag te stellen omdat het soms kwalijk is om hieraan meer ruchtbaarheid te geven dan nodig, maar spijtig genoeg blijven de feiten ons wel achtervolgen en worden we er al maanden mee om de oren geslagen.

Ik vind dat dit soort acties niet goed te praten zijn en ik denk ook dat dat de klimaatzaak amper vooruithelpt. Ik denk zelfs dat het een contraproductief effect heeft en dat de mensen zich net gaan afkeren van de klimaatzaak. De toegebrachte schade valt gelukkig tot op heden nog mee, maar het is een kwestie van tijd vooraleer er eens onherroepelijke schade zal worden toegebracht aan een kunstwerk.

Spijtig genoeg heeft de oproep van honderden museumdirecteurs over de hele wereld geen of weinig gehoor gehad. Ik denk dus dat we beter voorkomen dan genezen en ook samen met onze Vlaamse musea voorbereid moeten zijn op wat kan komen. Daarom de volgende vraag, minister-president: bent u in overleg met de musea om te voorkomen dat ook onze wereldberoemde kunstwerken gevaar lopen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, mevrouw D'Hose, voor deze vraag. Ik wil me eerst en vooral aansluiten bij uw verontwaardiging over dit type van actie, niet over de inhoud, niet over de motivatie van de actievoerders, maar over het type, de methode die hier aangewend wordt om actie te voeren. Ik heb zelf een hele carrière in maatschappelijke bewegingen waar we heel veel vormen van actie ooit hebben gedaan. Maar ik denk dat het publiek beschadigen, het ostentatief, gewild beschadigen van publieke goederen – en zeker cultuurgoederen – not done is, onaanvaardbaar is en ik hoop uit de grond van mijn hart dat alle fracties van dit halfrond zich daarbij aansluiten. Ik denk dat dat de eerste maatregel is die we moeten nemen: de publieke verontwaardiging, niet tegen de doelstelling van de actie, maar wel tegen de methodiek van de actie. Ik denk dat dat het eerste is dat we moeten doen om de actievoerders de wind uit de zeilen te halen: de publieke verontwaardiging over de methodiek die hier gehanteerd wordt. *(Applaus bij de N-VA, het Vlaams Belang en cd&v)*

Mevrouw D'Hose, zoals u terecht zegt, is voorkomen beter dan genezen. Ik kan het lijstje dat u hebt opgesomd, nog wat langer maken. De Schreeuw van Munch in Oslo is ook een doelwit geweest. Maar gelukkig is het daar niet gelukt.

We hebben we het overleg met de musea opgestart. We hebben een hele lijst van suggesties over wat men kan doen overgemaakt aan de musea. In het kader van een goed museaal beleid is het noodzakelijk dat men ook een calamiteiten- en veiligheidsplan heeft. We hebben er nog eens op aangedrongen dat men dat zou opstellen. Ik zal de lijst met suggesties niet in detail overlopen, want als je de beveiligingscirkels blootstelt, dan verdwijnt de effectiviteit ervan.

We zijn in overleg met de musea en hebben suggesties overgemaakt van wat er allemaal kan gebeuren. Maar het is in een vrije samenleving natuurlijk moeilijk om het risico tot nul te herleiden. Ik dank u om deze problematiek hier scherp te stellen.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister-president, ik ben heel blij te horen dat u klaar bent en dat die suggesties werden bezorgd. Die kunstwerken lopen heel wat gevaar, maar er zijn ook heel wat kosten aan verbonden. Enkel en alleen al het voorzien van een veiligheidsglas kost blijkbaar 80.000 euro. In een tijd waarin ook de musea worden geplaagd door hoge inflatie, hoge energiekosten enzovoort, komt daar nog een gepeperde rekening bij.

In het Gentse Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.) is men al in overleg met de politie. Misschien is het ook een idee om de good practices die er zijn bij de musea zo veel mogelijk te delen.

Minister-president, ik heb een bijkomende vraag voor u. In welke mate zijn de musea verzekerd tegen eventuele schade die zou kunnen worden veroorzaakt? Want uiteindelijk komt het spijtig genoeg neer op een schadegeval en financiële schade. Zijn er daar mogelijkheden voor de verzekeraars?

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, collega D'Hose uit hier een terechte bekommernis. Ons kunstpatrimonium is telkens opnieuw het doelwit van linkse activisten. En in feite heeft dat weinig of niets te maken met klimaatactivisme, maar alles met het vernielen van onze cultuur en tradities, wat inherent is aan het cultuurmarxisme dat de daders in kwestie, maar trouwens ook verschillende parlementsleden in deze zaal, aanhangen of goedpraten. *(Opmerkingen bij Groen)*

Kijk naar de tweede beeldenstorm onder de vorm van Black Lives Matter, eigenlijk exact hetzelfde. Kijk ook naar censuur, het zogenaamde cancelen, tot zelfs auto's van politici die in Duitsland in brand worden gestoken. Maatregelen zoals extra beveiliging in musea zijn goed op korte termijn, maar dat is symptoombestrijding. Als we de echte oorzaak van dit probleem willen aanpakken, moeten we eerst en vooral geen strobreed wijken voor wat de daders eisen, moeten we de activisten die strafbare daden stellen streng straffen, maar moeten we vooral organisaties zoals Extinction Rebellion en Antifa durven erkennen als terreurorganisaties, wat men in andere landen al doet.

Minister, bent u bereid om met het federale niveau op te nemen Extinction Rebellion, Antifa en aanverwante organisaties te laten erkennen als terreurorganisaties? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik sluit aan bij het feit dat we elke vandalisering van ons cultureel erfgoed moeten veroordelen. Ik heb er alle begrip voor dat men aandacht wil vragen voor bepaalde problematieken. Maar de methodiek van zulke

acties zijn echt niet goed te praten. Ik denk zelfs dat het contraproductief is voor de klimaatactivisten zelf.

Door wat hier nu gebeurt, komt het belang van een goed veiligheidsplan in de musea heel erg onder de aandacht. Dit hoort tot de basiswerking van elk museum. En ja, koken kost geld. Maar we beloven dat we de musea bijkomend zullen financieren voor de inhaalbeweging die ze moeten doen voor die basiswerking, en we hebben dat ook al gedaan. Dat behoort daartoe. Er is ook overleg gepleegd.

Maar ik heb eigenlijk twee andere vragen. Welke strafmaten bestaan er voor dergelijke acties? Minister-president, is hoe we daar samen mee omgaan een mogelijk thema voor een volgende interministeriële conferentie (IMC)?

En mijn tweede punt gaat over de media-aandacht die dit soort acties krijgt. Welke en hoeveel media-aandacht moeten we daar eigenlijk aan geven? Het is natuurlijk de bedoeling van de klimaatactivisten om aandacht te vragen, en die krijgen ze door die acties ook. Maar zorgen we er daardoor niet voor dat meer mensen, niet alleen klimaatactivisten, overgaan tot zo'n soort van activiteiten, met alle gevolgen van dien?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Ik deel uw vraag, collega D'Hose, en ook het ongenoegen, collega's, dat jullie over de methodiek hebben geuit. We hebben heel veel begrip voor die legitieme vraag om aandacht voor een goed klimaatbeleid, maar we steunen de manier waarop niet.

Minister-president, u verwees naar een lijst met goede maatregelen die u hebt overgemaakt aan de musea. Collega D'Hose verwees naar het S.M.A.K. dat samenwerkt met de Gentse politie. Het S.M.A.K. gaat nog verder. Zij gaan ook de dialoog aan met de klimaatactivisten om te bekijken hoe ze binnen het museale gegeven aandacht kunnen geven aan die legitieme vraag voor meer klimaataandacht.

Is dat ook een van de manieren die u hebt opgenomen op de lijst? Heeft de lijst, naast de focus op veiligheid, anderzijds ook een focus op hoe er meer aandacht aan kan worden gegeven, om op die manier mogelijk in Vlaanderen geplande acties te vermijden?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Wat een selectieve verontwaardiging, collega's. *(Opmerkingen bij de N-VA en het Vlaams Belang)*

Ja, ik ben ook bezorgd dat er op een bepaald moment schade zal worden toegebracht aan een kunstwerk van gigantische culturele en financiële waarde. Maar waar zit de bezorgdheid bij de regering en bij andere fracties over het klimaat? We zien een Vlaamse Regering die naar de klimaatopgave gaat en daar alleen maar op de rem staat. We zien dat er vandaag geen enkele klimaatambitie is bij deze Vlaamse Regering. Ik hoor de fractie van het Vlaams Belang luid roepen over deze actie, maar ze vindt het wel oké om met Zwanworsten naar kinderen te gooien. *(Opmerkingen bij de N-VA en het Vlaams Belang)*

Dan kan ik alleen maar zeggen: wat een selectieve verontwaardiging. Als wij fundamenteel een antwoord willen formuleren op wat klimaatactivisten proberen aan te brengen – en dat, zoals iedere maatschappelijke verandering in het verleden, door actie is tot stand gebracht –, dan zal dat zijn door als beleidsmakers in dit Vlaams Parlement onze verantwoordelijkheid te nemen, en niet door op te roepen

tot wat goedkope publieke verontwaardiging, maar vooral door klimaatbeleid te voeren. En daar zitten niet alleen de klimaatactivisten, maar ook heel Vlaanderen op hun honger. (*Applaus bij Groen en Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Ook Vooruit veroordeelt natuurlijk elke vorm van vandalisme van ons erfgoed, uiteraard. Maar tegelijkertijd willen we dat de Vlaamse Regering veel meer ambitie zou tonen op het vlak van klimaatbeleid. Dat gebeurt vooralsnog, helaas, niet.

Terugkomend naar de vraag: ik heb begrepen dat de Vlaamse musea via hun museumoverleg reeds een heel plan hebben uitgewerkt voor de beveiliging tegen vandalisme. Ze hebben dat hoog op de agenda. Minister-president, luister naar hen en ondersteun hen.

Maar deze nieuwe problematiek komt natuurlijk boven op torenhoge energiefacturen en exponentieel stijgende werkingskosten. Als ze deze uitdaging meester willen kunnen, dan moet Vlaanderen een tandje bij steken. Ik herhaal opnieuw: minister-president, bent u bereid om de werkingsmiddelen – waar de hele cultuursector, niet alleen de musea, naar vraagt –, te indexeren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's, voor het geanimeerde debat voor iets wat mij een evidentie lijkt. (*Applaus bij de meerderheid en het Vlaams Belang*)

Voor eender welke actie die in een democratie wordt gevoerd, zijn er duizenden middelen om actie te voeren, van de meest gerechtvaardigde tot de meest absurde. Maar schade toebrengen aan het publieke? Ik had eigenlijk gehoopt, mijnheer Vaneeckhout en mevrouw Segers, dat u daar duidelijker afstand van zou nemen en niet onmiddellijk zou zeggen: "Wij nemen wel afstand, maar ...". (*Opmerkingen bij Groen*)

Ofwel neem je afstand, ofwel niet. En natuurlijk is het klimaatdebat belangrijk. Dat gebeurt hier in het parlement te over. De lijn van de Vlaamse Regering is: wat haalbaar en betaalbaar is. (*Applaus bij de N-VA*)

En daar kunnen we het over eens zijn of niet. Ik heb daar geen probleem mee. Maar sleep er geen vergoelijkingsen bij van het beschadigen van mooie dingen in onze maatschappij, zoals die hier naar voor gebracht zijn. (*Applaus bij de meerderheid en het Vlaams Belang*)

Ik kom tot de constructieve vragen, van mevrouw D'Hose. Wat de verzekeringen betreft: het is duidelijk, we hebben twee types van musea. Er zijn de musea die van de Vlaamse Gemeenschap afhankelijk zijn, en de andere musea die we subsidiëren. De musea die van de Vlaamse Gemeenschap afhankelijk zijn, zijn degelijk verzekerd. De andere musea worden natuurlijk uitgenodigd om dat te doen. Maar natuurlijk kun je de vraag stellen hoe men in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA) een groot Rubenspaneel in godsnaam kan verzekeren. Wat staat daar tegenover? Het is niet omdat het verzekerd is, dat het ook schadeloos gesteld is. Dat zijn toch twee verschillende dingen.

Mijnheer Brusselmans, we leven in een rechtsstaat. En in een rechtsstaat mag je vrije meningen uiten, zelfs als je het daar totaal niet mee eens bent. Wanneer ga je over de schreef, en wanneer moet er opgetreden worden? Wanneer wordt er opgetreden? Dat gebeurt als je zaken doet die in een rechtsstaat niet kunnen,

wanneer je schade aanbrengt aan middelen. Dus neen, we gaan niet een aantal types van organisaties trachten te verbieden omdat wij het niet eens zijn met hun mening. Maar we gaan wel mensen die overtredingen begaan streng straffen. Jammer genoeg is dat niet de verantwoordelijkheid van de Vlaamse Regering, maar ik heb ook niet de indruk dat de politie of de rechtsstaat in dit land, wanneer zulke beschadigingen gebeuren, dat onbestraft laat. Maar wij leven in een rechtsstaat, en wij staan nog altijd volledig achter de principes van de rechtsstaat.

Mevrouw Coudyser, wat media-aandacht betreft: ik heb daar een beetje een gemengd gevoel bij. Ik denk dat het grootste gedeelte van de publieke opinie gezond verstand heeft. En ik denk dat de klimaatactivisten – mevrouw D'Hose heeft dat ook net gezegd – met dit type van acties hun zaak geen goed doen. Ik denk dat er heel veel goed menende mensen klimaatactief zijn, maar aangeven dat ze met dit soort acties niets te maken wensen te hebben. Dan is het misschien niet slecht dat de media dat ook wel brengen. Maar het is een debat met twee waarheden.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Collega's, er is totaal geen link tussen opkomen voor het milieu en het vernielen van kunst. Die boodschap komt dus in mijn ogen totaal niet over, en is rechtstreeks vandalisme. Ik kan hier, samen met heel veel burgers – en ik had eigenlijk gehoopt dit voltallig parlement – totaal geen begrip voor opbrengen.

Voor hen die zeggen dat het toch niet de bedoeling was om schade toe te brengen, denk ik dat de kwetsbaarheid van deze onschatbare werken totaal niet mag worden onderschat. Het is van belang dat we hierop voorbereid zijn, en dat we ons wapenen. Ik sluit af. Protesteer gerust op straat, alsjeblieft, maar kunst vandaliseren, dat zullen we nooit toelaten. Bedankt. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bert Maertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de veiligheid van chauffeurs bij De Lijn

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Bedankt voorzitter. Voor de Antwerpenaren onder ons: het is Maertens met 'ae', en niet Martens.

Collega's, minister, sinds ik vervoersmaatschappij De Lijn in Vlaanderen van heel kortbij opvolg, hamer ik al elke keer op veiligheid. Het gaat om veiligheid op de bussen en de trams voor de reiziger, met de vraag naar meldpunten, met de vraag naar mogelijkheden om camera's te gaan voorzien op alle bussen en trams, en ga zo maar door. Maar ook de veiligheid van de chauffeur mogen we absoluut niet uit het oog verliezen. Als we weten dat er krapte is op de arbeidsmarkt, als we moeilijk chauffeurs kunnen aanwerven, dan is die veiligheid ook voor hen van cruciaal belang.

Helaas, we zien toch dat de cijfers qua agressie – verbaal of fysiek – ten aanzien van de chauffeurs niet echt fantastisch goed zijn. Meer nog, vorige week was er een incident in Brugge waarbij een chauffeur een oogkasbreuk werd geslagen door een reiziger. Dit zijn dingen die we niet kunnen tolereren. Dit zijn dingen die niet zouden mogen voorkomen op ons openbaar vervoer, anders zal dat afstralen op de kwaliteit, de aantrekkingskracht van dat openbaar vervoer.

We hebben het er al veelvuldig over gehad, ook net voor de zomer, tijdens een gedachtewisseling met mevrouw Ann Schoubs, directeur-generaal van De Lijn. Daar kondigde zij toen aan dat er maatregelen genomen zouden worden, met onder andere, ook op mijn expliciete vraag, afgesloten stuurposten in stedelijke gebieden. Nu, over stedelijk en niet-stedelijk kunnen we het straks misschien nog hebben, maar dat is alvast een goede stap. Ik merk vandaag ook dat de vakorganisaties die afgesloten stuurposten eisen, naast camera's, waar ik ook al jaren op hamer.

Mijn vraag is dan ook heel logisch. Welke stappen heeft De Lijn, en hebt u, ondernomen sinds juni, sinds die gedachtewisseling, om de veiligheid van onze bus- en tramchauffeurs te waarborgen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel voor uw vraag, mijnheer Maertens. Op de eerste plaats wil ik uiteraard de chauffeur die het slachtoffer werd van een agressor in Brugge een spoedig herstel toewensen. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat agressie jegens chauffeurs of jegens medereizigers op het openbaar vervoer tout court niet kan. Dat is totaal onaanvaardbaar. De personen die zich daartoe verlagen, moeten zeker onmiddellijk hard aangepakt worden.

Mijnheer Maertens, u vraagt wat De Lijn heel specifiek doet rond agressie op het openbaar vervoer. U weet dat we bij De Lijn het 'Veilig op Weg'-plan hebben, een plan dat inzet op tal van organisatorische maatregelen. Ik denk aan camera's, ik denk aan inspecteurs van De Lijn, ik denk ook aan het afsluiten van de stuurpost, waaraan u zelf refereert. Kortom, er zijn heel wat organisatorische maatregelen.

Daarnaast is er ook volop ingezet op opleiding en uiteraard ook op de samenwerking met derden, onder andere met straathoekwerkers en politie, om er zo voor te zorgen dat het veilig is, zowel voor de gebruikers van De Lijn als voor onze chauffeurs.

De CEO heeft tijdens een gedachtewisseling in juli inderdaad gezegd dat ze nog bijkomende maatregelen gaan nemen. In oktober van dit jaar, amper een maand geleden dus, heeft men de eerste bussen effectief kunnen uitrusten met een volledig afgesloten stuurpost. Er moest natuurlijk overleg zijn met de vakorganisaties, maar er komt dus een volledig afgesloten stuurpost. Er zijn ook mobiele afgesloten stuurposten tout court. Ook de opleiding is verder bijgestuurd, bijvoorbeeld de opleiding 'Hoe omgaan met agressie?', om bij agressiesituaties te voorkomen dat ze escaleren. Daarnaast is er, zoals u weet, een nieuw beheersysteem bij De Lijn om alles in kaart te brengen en te monitoren, waarbij men ziet op welke tijdstippen en op welke locaties er meer vormen van agressie zijn en waar er ingegrepen moet worden.

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Bedankt, minister, voor het antwoord. Ik weet dat De Lijn heel veel initiatieven neemt om de veiligheid van de chauffeur te garanderen. Ik denk ook dat dat echt belangrijk is. Het is cruciaal om die job aantrekkelijk te houden, cruciaal voor de aantrekkingskracht van ons openbaar vervoer. Er zijn verschillende initiatieven. We kunnen ook mikken op meer camera's. Ik wil daar nog eens voor pleiten. Dat blijft nu weer achterwege, maar ik pleit er echt wel voor om elke bus en elke tram van camera's te voorzien. Dat kost echt niet zo veel en ze kunnen ook meegenomen worden naar nieuwe bussen.

Wat de stuurposten betreft, hoop ik dat we niet wachten tot de aankoop van nieuwe bussen om de bussen uit te rusten met een stuurpost. Ik denk dat we daar een inhaalbeweging nodig hebben. Dat is echt wel een belangrijk signaal,

ook naar de personeelsleden, naar die chauffeurs. Mijn vraag is dan ook: hoe gaan we die concreet in werking laten treden? Wanneer komen er bussen met afgesloten stuurposten? Binnen welke periode denkt u dat alle bussen van de vervoermaatschappij De Lijn voorzien zullen zijn van afgesloten stuurposten?

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister, herinnert u zich nog vorige zomer, toen zowel De Lijn als de vakbonden bijna smeekten om extra politie in te zetten op de lijnen naar de Gentse Blaarmeersen? U vond het toen ook jammer, u vond het toen ook verfoeilijk dat men dergelijke zaken deed, maar ondertussen zijn er in Vlaanderen heel veel nieuwe feiten van agressie naar mensen van De Lijn geweest. Ik hoor dat u heel veel mooie maatregelen wilt invoeren, maar waar blijft dat lik-op-stukbeleid? We hebben u dat al herhaaldelijk gevraagd. Personeelsleden van De Lijn vragen dat trouwens zelf. Weet u waarom? Omdat die mensen bang zijn. Ik vraag me dan ook af, minister, waarom u daar niet doortastend optreedt. Waar bent u bang voor? Bent u bang om die nultolerantie in te voeren? Waarom zet u niet iets minder in op de vergroening van De Lijn en investeert u die middelen niet in veiligheid? Want als u zo doorgaat, hebt u binnenkort geen chauffeurs meer om uw groene bussen te besturen. Namens het Vlaams Belang eisen wij dan ook, opnieuw, nultolerantie en strenge straffen voor geweld tegen chauffeurs. Wij willen dat u dat ook meteen invoert, want het personeel van De Lijn en ook wij zijn het meer dan spuugzat dat het maar blijft duren. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, dit is zo een punt dat blijvende aandacht vergt want het zal helaas nooit helemaal opgelost geraken. Ik denk dat u de focus van uw eigen veiligheidsorganen, uw eigen controleurs van De Lijn vooral moet inzetten op de pijnpuntverbindingen. Dat is zelden op de klassieke woon-werk- of woon-schoolverbindingen. Dat is vaak 's avonds in de dalmomenten en op de momenten dat vrouwen worden lastiggevallen op die bussen. Tegelijkertijd moet men ook met de politie goed afspreken dat als er dergelijke meldingen binnenkomen, de dichtstbijzijnde politieploegen meteen worden georiënteerd naar die desbetreffende bussen. Op die manier kan men lik op stuk in de praktijk brengen.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Eerst en vooral zijn wij het vanuit Groen volledig eens met wat collega Maertens heeft gezegd. De veiligheid van buschauffeurs en van mensen die openbare diensten verlenen, moet gegarandeerd zijn. We kunnen daar niet op toegeven.

Ik denk inderdaad dat er al een heel aantal goede initiatieven worden genomen binnen De Lijn. Minister, wij vragen dat u kijkt naar wat u kunt versnellen. Tegelijkertijd denken wij dat een bestraffingsbeleid noodzakelijk is. Misschien in tegenstelling tot de collega van het Vlaams Belang, denken wij dat u als minister van Mobiliteit de mobiliteitsmiddelen moet gebruiken om een mobiliteitsbeleid te voeren, maar dat u wel met uw partijgenoot, de federale minister van Justitie Van Quickenborne, kunt bekijken in welke mate er effectief een goede opvolging, vervolging en bestraffing is van daders van geweld tegen buschauffeurs. Kunt u daar iets meer over zeggen? Hoe staat het daarmee? Hebt u daar de vinger aan de pols? Vraagt u daar om strenger op te treden?

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): Minister, het incident van vorige donderdag in Brugge waarbij een passagier een chauffeur te lijf ging en verwondde, is spijtig genoeg

geen alleenstaand geval. De vakbonden voerden de afgelopen dagen terecht actie. Agressie mogen we niet tolereren, niet tegenover buschauffeurs, tegenover niemand.

Twee weken geleden kreeg ik in mijn mailbox een noodkreet van een man wiens vrouw al twintig jaar met een bus van De Lijn rijdt. Zij doet haar job graag, maar de laatste maanden gaat zij met schrik naar het werk. Er wordt naar haar geroepen en gespuugd en ze werd zelfs al met een mes bedreigd. Vroeger was ze fier wanneer ze haar uniform van De Lijn aandeed, maar vandaag is ze bang.

Minister, ze is niet alleen. Daarom onze uitdrukkelijke vraag om maatregelen te nemen om de veiligheid van de chauffeurs te verbeteren, zodat ze opnieuw met fierheid hun job kunnen uitoefenen en het beroep van buschauffeur opnieuw aantrekkelijk wordt. (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, het sleutelwoord in deze discussie is respect, respect voor de mensen die ons openbaar vervoer doen draaien, respect in de eerste plaats van de reizigers. Het is niet normaal om als reiziger of als voorbijganger chauffeurs te beschimpen of zelfs fysiek aan te vallen. Dat is onaanvaardbaar en dat moet inderdaad kordaat worden aangepakt. Ook respect vanuit het beleid naar die chauffeurs is nodig, zodat ze met goed materiaal kunnen rijden en op een goede manier behandeld worden, maar ook naar de aanpak van agressie toe.

Minister, we weten dat het inzetten van een tweede man of vrouw op de bus een positief effect heeft op de agressie richting de buschauffeur, maar ook op de sfeer op de bus en op problemen van racisme en seksuele intimidatie op de bus. Minister, bent u bereid om in te zetten op een tweede man of vrouw op de bus op de risicolijnen, de lijnen waarvan we weten dat er veel problemen zijn?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (cd&v): Voorzitter, u had duidelijk niet gezien dat ik ook mijn vinger had opgestoken.

Minister, geweld is uiteraard totaal onaanvaardbaar. Ik hoor dat De Lijn er stelselmatig op inspeelt om te zorgen dat de chauffeurs op een veilige manier hun werk kunnen doen. Maar ik wil de vraag toch een beetje opentrekken. Vorige week heb ik hier nog een vraag gesteld over online agressie. We zien dat de agressie overal toeneemt: op scholen, in het voetbal en dus ook op het openbaar vervoer. Ook grensoverschrijdend gedrag tegenover vrouwen op het openbaar vervoer neemt toe. Het is een meer algemeen maatschappelijk fenomeen geworden. Mijn aanvoelen is dat de pandemie daar wel voor iets tussen zit en dat er heel veel opgekropte frustratie zit bij de mensen. Ook Bart Reyns, secretaris vervoer bij ACV Openbare Diensten zegt in de krant dat het debat breder moet worden opengetrokken, "eventueel met academici en politiediensten, over de maatschappij anno 2022. Die is naar onze mening helemaal anders dan pakweg tien jaar geleden."

Mijn vraag is of u niet samen met een aantal collega's het debat kunt gaan voeren rond veiligheid in het openbare leven, met het middenveld, maar ook met de federale collega's.

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel voor de bijkomende vragen en suggesties. Het klopt inderdaad dat we vaststellen dat agressie in de maatschappij een

algemeen, breder fenomeen is. We moeten daar met z'n allen antwoorden op zoeken.

Specifiek in verband met agressie op het openbaar vervoer, ten aanzien van medereizigers of ten aanzien van chauffeurs, bekijken we met De Lijn hoe we daar nog accurater in kunnen optreden. Hoe kunnen we een antwoord bieden op elke agressor, ongeacht of het gaat over fysieke of verbale agressie of andere vormen van laakbaar gedrag? Hoe kunnen we voorkomen dat de mensen daarmee geconfronteerd worden? Ik hoor hier de suggestie om er een tweede persoon bij te zetten. U weet dat De Lijn een organisatie is die ruim achtduizend mensen tewerkstelt, waarvan ruim vijfduizend chauffeurs. Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt zult u begrijpen dat ik niet zomaar met een vingerknip vijfduizend extra mensen kan plaatsen op die bussen en trams.

Wat doen we wel? We zetten lijncontroleurs in – ik denk dat dat sowieso een goede zaak is – en maken ook gebruik van camera's. Het positieve aan het spijtige voorval in Brugge is dat de chauffeur onmiddellijk goed gehandeld heeft. Hij heeft meteen zijn bus tot stilstand gebracht en op de SOS-knop gedrukt. Er is ook onmiddellijk politie ter plaatse gekomen. Hij systeem dat uitgerold werd werkte dus. Het feit dat de agressor agressief was tegenover de chauffeur, maar ook tegenover de tussenkomende politie en tussenkomende medereizigers, is uiteraard laakbaar en totaal onaanvaardbaar gedrag. Dat is inderdaad een breder maatschappelijk probleem, zoals mevrouw Brouwers zegt.

Een aantal collega's eisen een lik-op-stukbeleid. In het kader van het veiligheidsplan creëren wij met De Lijn tal van elementen. Er zijn heel wat organisatorische maatregelen, zoals de camera's en het afsluiten van de stuurpost. Ik denk ook aan het inzetten van lijncontroleurs. Een tweede facet bestaat in de samenwerking met tal van andere actoren, zoals de politie, de straathoekwerkers en de lokale besturen, om te voorkomen dat dergelijke feiten kunnen gebeuren. U weet dat een lik-op-stukbeleid, waarbij agressors zwaar bestraft worden, sowieso federale materie is. Dat is handhaving. Ik hoop dat iedereen die een misdrijf pleegt, en in geval van fysieke agressie is dat zeker een misdrijf, vervolgd en zwaar gesanctioneerd wordt. Ik kan u geruststellen dat wij regelmatig contact hebben met de federale collega's. Wij hebben contact met zowel de politie als de parketten, om aan te geven waar een lik-op-stukbeleid moet worden gevoerd en dat het niet getolereerd kan worden dat mensen die moeten instaan voor een openbare dienstverlening, voor het openbaar vervoer, slachtoffer worden van agressie door een aantal heethoofden. Wij blijven dat overleg continu doen.

Mijnheer Maertens, u vraagt wanneer we gaan zorgen dat al onze bussen een volledige afsluiting van de stuurpost hebben, of een flexibel afsluitbare stuurpost. Bij de nieuwe bussen die we bestellen is automatisch voorzien dat een volledige afsluiting mogelijk is. Daarover was er voorafgaandelijk overleg met de vakorganisaties. U kent de discussie die we hadden tijdens de covidpandemie, met onder andere de afsluitingen die we toen gehad hebben. Iedereen wilde daar zo snel mogelijk vanaf, zowel de reizigers als de chauffeurs. We bekijken nu hoe we draagvlak vinden om in de toekomst alle chauffeursposten te kunnen afsluiten: met een flexibel afsluitbaar systeem, waarbij men door op een knop te drukken automatisch een afsluiting krijgt, of met een permanent vast afsluitbaar systeem. Het wordt alleszins voorzien bij alle nieuwe bussen die we bestellen. Tegelijk gaan we ook de uitrol doen bij de bestaande bussen. Ik kan vandaag geen cijfers geven over wanneer dat overal volledig afgehandeld zal zijn. Verder weet u dat we dat kunnen doen op de bussen die rijden in eigen regie van De Lijn, maar zoals u weet is 50 procent overgeheveld naar pachters. Dat zijn onderaannemers, private busmaatschappijen, en zij nemen op dat vlak autonoom hun beslissing, maar ik neem aan dat zij ook alles op alles zetten opdat hun chauffeurs op een veilige en vlotte manier al hun reizigers kunnen vervoeren.

Dit gezegd zijnde, we doen heel veel. Ik denk dat het sociaal veiligheidsbeheersysteem dat we vorig jaar hebben opgezet, vooral heel belangrijk is. Dat is aan de hand van een continue monitoring van alles wat we detecteren, uit klachten via het meldpunt van reizigers en chauffeurs, maar zeker ook met al onze camerabeelden, de opmaak van pv's en dergelijke meer. Daaruit kunnen we dan distilleren wanneer en op welke locaties er vooral een vorm van agressie is, om daarmee dan echt gericht aan de slag te gaan en specifiek die pijnpunten heel gericht aanpakken door het inzetten van politie, straathoekwerkers, Lijncontroleurs en dergelijke meer, om er op die manier voor te zorgen dat eenieder zich veilig en comfortabel voelt.

Afsluitend, agressie is nooit het juiste antwoord. Ik denk dat dat de boodschap is aan eenieder die dergelijk laakbaar gedrag vertoont.

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Collega's, ons openbaar vervoer zal enkel succesvol zijn als het veilig openbaar vervoer is. Daarom is het belangrijk dat er controle is, meer controle en een snellere en stevige bestraffing, dat er camera's komen op elke bus en tram en dat die afsluitbare stuurposten er heel dringend komen. Minister, ik reken erop dat u daar versneld werk van maakt, in het belang van de veiligheid van onze reizigers en zeker ook in het belang van de veiligheid van onze Lijnchauffeurs. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Stijn Bex aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de toenemende files en het realiseren van de modal shift

ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over het pleidooi van de minister voor een gebiedsdekkende kilometerheffing

ACTUELE VRAAG van Sofie Mertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de toegenomen filezwaarte

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Collega's, minister, Vlamingen die er zelf niet in staan, horen het tegenwoordig elke dag op de radio: de files zijn terug van nooit helemaal weggeweest. Na corona zijn we met zijn allen meer gaan thuiswerken, maar door de onlinebestellingen zijn er ook steeds meer bestelwagens op de weg. Mensen doen ook wat meer aan vrijetijdsverkeer. Dat zorgt ervoor dat de maand oktober een van de ergste filemaanden ooit was. Dat is niet goed voor wie in de file staat, voor onze economie en voor onze planeet.

Minister, bij uw aantreden hebt u grote doelstellingen naar voren geschoven om een modal shift te realiseren, om de Vlaming zo veel mogelijk naar alternatieven te leiden, opdat hij de auto zou laten staan, zodat diegene die de auto echt nodig heeft, ook vlot ter plaatse geraakt. U bent nu drie jaar minister en eigenlijk tonen die cijfers dat het compleet de verkeerde kant opgaat. U moet wat ons, wat Groen betreft bestelwagens dringend meer ontraden. U hebt plannen voor een duurzame logistiek, maar daar is eigenlijk nog maar weinig van te zien. Er zijn voornemens om richting 2025 de eerste resultaten te zien. Er moet snel een uitbreiding komen van de slimme kilometerheffing voor vrachtwagens naar de bestelwagens. Daar hebt u een studie voor besteld. Het is afwachten wanneer de resultaten daarvan te zien zullen zijn. Er moet wat Groen betreft vooral beter openbaar vervoer komen. Wist u dat Brussel bijna even veel investeert in openbaar vervoer als heel

Vlaanderen? Collega's, dat zie je ook in Brussel. Daar neemt iedereen het openbaar vervoer, niet alleen de mensen die zich geen auto kunnen permitteren.

Minister, mijn vraag is dus heel eenvoudig: wat gaat u nu eindelijk doen om een oplossing te vinden voor die files, waar al die Vlamingen last van hebben? *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, goeiemiddag. Dat Groen in naam van het klimaat al onze kunstwerken wil opofferen, dat hebben we vandaag geleerd. Dat is nieuw. Dat ze alle auto's weg willen, dat weten we uiteraard al veel langer dan vandaag. Ook u hebt in het verleden echter de wens uitgedrukt dat in de toekomst niet elk Vlaams gezin nog over een eigen wagen zou beschikken, minister. Een van de middelen daartoe zou het invoeren van een slimme kilometerheffing zijn. Gisteren lasen we in de pers: "Het is niet de vraag of die kilometerheffing er komt, maar wanneer." Dat hebt u gisteren in de pers gezegd. Ik viel enigszins uit de lucht. Dat is blijkbaar ineens beslist beleid. Er staat niets over in de regeerverklaring. Het was ook voor de verkiezingen geen punt meer.

Ik herinner mij nog dat uw collega, minister Weyts, toen van vermoeidheid op zijn zwaard is gevallen, omdat zijn coalitiepartners hem toen ook in de steek lieten. En ik weet vooral dat zo'n kilometerheffing totaal geen draagvlak heeft bij de Vlamingen. Dat bleek nog uit de recente mobiliteitsenquête van Trends vorige maand: twee derde van de Vlamingen is er absoluut tegen. Kijken we naar de autobezitters, dan wil zelfs 76 procent niet weten van zo'n kilometerheffing. Dus, er is in Vlaanderen absoluut geen draagvlak voor zo'n kilometerheffing. En de politici en mobiliteitsexperts die beweren van wel, die ontkennen het licht van de zon. Dus, minister, in naam van alle Vlamingen wil ik u vandaag de vraag stellen: gaat u effectief zo'n kilometerheffing invoeren en vooral, wanneer en hoe? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft het woord.

Sofie Mertens (cd&v): Minister, als ik vanuit Lommel met de wagen naar Brussel kom, weet ik op voorhand dat ik in de file zal staan. Dat is niet verwonderlijk, want begin deze week bleek nog maar eens, zoals collega Bex ook al aanhaalde, dat de files weer toenemen. Volgens de metingen van het Vlaams Verkeerscentrum was oktober de op een na zwaarste oktobermaand sinds het begin van de metingen in 2011. Dit komt enerzijds doordat er meer vrachtwagens, en ook meer lichte vrachtwagens, op onze wegen rijden sinds corona, onder andere dankzij het toenemend succes van de e-commerce. Een vrachtwagen of een lichte vrachtwagen neemt ook veel meer plaats in op onze wegen dan een personenwagen. De cijfers bevestigen ook de voorspellingen van het Federaal Planbureau voor de mobiliteit op onze wegen tot 2040. Het bureau verwacht dat tot dat jaar slechts 8 procent meer reizigersverkeer, maar meer dan 20 procent extra goederenvervoer zal plaatsvinden.

Een modal shift is noodzakelijk, maar ik denk dat de focus moet liggen op de modal shift in het goederenvervoer. Ondanks het feit dat er zes jaar geleden een kilometerheffing is ingevoerd voor vrachtwagens, blijkt dat het goederenvervoer op onze wegen toeneemt. U hebt al maatregelen genomen om die modal shift voor het goederenvervoer te bewerkstelligen, onder andere het verhogen van de bruggen boven het Albertkanaal, wat zeker een goede zaak is. Maar als er niet meer maatregelen genomen worden, dan zal het fileleed op onze wegen alleen maar toenemen.

Vandaar mijn vraag, minister. Hoe evalueert u de kilometerheffing voor vrachtwagens op dit moment? En mist de maatregel op dit moment zijn doel niet een beetje? *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel, collega's, voor uw vragen.

Het is inderdaad heel duidelijk. We lezen het in alle kranten, maar we zien het ook continu op de weg: de filedruk is terug van weggeweest. En we weten het allemaal, als we kijken naar de cijfers: zeker in de maand oktober, die kende de op een na zwaarste filedruk van de voorbije tien jaar. Sinds 2011 brengt het Verkeerscentrum dat allemaal in kaart. We zien dat die file er vooral is in de avondspits en dat dat vooral te maken heeft met ons goederentransport, alsook met het personenvervoer. Dat personenvervoer gaat dan vooral over dienstverplaatsingen en meer recreatieve verplaatsingen. Het woon-werkverkeer zorgt daar, dankzij het telewerk, voor een minder grote impact.

We kennen ook de cijfers van het Planbureau. Tegen 2040 verwacht men nog een stijging van het goederenverkeer met 20 procent. We weten allemaal dat we in een transitregio wonen. We weten ook dat, als onze economie goed draait, er meer transport is. Het is aan de ene kant goed dat onze economie en onze welvaart stijgen, maar dat fileleed, daarover zijn we het allemaal niet eens.

Wat moeten we dan doen om dat fileleed een halt toe te roepen? Wel, er moeten tal van maatregelen uitgevoerd worden. Een maatregel alleen zal zeker niet alleenzalmakend zijn. We moeten volop inzetten op die modal shift, zowel voor personenvervoer als voor goederenvervoer. Voor personenvervoer doen we dat enorm, mijnheer Bex. Ik weet dat u te allen tijde alleen maar het voorbeeld van Brussel zaligmakend vindt. Ik wil u toch wel even iets meegeven. U geeft de cijfers van Brussel inzake het openbaar vervoer. U vergelijkt die met een bedrag van ons op jaarbasis en vergeet al de investeringen die wij via publiek-private samenwerking (pps) opzetten en dergelijke meer. Dat vergeet u zonder meer. Misschien moet u ook de cijfers rond verkeersveiligheid eens vergelijken. Het gaat daar over 18 miljoen in Brussel, en bij ons over 570 miljoen. Maar dat in de marge.

Kortom: als we kijken naar wat er nodig is inzake de modal shift voor personenvervoer, is het volop investeren met ongeziene bedragen in alles wat te maken heeft met de fiets, volop investeren in Hoppinpunten, in tal van parkings, park-and-rides enzovoort en ervoor zorgen dat mensen verleid worden om de auto aan de kant te zetten. Ook inzake goederentransport zorgen we volop voor het faciliteren van de modal shift. Dat doen we door tal van infrastructuurwerken. Voor het eerst is deze Vlaamse Regering mee aan het investeren in het spoor in samenspraak met Infrabel. Daar investeren we 100 miljoen euro.

We zetten ook volop in op de waterwegen om onze bedrijven te stimuleren, aan te wakkeren om via het water tal van goederen te vervoeren. We zien daar gelukkig ook een stijging. Vandaag is het aandeel van transport over het water 12 procent. We hebben de doelstelling om dat op te krikken tot 20 procent. Door alle infrastructuurwerken, de automatisatie en de digitalisering ben ik er ook van overtuigd dat dat gaat lukken. Maar al die infrastructuurwerken en de modal shift alleen, dat zal niet werken. Dat zeggen inderdaad alle mobiliteitsexperts. Dat zegt eenieder die met goederentransport of met de modal shift bezig is. We zullen bijkomende maatregelen moeten nemen.

Het is mijn persoonlijke mening – u weet dat het in het vorige regeerakkoord 2014-2019 ook mee ingeschreven was – dat een slimme, gebiedsdekkende kilometerheffing gekoppeld aan een taxshift, en dat moet in zijn volledig pakket bekeken worden, inderdaad een bijkomende oplossing kan zijn, niet om mensen te verbieden een auto te hebben, zoals de heer Claes zegt. Integendeel, ik ben een liberaal, voor mij mag iedereen die dat wil met de auto blijven rijden, maar ik wil wel een taxshift en ik wil inzetten op die slimme, gebiedsdekkende

kilometerheffing, gekoppeld aan een taxshift om mensen te sturen en er zo voor te zorgen dat ze zich op een andere wijze gaan verplaatsen.

U vraagt wat een gebiedsdekkende kilometerheffing inhoudt. Dat is een kilometerheffing, niet zoals de Brusselse stadstol voor een welbepaald gebied, maar voor heel Vlaanderen waarbij er verschillende zones kunnen zijn met verschillende tarieven. Daarbij kunnen er ook nultarieven zijn. Ik wil niemand extra doen betalen. Ik wil niet meer geld in de stadskas, maar ik wil de taxshift daar ook aan gekoppeld hebben.

Wat is een slimme kilometerheffing? Dat weten we ook al. Dat is een waarvan de tarieven kunnen variëren, naargelang de plaats waar men zich bevindt, wanneer men zich verplaatst, hoever men zich verplaatst om – opnieuw – geen enkele persoon in een soort vervoersarmoede te stoppen. Iedereen moet het recht hebben om zich te kunnen verplaatsen. En het moet gekoppeld worden aan een taxshift. Vandaag hebben we een belasting op het bezit van een wagen. Er is de jaarlijkse verkeersbelasting. Er is de belasting op inverkeerstelling (BIV). Die moeten natuurlijk afgeschaft worden en gekoppeld worden aan de slimme gebiedsdekkende kilometerheffing waarbij er tal van tarieven kunnen zijn en waarbij de weggebruiker zelf beslist of hij zich op een meer duurzame wijze gaat verplaatsen of toch de wagen neemt. Hij beslist zelf wat het hem kost. De gebruiker zal worden belast op basis van zijn gebruik, een gebruik dat ook nog varieert van zone tot zone.

Het is mijn persoonlijke mening dat we dat moeten doen. We hebben recent ook een studie opgestart om de bestaande kilometerheffing die vandaag alleen geldt voor het zwaar vrachtvervoer tot 3 miljoen ton uit te breiden tot onder andere alles wat met e-commerce te maken heeft. Daarnaast is minister Diependaele ook bezig met een studie rond mobiliteitsfiscaliteit. Die dingen moeten ons nopen om straks een meer sturende fiscaliteit te hebben om het fileleed een halt toe te roepen.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, ik wil u eerst en vooral bedanken om op zeer goed wijze uit te leggen wat Groen bedoelt met de slimme kilometerheffing. U hebt in ons alleszins een partner. We zouden alleen willen dat het wat sneller zou gaan. Ik hoop dat de collega's van het Vlaams Belang, behalve zeggen wat we niet moeten doen, ook eens één constructief voorstel zullen doen om de files op te lossen, want dat heb ik van hun kant absoluut nog niet gehoord.

Minister, u zei dat ik niet altijd met Brussel mag vergelijken, dus vergelijk ik met Gent en Antwerpen. Daar wordt de dienstverlening van De Lijn teruggeschoefd in januari omdat er niet genoeg geïnvesteerd is, omdat er niet genoeg mensen zijn om dat openbaar vervoer te verzorgen.

Marc Descheemaecker, die vanuit de Vlaamse Regering is gemandateerd om Lantis voor te zitten, heeft gezegd dat in Antwerpen alleen al 300 miljoen euro per jaar extra nodig is om echt een goed openbaar vervoer uit te bouwen dat een alternatief kan zijn voor de auto. Minister, spreekt de heer Descheemaecker daar met een mandaat van de regering? Gaat de regering aan de slag met de vraag die de heer Descheemaecker daar op tafel legt? Die vraag is superbelangrijk om de doelstelling van meer leefbaarheid in de stad, die aan de Antwerpenaar beloofd is, te kunnen realiseren. Wat is uw antwoord op de heer Descheemaecker?

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, u bent dus duidelijk een voorstander van een slimme, gebiedsdekkende kilometerheffing. U geeft ook een beetje uitleg. Maar ik ben niet overtuigd. De invoering ervan is volgens ons zeer asociaal.

U wilt de kilometerheffing ook afhankelijk maken van de tijd waarin men zal rijden. Veel arbeiders, werknemers en zelfstandigen kunnen niet zomaar kiezen wanneer hun werkdag begint of eindigt. Zij zijn veroordeeld tot de drukke verkeersspits. U denkt misschien dat die mensen zullen uitwijken naar het openbaar vervoer. Dat is absoluut niet het geval. Daar ben ik het eens met collega Bex. Dat is voor veel burgers gewoon geen optie. Dat zal in de nabije toekomst ook geen optie zijn, want het aanbod van ons openbaar vervoer krimpt. Er zijn geen lijnen bij gekomen, en tramtrajecten worden uitgesteld of zelfs volledig geschrapt, zoals in uw eigen provincie, minister. Er moet eerst worden geïnvesteerd in degelijke infrastructuur, in plaats van in cameraschilden voor de kilometerheffing of in on-boardunits voor elke personenwagen. Investeer eerst in infrastructuur!

Minister, dat brengt mij bij mijn tweede vraag. Wat is nu eigenlijk uw grote plan om op korte termijn een werkbaar alternatief voor de wagen te voorzien? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft het woord.

Sofie Mertens (cd&v): Ik herhaal graag mijn standpunt. We moeten eerst en vooral focussen op de modal shift voor het goederenvervoer. Als we het hebben over de kilometerheffing voor personenwagens, somt u een aantal investeringen op, onder andere fietsen, Hoppinpunten en parkings. Maar er is, zoals de collega's al hebben aangehaald, veel meer nodig. We moeten investeren in duurzaam en betrouwbaar openbaar vervoer. Op dit moment voldoet het openbaar vervoer zeker nog niet. Ik zei daarnet dat, als ik met de wagen naar Brussel kom, ik er zeker van ben dat ik in de file zal staan. Maar ik ben er ook zeker van dat als ik, om naar Brussel te komen, vanuit Mol de trein neem, er sowieso een vertraging zal zijn, waardoor ik een aansluiting mis. De filedruk moet afnemen, maar we moeten de mensen eerst goede alternatieven bieden, zodat ze nog steeds in staat zijn om zich vlot en betaalbaar te verplaatsen. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): De modal shift is inderdaad een uitdaging die ons al lang parten speelt. We moeten er echt wel oplossingen voor vinden. Minister, uit het onderzoek dat de aanleiding was voor uw uitspraken en voor de tussenkomsten van de collega's bleek toch ook heel duidelijk dat het vrachtvervoer echt wel een significante invloed heeft op de filevorming in Vlaanderen en in het land. We moeten echt met zeer grote daadkracht kijken naar het vrachtvervoer. Dan spreek je over vervoer langs het spoor en vervoer over het water, de binnenvaart. Ik wil toch nog eens een pleidooi houden om niet af te laten en te blijven investeren in de vernieuwing van de infrastructuur, maar ook in het onderhouden en het kwaliteitsvol houden van de bestaande sporen en kanalen. Die hebben dat onderhoud nodig om voldoende vrachtvervoer aan te kunnen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Collega's, het is misschien een beetje een ongewone start. Misschien bewijzen die cijfers toch ook dat onze economie gezond is. Dat is nog altijd de basis voor welvaart en welzijn in dit deel van de wereld. Een mirakeloplossing zal er niet bestaan. Zoals het autodelen voor het particuliere autobezit een belangrijke hefboom kan zijn voor de modal shift, denk ik dat de kilometerheffing voor de vrachtwagens vandaag bestaat. Maak die kilometerheffing inderdaad intelligent. Dat is ze vandaag niet, ze is ronduit dom.

Wat betreft voorbereidingen, wat betreft kilometerheffing voor auto's, begin daar met drie insteken: intelligent gebiedsdekkend, taksneutraal en – we kunnen het niet genoeg benadrukken – het telewerk blijven promoten. Dat is een belangrijke

hefboom om mensen die zich onnodig verplaatsen en tijd verliezen, toch productief bezig te houden.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, laten we vooral niet vergeten dat de mensen de afgelopen maanden met de enorme stijging van de brandstofprijzen al een ferme heffing gehad hebben. Heeft dat tot één kilometer minder file geleid? Nee, de mensen betalen zich blauw aan allerhande facturen en komen gewoon niet meer rond. Op zo'n moment zouden sommigen die mensen dan nog eens meer laten betalen, omdat deze Vlaamse Regering haar werk niet doet, omdat deze Vlaamse Regering weigert te investeren in alternatieven voor de wagen, in meer en beter openbaar vervoer.

Minister, u hebt van alles opgesomd – binnenvaart, elektrificatie, de elektrische fiets – maar collega Mertens gaat daarmee niet sneller van Lommel naar Brussel geraken. Dat is geen oplossing. In plaats van meer en betaalbaar openbaar vervoer zorgt u dat het openbaar vervoer duurder wordt, dat her en der lijnen worden afgeschaft en gaat u mensen die de wagen moeten nemen om op hun werk te raken, ook nog eens met een belastingverhoging opzadelen. Vooruit past voor een platte belastingverhoging via de kilometerheffing.

Is de invoering van de slimme kilometerheffing het standpunt van deze Vlaamse Regering? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, we staan vandaag vast, we staan vast op de snelweg, vast in de dorpskern, vast in het openbaar vervoer. Overal staan we vast. Ik mis de ambitie en de visie om onze mobiliteit weer los te krijgen. Ik zie alleen maar maatregeltjes links en rechts en veel te weinig investeringen om voor echte verandering te zorgen. Inderdaad, 300 miljoen euro voor Antwerpen alleen; dan zegt Marc Descheemaecker, nochtans een 'diehard' N-VA'er die tien jaar heeft bespaard op De Lijn dat ze daar een fout gemaakt hebben en er nu weer volle bak in moeten investeren.

Mevrouw Mertens, alle respect dat u aansluitingen mist, maar ik heb een probleem met partijen uit de meerderheid die op alle niveaus al jaren aan de macht zijn, overall alles kapotbespaard hebben en dan hier komen vertellen dat ze hun aansluiting niet halen. Klop verdorie eens op de tafel bij uw ministers die in die regeringen zitten en er iets aan kunnen doen, in plaats van hier actuele vragen te komen stellen.

Minister, als er één ding is dat geen oplossing zal zijn, is het wel een kilometerheffing. U zegt dat de gebruiker dan kan kiezen: de wagen of een duurzame mobiliteitsmodus. Maar die keuze is er helemaal niet! Die is er niet voor veel Vlamingen die moeten gaan werken. Haal dat idee uit uw hoofd. Investeer in de alternatieven, met name het openbaar vervoer. Bent u daar eindelijk toe bereid?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u voor de bijkomende vragen en bedenkingen. Ik begin met de laatste twee tussenkomsten. Men zegt hier dat ik eerst moet zorgen voor die noodzakelijke investeringen. Ik begrijp dat het de taak is van de oppositie om hier oppositie te voeren, maar alstublieft een klein beetje eerlijkheid. Zeggen dat we niet investeren, noch in het openbaar vervoer, noch in duurzame alternatieven voor personen, alles voor goederenvervoer, dat is gewoon een flagrante leugen. Dat klopt totaal niet. Dat wil ik eerst heel duidelijk stellen.

Mevrouw Robeyns, ja de mensen hebben het moeilijk. Wil ik mensen opzadelen met een extra belasting? Neen, dat wil ik niet. Ik heb heel duidelijk gesteld dat dit gekoppeld moet worden aan een taxshift, dat het een slimme gebieds-dekkende kilometerheffing moet zijn met tal van zones waar men niets betaalt. Als men niet heel veel verplaatsingen doet en louter in perifeer gebied blijft, zal men zelfs goedkoper af zijn dan bij verre verplaatsingen in nogal 'dense' gebieden waar veel congestie is. Daar zal men iets meer moeten betalen. Het is niet zonder meer een belastingverhoging, daar pas ik zeker voor als liberaal.

Vooruit blijft maar zeggen dat openbaar vervoer gratis moet. "Het moet allemaal heel anders." Ik hoor hier zelfs zeggen dat we het terugschroeven. Neen, ook daar een beetje eerlijkheid alstublieft. Dat er in het Antwerpse tijdelijk, tot januari, een terugschroeving heeft plaatsgevonden, heeft louter en alleen te maken met een krapte op de arbeidsmarkt en het tekort aan bus- en tramchauffeurs, die ook nog eens een opleiding nodig hebben. Dat heeft niets te maken met besparingen.

De eerlijkheid gebiedt u – en een aantal collega's zeggen dat ook in de commissie, maar in de plenaire vergadering ontkennen ze dat weer – om te zeggen dat ik geen enkele euro bespaard heb op De Lijn, dat we jaarlijks sinds ons nieuwe openbaredienstencontract 1,3 miljard euro investeerde in De Lijn, dat we belangrijke investeringen hebben uitgetrokken inzake alles wat met het spoor te maken heeft. Dat heeft zowel betrekking op Antwerpen als op Gent, zeker als het gaat over de traminfrastructuur. Maar daarnaast investeren we heel veel in doorstromingsmaatregelen, en dat zit bij het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV). Stop alsjeblieft met te zeggen dat wij niets doen en dat wij die modus shift totaal niet faciliteren. Dat klopt niet.

Mevrouw Robeyns, u neemt het op voor collega Mertens met de vraag hoe ze van Lommel naar hier moet komen in een ideale wereld. Wel, in een ideale wereld zal ze die 'first and last mile' doen op een meer duurzame plaats. En ik denk zeker dat ze voor korte verplaatsingen de fiets wel zal nemen. Wij investeren enorm veel budget in onze fietsinfrastructuur. U hoort dat niet graag, maar we investeren enorm veel in die first and last mile. Is dat alleen met de fiets? Neen, ik weet ook dat er sommige mensen zich niet met de fiets kunnen verplaatsen. Daar zorgen we voor het vervoer op maat, voor taxi's, voor minibusjes, voor deelauto's, kortom voor een heel gamma mogelijkheden. We rollen de Hoppinpunten uit, waar de combimobiliteit gefaciliteerd wordt, waar mensen de overstap kunnen maken van het ene naar het andere vervoersmiddel. Ook dat is de toekomst.

En dan wat de trein betreft: ik kan er uiteraard niet aan doen dat het Planbureau zegt dat het aantal reizigers op de trein nog zal dalen en dat ze kritiek heeft op NMBS omdat ze geen flexibele abonnementen heeft. Wij hebben bij De Lijn flexibele abonnementen. Ook daar denk ik dat de eerlijkheid u gebiedt om dat te erkennen. Wij hebben misschien minder reizigers omdat een aantal mensen sowieso kiezen voor telewerk, maar we hebben daar wel ook de mogelijkheid geboden van die flexibele abonnementen. Kortom, er zijn tal van maatregelen lopende, maar, collega's, er moet meer gebeuren.

We hebben heel veel verkeer op onze gewestwegen. Dat is een enorme belasting, die heel veel infrastructurele maatregelen vraagt, die we ook uitvoeren. Maar tegelijkertijd vraagt dat ook een mental shift bij eenieder die zich verplaatst, samen met een modal shift en een time shift. We moeten ons niet allemaal op hetzelfde moment gaan verplaatsen. We moeten niet onmiddellijk al die pakketjes die we her en der bestellen, in onze brievenbus of aan onze voordeur hebben. Dat zijn tal van maatregelen waar eenieder mee bezig moet zijn en waarbij we toekomstgericht een ander beleid moeten uittekenen. En dat doen we volop.

Wat het goederenvervoer betreft, collega's, was ik gisteren op Multimodaal Vlaanderen. Als jullie allemaal zeggen dat er niets van komt, dat er geen trafiek is richting het water of het spoor, dan nodig ik jullie uit om te luisteren naar het verhaal van die baanbrekers van gisteren. Zij hadden allemaal schitterende verhalen. Ik denk, onder andere, aan Nick Celis, die echt inzet op dat multimodale, dat driemodale : spoor, water en weg. Ik denk, onder andere, aan Audi Vorst, ECS, de firma Maes, die al haar afvaltransporten voor 80 procent over het water doet. Het is dus al voor een groot stuk bezig maar het moet een versnelling hoger. Daarom moeten we daarop blijven inzetten.

Er waren nog twee vragen. U hebt het gehad over de problemen met de voorzitter van Lantis. We weten allemaal dat die voorzitter van Lantis heel wat mandaten heeft, dat hij, onder andere, ook voorzitter is geweest van De Lijn en ook van NMBS. Wij investeren alleszins ook volop in het Antwerpse openbaar vervoer, maar ook in tal van andere modal-shiftmaatregelen. Ik denk dat ik hier niet het hele Oosterweelverhaal moet uiteenzetten. U kent dat, mijnheer Bex, dus kom me niet zeggen dat wij niets doen in het Antwerpse, integendeel.

Tot slot, wat de kilometerheffing betreft: toen wij vorig jaar in het kader van 'Fit for 55' een aantal maatregelen op tafel moesten leggen om onze noodzakelijke klimaatdoelstellingen te halen, hebben wij elf klimaatkleppers op tafel gelegd. Een daarvan is die studie naar de flexibele mobiliteitsfiscaliteit. Daar willen we volop op inzetten, alsook op de differentiatie richting andere vervoermodi, de differentiatie naar meer CO₂-neutrale vervoersmodi voor wat de kilometerheffing van vrachtwagens betreft, maar ook voor de e-commerce.

We zetten daar volop verder op in. Ik geloof wél in een slimme, gebiedsdekkende en aan een taxshift gekoppelde kilometerheffing. Dat heb ik altijd gezegd, dat is mijn persoonlijke mening. Ik ben ervan overtuigd dat we daar in de volgende legislatuur mee aan de slag gaan. We hebben nog geen pasklare oplossing, er moet nog onderzoek gebeuren. Ik faciliteer daar momenteel alleszins.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, alle specialisten zeggen dat zo'n slimme gebiedsdekkende kilometerheffing, die inderdaad neutraal moet zijn voor de belastingbetaler, een oplossing kan bieden voor de files.

Mevrouw Robeyns, in Brussel hebben we binnen de Brusselse Hoofdstedelijke Regering afgesproken dat we daaraan zullen werken, ook met de collega's van Vooruit. We weten immers dat we het anders niet opgelost krijgen. Ik vind het vooral verbazingwekkend dat u zich vandaag aansluit bij de populistische – op dit punt op zijn minst – collega's van de PVDA en het Vlaams Belang en die oplossing wegvaagt.

Minister, ik kom tot mijn tweede punt. Ik zou nog willen geloven dat, als u alles zou kunnen doen wat u zou willen doen, we er wel zouden komen met die files. Maar hoelang laat u dit eigenlijk nog gebeuren? De collega van cd&v zegt dat ze wel uit de file wil blijven, maar dat uw openbaar vervoer zo slecht is georganiseerd dat ze er niet geraakt. De collega van de N-VA zegt dat u 300 miljoen euro extra moet investeren omdat we die modal shift anders nooit gerealiseerd krijgen. Als de N-VA en cd&v dat vinden en u hebt zulke fantastische ideeën, voer ze dan in godsnaam uit in plaats van alles in studies te steken en te zeggen dat we het binnen een aantal jaren zullen zien. Het moet nú gebeuren, de mensen staan vandaag in de file. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister, het is duidelijk. U blijft volharden, die kilometerheffing moet er komen. Het is zelfs geen mobiliteitsmaatregel, het is

blijkbaar een klimaatmaatregel. Dat heb ik juist horen zeggen. En dat is jammer, want zo wordt de jacht die er nu al is op de automobilist, alleen maar verder opgedreven. BIV, enorme accijnzen voor brandstoffen, verstrengde keuringen, zowel voor diesel- als voor gewone benzinewagens, lage-emissiezones enzovoort. Ja, zelfs mensen die al een elektrische wagen hebben, hangen vanaf januari vast aan een capaciteitstarief om hun wagen te kunnen opladen. En daar wilt u nu, tegen alle logica in, en vooral tegen de wil van de Vlaming in, nog een kilometerheffing bij lappen. Zonder te voorzien, minister, in een degelijk alternatief voor de wagen. Dat is er gewoon niet.

Collega's, files zullen dus niet krimpen, maar de portefeuille van de burger wel. En ik vind dat echt niet kunnen, mijn partij vindt dat echt niet kunnen. Het Vlaams Belang zal de strijd tegen die kilometerheffing blijven voeren, vóór de verkiezingen en ook erna. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft het woord.

Sofie Mertens (cd&v): Collega Bex haalde aan dat ik het openbaar vervoer zo slecht vind dat ik er niet geraak. Het was misschien verkeerd van mij om daarbij niet de nadruk te leggen op de landelijke gebieden. Lommel en Limburg zijn niet zomaar vergelijkbaar met de grote steden. Er moeten voldoende alternatieven zijn voor iedereen, ook voor de mensen in de landelijke gebieden.

Voor ons kan een kilometerheffing wel, als er inderdaad voldoende alternatieven zijn. Ik dank u. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Kim De Witte over de opschorting van de invoering van het capaciteitstarief – 1493 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Bij motie van orde op basis van artikel 50, punt 1, h), van het reglement vraag ik de spoedbehandeling van een voorstel van resolutie tot opschorting van de invoering van het capaciteitstarief. Er zijn daarover de afgelopen dagen zeer levendige discussies geweest, ook binnen de meerderheid. Ik stel voor dat we dat hier binnen het parlement beslechten.

De voorzitter: We zullen ons daar later over uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Andries Gryffroy aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het federale plan voor artificiële intelligentie (AI) en de betrokkenheid van Vlaanderen hierbij

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Beste collega's, ... *(Een peuter op de publiekstribune maakt een geluid.)*

Iedereen is welkom. Of misschien is hij of zij niet akkoord?

Wanneer je Kate van KBC of Siri van Apple gebruikt, de FIFA-videogame speelt, een bepaalde serie op Netflix kijkt of een bepaalde aankoop doet, zul je merken

dat de digitale wereld je na een bepaalde periode blijft achtervolgen, met nog meer aansporing tot het bekijken van gelijkaardige series enzovoort.

En artificiële intelligentie gaat ook over gezondheidszorg, over duurzame mobiliteit en wat we op die vlakken allemaal kunnen realiseren. Het staat al veel dichterbij ons dagelijkse leven dan we zelf beseffen. We hebben er daarom ook een Vlaamse strategie rond gebouwd, die vooral inzet op ethiek, betrouwbaarheid bevorderen en de cyberveiligheid waarborgen – want dat is een gigantisch probleem. De strategie is ook gebouwd rond de infrastructuur die moet worden gebouwd. We zetten daarbij in op een aantal clusters zoals gezondheid, mobiliteit en milieu, maar ook op een betere dienstverlening van de overheden aan de burgers.

Laat ons daar niet flauw over doen: Vlaanderen scoort goed binnen Europa. We zijn koploper als het daarover gaat. Maar nu komt daar plots een federaal plan van een bekend staatssecretaris Michel, ook met focus op onderzoek en flankerend beleid. Dan vraag ik me af: bent u betrokken bij dat federaal plan rond artificiële intelligentie?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Gryffroy, voor de heel belangrijke vraag.

Het nationaal plan stond bij ons op de radar, net zoals bij u. Ik heb dat uiteraard gevolgd en ik denk dat het goed is dat er een federaal plan rond artificiële intelligentie is. U heeft er al naar verwezen dat we het belang op het vlak van economische en maatschappelijke ontwikkeling, en alle toepassingen ervan, moeilijk kunnen onderschatten. We zijn het erover eens. Het is goed dat men er zich federaal van bewust is welke inspanningen wij op Vlaams niveau al doen. Maar net als u, ben ik niet helemaal tevreden met de wijze waarop dit tot stand is gekomen. Want, inderdaad, wij zijn niet proactief betrokken.

Ik heb een aantal kritische bedenkingen. Ik stel op de eerste plaats vast dat heel wat initiatieven die erin worden voorgesteld, in hoge mate overlappen met bevoegdheden op Vlaams niveau. U weet zeer goed dat we vandaag al heel wat instrumenten inzetten in het onderzoek naar artificiële intelligentie. Op jaarbasis gaat dat over meer dan 100 miljoen euro. Die Vlaamse euro's willen we zo efficiënt mogelijk inzetten. Het moet dus complementair en versterkend zijn ten aanzien van alle andere plannen in het land. Ten tweede denk ik dat, als men kritisch kijkt naar de structuur die men opzet, het niet kan voor ons dat we maar waarnemer zouden zijn. We moeten volwaardig betrokken worden.

Er zijn bovendien vandaag al heel wat overlegstructuren in dit land op het vlak van artificiële intelligentie. Als men het nodig acht om nog een bijkomende structuur te bouwen, dan moet die wat ons betreft aan twee voorwaarden voldoen. Die moet gebaseerd zijn op een formele samenwerkingsovereenkomst en het moet gaan over een bottom-up- en geen top-downverhaal.

Dat zijn zaken die ik zal opnemen met staatssecretaris Michel.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik dank u zeer voor dit antwoord, minister. Ik sta er 100 procent achter. We hebben inderdaad in de regel maar een waarnemende rol. De industriële stakeholders zijn er zelfs niet bij betrokken. Ik verneem bijvoorbeeld van Agoria, die een werkgroep heeft rond artificiële intelligentie van 132 leden, dat zij in 2019 1 keer zijn uitgenodigd, en daarna niet meer. We spreken over een budget van, ocharme, 4 miljoen euro. Dan heb ik zoiets van: komt die 4 miljoen euro dan ten goede aan de regio's, of wat gaan we daarmee doen?

Ik ben tevreden met uw antwoord en met het feit dat u de staatssecretaris daarover zult ondervragen. Want op deze manier kan het voor ons niet.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Artificiële intelligentie neemt steeds meer een rol in ons dagelijks leven op. Daar kunnen we niet omheen. Dat geldt niet alleen voor ons dagelijks leven, maar ook voor de dagdagelijkse werking van onze bedrijven. We hebben een Vlaamse beleidsagenda Artificiële Intelligentie met heel wat acties. We hebben in het parlement een resolutie ingediend waarin we vragen dat de voordelen van artificiële intelligentie worden benut voor onze bedrijven en onze overheid, maar ook dat burgers mondiger worden gemaakt om ervoor te zorgen dat zij kennis van technologie hebben en er op een kritische manier mee kunnen omgaan.

Minister, mijn bijkomende vraag is, als je nu ook met een federaal initiatief zit, naast de Vlaamse acties die ook al zijn genomen, hoe u er dan voor zult zorgen dat de bedrijven door de bomen het bos nog zien, zodat ze weten waar ze terechtkunnen met hun vragen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Artificiële intelligentie speelt inderdaad vandaag al een belangrijke rol in ons dagelijks leven, en dat zal de komende jaren alleen maar toenemen, in alle aspecten van ons dagelijks leven.

Vanuit Vlaanderen is het heel belangrijk dat er bij dat actieplan wordt ingezet op ethische kwesties, die fundamenteel zijn. Voor ons part mag dat best nog wat verder gaan. Nu is er dat federale initiatief, dat negen doelstellingen nastreeft rond de impact van AI op het vlak van concurrentievermogen, mobiliteit, milieu en onderwijs. Dat zijn allemaal materies die we natuurlijk vanuit Vlaanderen behandelen. Minister, sowieso zou ik u dan ook oproepen om met de federale collega's rond de tafel te zitten. Ik begrijp dat het de bedoeling is om te gaan naar een interfederaal akkoord. Vanuit onze fractie hebt u de steun om dat interfederaal akkoord mee op te maken, opdat we op alle deelstaatsniveaus in dat plan kunnen instappen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Bedankt voor de bijkomende vragen. Ik begin met de vraag van mevrouw Segers. Ik kan me daar ook volledig bij aansluiten; dat is ook net het punt dat ik gemaakt heb. Ik denk dat we ons allemaal bewust zijn van het belang van artificiële intelligentie en de toepassingen, maatschappijbreed. En het kan niet anders dan dat dat complementair moet zijn om elkaar daarin te versterken. Dus ik neem die bekommernis mee.

Collega De Roo, in navolging van collega Gryffroy verwijs ik ook nog eens naar de Vlaamse inspanningen, waar ook heel duidelijk, naast het basisonderzoek, de implementatie in het bedrijfsleven en het flankerend beleid drie heel belangrijke pijlers zijn. Het federale niveau moet zich daar inderdaad op aligneren om te vermijden dat we daar chaos en onduidelijkheid rond creëren. Dat kan niet de bedoeling zijn voor zo'n belangrijke evolutie, zo'n belangrijke ontwikkeling in onze samenleving.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Collega De Roo, ik weet hoe we straks de bomen door het bos nog zullen zien. We zullen artificiële intelligentie nodig hebben om dit te gaan ontwarren.

Daarenboven ben ik niet akkoord met wat collega Segers zegt. We gaan niet voor een interfederaal akkoord. Het subsidiariteitsprincipe betekent dat het eerst en vooral onze bevoegdheid is. En dat de staatssecretaris dan zegt dat het misschien wel interessant zou zijn om te zien hoe men het in Brussel doet, hoe men het in Wallonië doet, en dat de verschillende partijen samen een uitwisseling van gedachten, meningen, visies hebben? Ja. Maar als je dan ziet dat het federaal plan probeert om een copy-paste te doen van wat de regio's al doen, puur voor hun eigen mooi blazoen, dan heb ik geen interesse in een interfederaal akkoord. Dan zeg ik: wat wij doen, kunnen we beter doen. En dan heb ik met andere woorden straks nog artificiële intelligentie nodig om eruit te raken hoe al onze bevoegdheden in mekaar zitten als het gaat over artificiële intelligentie.

Wij subsidiëren voor ongeveer 32 miljoen euro. Wij staan aan de kant van de bedrijven, wij geven flankerend beleid. En dit moet het dan ook zijn. Punt. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Tine van der Vloet aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de communicatie naar personen met een beperking na de actualisatie van hun budgetcategorie

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Minister, de aanleiding van mijn vraag is een rechtszaak voor personen met een beperking die deze week in de aandacht kwam. Het ging erover dat de persoon aanklaagt dat hij minder krijgt dan er op de brief stond die hij ooit heeft ontvangen. Want hij stond met zijn meervraag al even op de wachtlijst van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

We moeten teruggaan in de tijd, en we kijken naar 2021. Toen keurde de Vlaamse Regering een besluit goed waarin stond dat men niet meer ging werken met 12 budgetcategorieën, maar wel met 24. Waarom heeft men dat toen gedaan? Dat was eigenlijk correct. We hebben gezegd dat we ze zo een juister budget geven om hun zorg in te kopen.

Nu, wat is het probleem, denk ik? De mensen die toen al op de wachtlijst stonden, bleven natuurlijk in die budgetcategorieën staan. En als zij het budget gingen ontvangen, dan werd dat geactualiseerd. De man in kwestie zegt dat hij nu minder krijgt dan er op zijn brief stond. Het juridische ga ik nu niet meer verder aanhalen. Ik heb dat hier al vaak aangehaald, ook in het kader van prioriteitengroep 2 van de deelbudgetten. Maar mijn vraag gaat nu eigenlijk meer over de communicatie.

Is er ooit gecommuniceerd naar de mensen die toen nog op de wachtlijst stonden, ook kijkend naar de personen die nu een deelbudget krijgen vanuit prioriteitengroep 2? Is er ooit aan die mensen gecommuniceerd dat zij, door de uitbreiding naar 24 budgetcategorieën, mogelijk in een andere budgetcategorie terecht kwamen en daardoor ook een ander budget zouden ontvangen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega, voor uw vraag. U hebt het zelf geschetst: de oorsprong dateert al van een paar jaar geleden, toen er inderdaad, op vraag van de sector, beslist is om niet meer te werken met 12 budgetcategorieën maar met 24. Ik heb in het dossier gelezen dat men hier niet over één nacht ijs gegaan is en dat er echt heel veel geïnvesteerd is in overleg met de

sector om te komen tot iets dat fair is. Want de bedoeling waar we hier voor staan, is eigenlijk dat alle mensen die een gelijkaardige of gelijkwaardige vraag en een gelijkaardig zorgzwaarteprofiel hebben, ook evenveel budget krijgen. Op een bepaald moment is dat in werking getreden. Het VAPH heeft mij bevestigd dat zij heel helder gecommuniceerd hebben en dat sowieso ook de gebruikersorganisaties en de bijstandsorganisaties, die overigens volmondig achter die wijziging stonden, daarover gecommuniceerd hebben.

Mensen die vragen hebben, kunnen sowieso contact opnemen met het VAPH ofwel met de bijstandsorganisaties. Ik weet dat u vroeg of dat allemaal wel juridisch sluitend was. Het is evident dat een persoon, als er een wijziging in zijn situatie komt, het recht heeft om beroep aan te tekenen. Dat is hier gebeurd. Er is beroep aangetekend via de arbeidsrechtbank. Mijn administratie is het niet eens met de teneur van de uitspraak en zal daar ook beroep tegen aantekenen. Dat zijn dingen die mogelijk zijn in een rechtstaat.

Wat de communicatie betreft: als er extra inspanningen moeten gebeuren, ben ik zeker bereid om ter zake suggesties aan te nemen. Maar bij het VAPH zegt men dat er een brede communicatie was. Dat is natuurlijk inderdaad al een tijdje geleden. Maar dat de nieuwe methode van budgetbepaling ook toegepast wordt op oude aanvragen, garandeert natuurlijk dat iedereen met dezelfde zorgzwaarte hetzelfde budget krijgt. De filosofie daarachter is dus eigenlijk zeer helder en logisch.

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Ik trek helemaal niet in twijfel dat de uitbreiding van 12 naar 24 budgetcategorieën juist is. Dat trek ik helemaal niet in twijfel. Ik ben blij te horen dat u zegt dat er een brede communicatie geweest is. We hebben dat ook gezien. Dat is zeker en vast algemeen gecommuniceerd. Maar mijn vraag was eigenlijk heel specifiek: zijn die mensen zelf ook effectief gecontacteerd om te zeggen dat ze niet meer in 1 van de 12 budgetcategorieën zitten maar in 1 van de 24? Want dat kan natuurlijk wel een verschil maken.

Om tot een andere oplossing te kunnen komen, denk ik dat men zou kunnen werken met de vernieuwde toeleidingsprocedure. Ik heb die vraag onlangs ook nog gesteld aan minister Dalle. Er waren twee opties. Een van de opties was om het budget dat men zal krijgen of de budgetbepaling dichter te zetten bij het verkrijgen van het budget. Ik denk dat het heel wat zou wegnemen als we daarmee zouden werken. Mijn bijkomende vraag is dus: wanneer gaat u hierover knopen doorhakken om snel van start te kunnen gaan met die nieuwe toeleidingsprocedure?

De voorzitter: De heer De Reuse heeft het woord.

Immanuel De Reuse (Vlaams Belang): Collega's, minister, er kan eigenlijk maar één correcte vorm van communicatie zijn naar de personen met een beperking, naar diegenen die recht hebben op een budget, naar diegenen die die financiële middelen nodig hebben om een onafhankelijk en menswaardig leven uit te bouwen, naar diegenen die ook al de toezegging kregen van Vlaanderen dat ze recht hebben op een budget vanwege hun beperking. Er kan maar één vorm zijn, één juist bericht aan die mensen, en dat moet zijn, zonder verwijl, zonder uitstel: u krijgt nu waar u recht op hebt en u krijgt nu wat deze Vlaamse Regering u beloofd heeft. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Minister, collega's, mocht ik minister zijn en merken dat er heel wat mensen naar de rechtbank stappen om beslissingen aan

te vechten, dan zou dat bij mij een belletje doen rinkelen. Ik zou erover gaan nadenken of de beleidsbeslissingen en de keuzes die ik maak wel de goede zijn. De voorbije twee jaar ontwikkelde u allerlei technieken en vond u trucs uit om de schaarste te herverdelen, en dit terwijl uw opdracht is om obstakels die mensen met een handicap ervaren, weg te nemen.

Minister, u zegt altijd dat de budgetten van het VAPH gestegen zijn, maar ook nu blijkt weer dat de noden veel groter zijn dan de middelen en de middelen onvoldoende. Gaat u mensen echt dwingen om naar de rechtbank te stappen om via de rechter te verkrijgen waar ze recht op hebben of gaat u andere keuzes maken? En indien ja, welke keuzes gaat u maken?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, het is logisch dat mensen naar de rechtbank stappen als ze voelen dat hun rechten niet worden gerespecteerd. Dat zijn mensen die vaak al jarenlang moeten wachten op hun middelen, mensen die van deze Vlaamse overheid de boodschap hebben gekregen dat ze recht hebben op deze middelen om op een menswaardige manier te kunnen leven. Ondanks het feit dat ze die brief gekregen hebben, moeten ze vaak jaren en jaren wachten vooraleer daar een budget aan wordt gekoppeld. Als je dan de boodschap krijgt dat het minder zal zijn dan wat men heeft toegekend, stapt men natuurlijk naar de rechtbank. Dan is de vraag wat men doet als Vlaamse Regering wanneer men merkt dat er verschillende van die mensen naar de rechtbank stappen om hun rechten te proberen vrijwaren. Gaat de Vlaamse overheid dan individueel proberen om toch gelijk te krijgen, of gaat ze het beleid bijsturen? Gaat u het standstillprincipe respecteren en de rechten van die budgethouders respecteren? Daarover gaat het. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, ik vind het straf dat u zegt het niet eens te zijn met de uitspraak van de rechtbank. Het is eigenlijk heel simpel. U pakt geld af van mensen met een handicap. Het is de rechtbank die u zegt dat u dat niet mag doen. Ik vind dat bijzonder pijnlijk. Mensen met een handicap hebben nood aan zorg en ondersteuning en hebben daar ook geld voor nodig. Dat kost nu eenmaal geld. Ze hebben ook recht op een budget. Als ze een budget aanvragen, moeten ze in de eerste plaats al jarenlang wachten en als ze het budget uiteindelijk gaan krijgen, vindt deze Vlaamse Regering, als kers op de taart, dat ze dat budget ineens mag verminderen. Op een budget waarbij ze op papier hebben hoeveel ze gaan krijgen, moeten ze jaren wachten en vervolgens zien ze dat budget plots slinken. Het is heel normaal dat mensen dan klacht indienen. De rechter zegt dat de Vlaamse Regering hiermee de mensenrechten en de Grondwet schendt.

Minister, ik vraag u, om te zorgen dat personen met een handicap krijgen waar ze recht op hebben, dat u de wachtlijsten wegwerkt en dat u de mensenrechten niet schendt. Zo moeilijk is dat niet. *(Applaus van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Ik hoor hier toch wel heel bijzondere zaken vertellen. Eerst en vooral wordt er verteld dat de minister zegt dat de budgetten gestegen zijn. Het fijne aan een begroting is dat we dat vrij objectief kunnen bespreken. Ik kijk ernaar uit om dat volgende week woensdag in de commissie te doen wanneer het gaat over personen met een handicap.

Er wordt hier gesproken over de wachtlijsten. Er wordt hier al vele jaren gesproken over de wachtlijsten. De afgelopen twee jaar zijn de wachtlijsten in

prioriteitengroep 1 weggewerkt. De wachtlijsten in prioriteitengroep 1 zijn weggewerkt. Automatische toekenningen, waar er geen wachtlijst voor is, blijven verzekerd. In prioriteitengroep 2 zijn er met deelbudgetten projecten gestart. Daarnaast zijn er ook nog middelen voor rechtstreeks toegankelijke hulp voor mensen die geen budget hebben maar daarmee aan de slag kunnen gaan.

Minister, stilaan beginnen de geesten te rijpen en heeft men door welke immense investeringen er deze legislatuur zijn gebeurd en kan men zich afvragen hoe we die kunnen voorzien in een volgende legislatuur want het is niet evident om die middelen te vergroten en te verruimen bij elke begroting en bij elke begrotingscontrole. Minister, wilt u mee met ons ernaar zoeken om ook in een volgende legislatuur het mogelijk te maken dat deze historische investeringen in het gehandicaptenbeleid ook dan kunnen worden verdergezet? (*Applaus bij cd&v*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Jans, u hebt een stuk van mijn antwoordtijd al gebruikt door het antwoord te geven waarmee ik wilde starten. De investeringen die we doen, collega's, zijn inderdaad ongezien. De verhalen die er zijn over de persoonsvolgende budgetten en de emanciperende werking ervan, zijn spectaculair. Het is goed dat eenieder in dit halfroond daar ook eens naar kijkt.

Ik wil heel specifiek teruggaan naar de vraag van collega van der Vloet en naar de mensen die roepen dat iedereen mistevreden is. Er zijn vandaag 3797 terbeschikkingstellingen en daarvan zijn er 74 mensen die niet tevreden zijn. Dat betekent dat een heel groot aantal mensen wel tevreden is.

De nieuwe methode om van 12 naar 24 groepen te gaan is niet door mij uitgevonden, en ook niet door mijn voorganger. Die 24 zijn er gekomen op vraag van het veld. Dat is doorgesproken met de sector, met akkoord van het veld, die zelf gecommuniceerd hebben. Wat is de bedoeling? Dat iedereen met een gelijke zorgzwaarte of een gelijk zorgprofiel hetzelfde budget krijgt. Collega, wat is er in godsnaam verkeerd aan het feit dat we dat zo doen? Ik vind dat een uitstekende werkwijze. Natuurlijk, collega's, moet je zeer goed investeren in communicatie met mensen. Als daar zorgen rond zijn, zoals collega van der Vloet zegt, dan neem ik dat heel graag op want dat interesseert mij ook. Maar mensen kunnen, als ze de brief krijgen, uitleg vragen. Die uitleg wordt altijd heel correct gegeven en in een rechtsstaat heb je dan de kans om daar beroep tegen aan te tekenen. Maar de mensen van het agentschap hebben ook het recht en de kans om zich daartegen te verzetten en te zeggen dat datgene wat ze uitgewerkt hebben wél een heel correcte manier van werken is.

Collega van der Vloet, u vroeg ook of we niet een aantal creatieve pistes zouden kunnen bewandelen. We zijn dat aan het bekijken. De puzzelstukken liggen nu samen. Ik zal zelfs proberen om daar, tegen de discussie in het parlement volgende week, zo snel mogelijk informatie over te hebben. Weet dat ons engagement naar mensen die een beperking hebben zeer oprecht is, en dat er heel grote stappen gezet zijn en dat deze hervorming net tot gevolg heeft dat ook voor oudere aanvragen het vraaggestuurde karakter van de ondersteuning verdergezet kan worden. We hebben juist voor die gelijkheid en dat toekomstperspectief gezorgd.

Er is nu dus een uitspraak van de rechtbank. Wij zijn het daar niet mee eens. Maar laat ons vooral ook kijken naar de duizenden mensen die door dit systeem op een zeer goede manier geholpen zijn. (*Applaus bij cd&v en Open Vld*)

De voorzitter: Mevrouw van der Vloet heeft het woord.

Tine van der Vloet (N-VA): Dank u wel, minister, voor de mooie tussenkomst op het einde. U bent zeer geëngageerd en de mensen gaan dat ook zeker en vast

voelen. Alles staat of valt met de juiste communicatie, en daar zijn toch wel wat vragen rond. Ik voel dat ook bij de mensen van prioriteitengroep 2. Zij zeggen dat zij de helft krijgen, maar dat het iets minder dan de helft lijkt. Ik denk dat dat ook het gevolg kan zijn van de actualisering van de budgetcategorieën. Het is vaak voor ons al een heel doolhof, het is heel theoretisch, en dus is het voor die mensen vaak heel moeilijk. Ik denk dat het belangrijk is om bij uw administratie te blijven aandringen op een duidelijke communicatie naar deze mensen toe. *(Applaus bij de N-VA en cd&v)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het uitblijven van voldoende investeringen in agentschap Opgroeien

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de evaluatie van kinderopvanginitiatieven

ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het behandelen van oude meldingen over gevarensituaties in de kinderopvang

De voorzitter: Er zijn blijkbaar ook een aantal heel erg jonge Vlamingen die vanop de publieke tribune hun interesse tonen voor de volgende actuele vragen.

Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, er zijn nog 25 mensen over op de dienst bij Kind en Gezin die alle kinderdagverblijven moeten opvolgen. Zij moeten die niet alleen controleren, maar ook persoonlijke en brede opvolging bieden.

Tijdens de onderzoekscommissie, in juli, vond elke partij het schandalig dat die mensen die opvolging moesten bieden aan 223 kinderdagverblijven per persoon. Maar ondertussen zijn het er nog meer: 252 dossiers per persoon! Wie kan dat?

De Vlaamse Regering heeft na de onderzoekscommissie beloofd dat ze investeringen zou doen, zodat Kind en Gezin en Zorginspectie, en ook de kinderopvang, goed werk kunnen leveren. Maar van het nodige budget krijgt Kind en Gezin nu zo'n 60 procent. Ik houd mijn hart vast, samen met u, denk ik. De kinderopvang zit op zijn tandvlees, maar moet nu van de Vlaamse Regering betere kwaliteit leveren. Het agentschap kan niet meer. Het stroomt leeg, maar moet nu een herevaluatie geven van alle klachten en meldingen die er de afgelopen jaren zijn binnengekomen. Dat is terecht, wij hebben daar ook om gevraagd. Maar dat is een enorme taak om uit te voeren. Dat is onmogelijk met het team dat daar vandaag zit.

Zorginspectie moet op volle toeren inspecteren. Vrijdag staat de uitbreiding van Zorginspectie op de planning van de Vlaamse Regering. Zal dat genoeg zijn? Wie weet het, maar dit voerspelt niet veel goeds.

De kwaliteit in de kinderopvang moet dus stijgen. De kwaliteit bij Kind en Gezin moet stijgen. De kwaliteit bij Zorginspectie moet stijgen. De Vlaamse Regering krabbelt echter terug als het gaat over de investeringen in de kinderopvang. De kinderopvang moet werken met onhoudbare normen, met negen kinderen met

persoon. De kinderopvang is goedkoop voor de Vlaamse Regering, maar zeer duur voor ouders, kinderen en kindbegeleiders.

Minister, hoe wilt u de herevaluatie gedaan krijgen met deze zeer lage bezetting? Hoe gaat u vanaf nu de kindbegeleiders werkbaarder werk geven? Ook daar is er immers een leegloop van het beroep, verliezen we heel kostbare mensen. Hoe gaat u verder de leegloop van zowel de administratie als de kinderopvang stoppen? Heel Vlaanderen en heel Brussel wachten op uw initiatieven, zelfs vanop de tribune. *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, collega's, gisteren hebben we tot diep in de avond een heel uitgebreid debat gehad over dit belangrijke thema. Ik stel ook vast dat jonge kinderen zelfs in stilte kunnen volgen, omdat dit thema dermate interessant is. Dat had ik nooit gedacht.

Dit komt vandaag opnieuw aan bod. Minister, het is goed dat we dit vandaag ook nog eens in de plenaire vergadering kunnen brengen. Ik heb gisteren tijdens de gesprekken ook genoteerd dat er 119 mensen extra worden aangeworven. Ik heb ook genoteerd dat er 115 miljoen euro bij komt, in de trappen, maar ook voor het uitbreidingsbeleid. Dat zijn extra plaatsen in de kinderopvang die we nodig hebben opdat mensen zouden kunnen gaan werken en hun kinderen in de opvang zouden kunnen zetten. Minister, ik heb gisteren ook geleerd uit uw antwoord dat de ouders sterk worden meegenomen. Als de opvang wordt gesloten, stuurt men hun niet langer een brief, maar krijgen ze ook toelichting op een vergadering. Dat was ook een expliciete vraag uit onze fractie. Ik heb gisteren ook geleerd dat er overleg met de sector is om ervoor te zorgen dat men die verslagen, die informatie openbaar maakt. Ook dat was een vraag uit onze fractie die tegen 19 december wordt omgezet.

Dat zijn toch allemaal stappen. Mevrouw Groothedde, u kunt toch niet zeggen dat er niets is qua budgetten of personeel, want dat is gewoon niet juist.

Minister, ik heb wel nog een vraag, ook naar aanleiding van de dossiers waarover we ook vandaag in de krant lezen. U zei gisteren dat u dat moest nagaan. Misschien is er ondertussen al meer info over. Dat gaat over dossiers waarvan we vandaag vaststellen dat er een probleem is en waarvan we ons afvroegen of de andere vestigingsplaatsen automatisch worden meegenomen. Worden de vroegere locaties van dezelfde uitbaatster of uitbater ook automatisch opnieuw bekeken om te zien of er daar al meldingen waren, zodat we een volledig overzicht hebben, en niet alleen van de plaats waarover er vandaag een klacht is?

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Collega's, minister, de kinderopvang is in een diepe crisis. Dat is niet nieuw. De schrijnende verhalen uit de kinderopvang blijven maar komen, ook vorige week nog. We hebben met zijn allen kunnen vaststellen dat deze Vlaamse Regering en cours de route de controle ter zake compleet is kwijtgeraakt. Hoe vaak hebben we nu met zijn allen gevraagd om die paar opvanginitiatieven waar het echt fout liep aan een grondige herinspectie te onderwerpen? We hebben dat gedaan in 2020. Het gebeurde niet. In 2021 verschillende keren. Het gebeurde niet. Zelfs tijdens de onderzoekscommissie gebeurde het niet. Vorige week merkten we dat het zelfs na de onderzoekscommissie blijkbaar nog maanden moest duren voor zulke initiatieven uiteindelijk werden gesloten.

Eind vorige week heeft, na Wouter Beke, dan ook de topambtenaar van Kind en Gezin ontslag genomen. Ik denk dat dat onvermijdelijk was. Kind en Gezin had

zeker veel meer moeten doen, ze hadden veel sneller aan de alarmbel moeten trekken. Maar laten we ook eerlijk zijn: als er eerst jarenlang wordt bespaard op een administratie, dan moet men achteraf natuurlijk ook niet verrast zijn als ze dat niet goed kan opvolgen, als ze te weinig mensen heeft om die dossiers op te volgen, als er te weinig inspecteurs zijn. Dat hebben we ook samen vastgesteld in de onderzoekscommissie. Meer doen met minder, dat is natuurlijk gemakkelijker, maar dat stopt ergens. Dat stellen we vast in de kinderopvang. Dat hebben we ook vastgesteld wat PFOS (perfluorooctaansulfonaat) betreft. Op een bepaald moment kom je op een punt dat zelfs je meest belangrijke kerntaak, het beschermen van je meest kwetsbare inwoners, onze kinderen, in het gedrang komt.

En het gaat natuurlijk ook veel breder. Het beleid faalt. Het beleid in de kinderopvang is in diepe crisis. Ouders zijn terecht ongerust. Ze zijn hier niet voor niks, en inderdaad met kinderen die ongelooflijk flink hier heel die zitting kunnen volgen. Dat zouden die van mij niet kunnen.

En ook de mensen in de sector zelf hebben er genoeg van. Ze klagen al jaren aan dat het gewoon onmogelijk is om kwaliteit te bieden en om voor zoveel kindjes tegelijk te zorgen. Ook in deze begroting staat er eigenlijk heel weinig om daar iets aan te veranderen. Er is eigenlijk geen perspectief. Die werkdruk gaat even hoog blijven, terwijl er heel dringend moet worden ingegrepen, omdat er anders nog veel meer mensen de sector gaan verlaten, omdat anders nog veel meer kinderopvanginitiatieven de deuren gaan sluiten. Als je dat niet inziet, moet je stekeblind zijn. Wij maken ons daar enorm veel zorgen over. Ouders maken zich daar zorgen over, kinderen maken zich daar zorgen over, de mensen uit de sector maken zich daar zorgen over.

De cruciale vraag is: wat gaat u doen om die crisis in de kinderopvang op te lossen? En wat gaat u doen om minstens die kerntaak, het beschermen van onze kinderen, te garanderen? (*Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's, voor de vragen.

Sta mij toe om, vooraleer ik mijn antwoord start – dat hier deze namiddag in een notendop gegeven mag worden –, mijn oprechte dank uit te spreken voor de collega's die gisteren tussen 14 uur en 21 uur de moeite gedaan hebben om dit debat in het parlement te voeren. (*Applaus*)

En ja, collega Groothedde, uw vraag is gisteravond zowel door mij als door de heer Vanobbergen beantwoord. (*Applaus bij de meerderheid en het Vlaams Belang*)

Maar ik wil het heel graag nog eens overdoen. Want ik heb sinds deze ochtend – en alle mensen die spreken over een crisis in de kinderopvang moeten daar toch eens goed over nadenken – zaken zien verschijnen op sociale media zoals "Crevits bespaart de helft op de administratie" of "De administratie wordt gehalveerd". Collega's, dit is volstrekt onjuist. Ik ga vrijdag naar de Vlaamse Regering met een dossier om 119 extra mensen aan te werven, zowel bij het agentschap Opgroeien als bij de inspectie. 119 mensen. (*Applaus bij de meerderheid*)

En daarenboven, collega's – dat wil ik er ook wel bij zeggen, omdat ik wat verbaasd was over bepaalde uitspraken als zou de administratie zelf niet gelukkig zijn met deze investering –, als mijn mensen natuurlijk niet gelukkig zijn met wat we willen doen, dan ga ik niet naar de regering. Dat is simpel voor mij. Dus ik heb zowel aan de voormalige grote baas van Opgroeien als aan de huidige grote baas nog eens gevraagd of dat voor hen oké is. Ik heb zelfs een bedankingsmail gekregen van de vorige leidinggevend ambtenaar. Ik heb vanmorgen ook nog

eens de expliciete steun en het oprechte engagement van Bruno Vanobbergen gekregen, die zegt dat het voor hen wezenlijke zuurstof is waarmee ze absoluut bakens willen en zullen verzetten. Het personeelsplan is door henzelf opgemaakt, dus ik steun hen ook absoluut om datgene wat ze gekozen hebben, uit te voeren, collega's. Laat daar geen discussie over zijn.

Zou het kunnen dat er nog extra's nodig zijn? Daarop, collega Groothedde, wil ik zeker positief antwoorden. Ik heb dat gisteren ook in het parlement gezegd. Als er zorgen zijn of als ik de komende maanden zou horen dat er een overrompeling is aan kandidaten die bij ons willen komen werken en die willen komen helpen, en dat er eigenlijk nog extra mensen nodig zijn, zal ik de regering zeker opnieuw vatten om die extra personeelsleden te vragen, zelfs te eisen. Want u hebt een punt, collega's, er is een crisis, ook in onze administratie. De mensen moeten nu, zoals collega Anaf terecht zegt, een herevaluatie doen en er ondertussen voor zorgen dat het schip blijft varen. Ze mogen dus, wat mij betreft, nu al, of gisteren al, die aanwervingen starten, en ze weten dat ook. Dus, volle steun om vanuit een crisis naar een goede situatie te stappen.

En collega's, het is inderdaad een heel grote uitdaging. Ik heb mij vorige week naar aanleiding van het actualiteitsdebat, hier in dit parlement, geëxcuseerd bij twee groepen mensen. Ten eerste bij alle ouders, omdat we als overheid verkeerde informatie verschaft hebben. Gisteren is ook uitleg gegeven over wat daaraan verbeterd zal worden, en ik reken erop dat dat ook gebeurt. Maar ten tweede ook bij alle mensen in de kinderopvang die fantastisch werk leveren, zoals de opvangmama van mijn kleindochter en mijn kleinzoon. Dat moeten we ook blijven zeggen. *(Applaus bij de meerderheid)*

Maar collega's, en in het bijzonder de collega's van de parlementaire onderzoekscommissie, ik was ook zeer ontgoocheld. Ik was ontgoocheld omdat jullie terecht een aantal dossiers – ik kijk ook naar collega Saeys, die hier vandaag niet vooraan staat om nog eens de vraag te stellen – overgemaakt hebben aan het parlement. Ik heb ook moeten vaststellen dat ik er geen spoor van terugvond dat die met bijzondere urgentie aangepakt zijn. Dat is zo. Ik ben er ook open in geweest. Dat is aangepakt.

Collega Anaf, ik heb u gisteren ook gezegd dat de lijst waarover we het hebben, drie zaken betreft: de dossiers waarin men zich burgerlijke partij gesteld heeft, de dossiers die jullie aangebracht hebben en de dossiers die op een of andere wijze in een handhavingstraject zitten. Dat wil niet zeggen dossiers die geschorst of gesloten zijn, maar waar veel klachten zijn, waar we voelen dat er een probleemsituatie is. Dat vormt nu de bewegende lijst. Ik maak ook afspraken met de parlamentsvoorzitter dat er een manier gevonden kan worden om de parlementsleden daarover inzage te geven.

Maar dat betekent – en collega Daniëls heeft dat niet gezegd – dat vanaf nu en ook sinds enige tijd het voorzorgsprincipe ook consequent toegepast wordt. Dat betekent dat, als de veiligheid van kinderen in gevaar is, er opgetreden wordt. Dat vraagt een cultuuromslag. Maar dat vraagt naast een cultuuromslag, beste collega's, vooral ook een veel betere communicatie met de ouders. De heer Bruno Vanobbergen heeft gisteren gezegd dat, als er nu bepaalde initiatieven geschorst of gesloten worden, men in dialoog wil gaan met de ouders en men daar veel meer in wil investeren. Dat vraagt ook menskracht om dat te doen, maar het lijkt me elementair en respectvol ten opzichte van de ouders.

Collega Daniëls, u had het erover: als je één initiatief hebt, quid het andere? Ik ga hier vandaag geen namen noemen. Bij een van de probleemsituaties was het een familie-evenement. Je hebt crèche één, de mama, crèche twee, de dochter, en crèche drie, de zoon: allemaal aparte natuurlijke personen. Je kunt daar niet

zomaar die links leggen want het is best mogelijk dat familieleden los van elkaar initiatieven nemen. Maar wat u voorstelt, is inderdaad de bedoeling, om dat op deze wijze te doen. U weet dat er wat problemen waren rond de toegang tot oude dossiers. Dat wordt softwarematig opgelost.

Tot slot, collega Groothedde, collega Anaf en bij uitbreiding alle collega's, de parlementaire onderzoekscommissie Kinderopvang heeft aan mij zeer duidelijk de opdracht gegeven om een vergelijkend onderzoek te doen naar de kindratio. Dat zal ook gebeuren. Op 29 november zitten we daarrond samen. Laat me hier ook heel duidelijk in zijn: het is absoluut de bedoeling om na de enorme investering van 115 miljoen euro in 2023 daar een vervolg aan te breien om onze kinderopvang in Vlaanderen weer helemaal gezond te maken. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, wat u zag verschijnen op sociale media, in de media en op onze kanalen, is dat er minder geïnvesteerd wordt dan gevraagd. Dat bevestigt u ook in uw antwoord. *(Opmerkingen bij cd&v)*

U zegt dat er 119 mensen – dat hebt u gezegd – bij aangeworven worden. Wel, er waren alleen bij de dossierbeheerders 42 mensen gevraagd. Daar komen dan nog mensen bij Kind en Gezin bij. Is het niet zo dat Zorginspectie alleen al had gevraagd om een investering van 140 mensen? Die 119 kunnen dus nooit de noden dekken. Wat er deze vrijdag op de agenda van de regering staat, zal de facto onvoldoende zijn. Het probleem in de administraties en de kinderopvang begint niet met een probleem dat er te weinig mensen zijn. De omstandigheden zijn onleefbaar. Waarom gaan mensen weg op de dienst van Kind en Gezin en in de kinderopvang? Omdat de omstandigheden onleefbaar zijn. De efficiëntiedrang van deze Vlaamse Regering is zo doorgeschoten dat mensen het niet meer houden. Minister, op dit moment: hoe langer men wacht met die grote inhaalbeweging, die toch gaat moeten komen – want onze hele maatschappij heeft kinderopvang nodig –, hoe duurder de noodmaatregelen en de structurele investering gaan worden. *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister Crevits, ik voel me aangesproken, want ik was hier samen met u en nog een aantal collega's tot gisteravond heel laat. Het was geen actuele vraag bij mij, maar een vraag om uitleg die meegezogen werd. Dit terzijde.

Die inspectieverslagen, dat is inderdaad goed, maar vandaag kunnen inspectieverslagen opgevraagd worden onder openbaarheid van bestuur. Dat kan vandaag. Iedereen moet dat dan afzonderlijk doen.

We moeten toch eens bekijken hoe we de inspectieverslagen uit het verleden ook ter beschikking kunnen stellen, samen met wat eraan wordt gehangen: de handhavingsplannen en de stappen die een opvang zet. Omdat – en dat is cruciaal, collega's – vandaag heel, heel, heel veel opvanginitiatieven het fantastisch doen. Zij mogen niet het slachtoffer zijn van een verdachtmaking, als zou er in elke opvang wel iets mis zijn. Dat is niet het geval. Dat is de reden waarom we met de onderzoekscommissie de lijst hebben gevraagd van initiatieven die in de gaten worden gehouden.

Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. Zou het niet zinvol zijn om ons in al die situaties waarover we ons zorgen maken, waar er ernstige aanwijzingen zijn maar geen bewijzen, sowieso burgerlijke partij te stellen, omdat het parket dan

meer onderzoeksdaden kan stellen dan uw ambtenaren? Ik denk aan telefonie-onderzoek, camerabeelden en dergelijke meer.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

Het punt is natuurlijk dat er de voorbije jaren zoveel werd bespaard op Kind en Gezin en op Zorginspectie, waardoor zij er niet meer in slagen om zelfs hun belangrijkste kerntaak, het beschermen van onze kleinste kinderen, nog te kunnen garanderen. Natuurlijk zijn ze blij dat ze er opnieuw wat personeel bij krijgen. Dat was trouwens een van de belangrijkste aanbevelingen van onze onderzoekscommissie.

Dan wat betreft het opvolgen van de probleemdossiers: het vertrouwen zal terug moeten groeien. Ik heb gisteren een hele uitleg gekregen van het agentschap, over hoe ze dat gaan aanpakken. Maar eerlijk gezegd, als ik dan hoor dat ze na onze onderzoekscommissie die dossiers niet eens hebben vastgepakt, dat er daar geen structurele opvolging van was, dan gaat het toch wel even duren vooraleer ik daar echt in geloof. U zult het alle collega's die in de onderzoekscommissie zaten wel vergeven dat ze daar elke week vragen over zullen blijven stellen, tot ze zeker zijn dat de veiligheid overall gegarandeerd kan zijn.

We weten, tot slot, allemaal dat de kind-begeleiderratio naar beneden moet. We weten allemaal dat je met zo'n hoge werkdruk niet goed kunt zorgen voor negen kindjes. Minister, ik zie voor het volgende jaar geen enkel perspectief om die ratio naar beneden te laten gaan. Bent u van plan om er deze legislatuur nog in te investeren, om die kind-begeleiderratio naar beneden te laten gaan? *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, ik was er gisteren weliswaar niet fysiek bij. Ik had gemeenteraad en kon dus niet tot diep in de avond aanwezig zijn, maar ik heb wel digitaal gevolgd. Ik had niet verwacht dat we hier vandaag een begrotingsdebat zouden voeren. Ik zal mijn speeksel bewaren voor het debat tijdens de begrotingsbespreking.

Minister, ik vind dat u deze week goed hebt gehandeld in de zaak van Mippie en Moppie. U hebt gedaan wat wij hadden gevraagd. U hebt de onrust bij de ouders weggenomen door te sluiten omdat er talrijke klachten waren. U hebt ook gedaan wat de onderzoekscommissie had gevraagd: het voorzorgsprincipe hanteren wanneer blijkt dat er effectief sprake is van kindermishandeling, van het aantasten van de fysieke integriteit van de kindjes.

Minister, ik werd ook aangesproken vanuit de sector zelf. Ik weet dat wij uiteraard de mensen op de werkvloer moeten houden. Die mensen zorgen voor de opvang van de kindjes. Die hebben we nodig. Maar we hebben ook mensen nodig bij de agentschappen. Nu is het vooral van belang dat we de mensen op de vloer kunnen houden. Zij vragen mij of er nu niet te snel wordt gesloten. Minister, gaat u bij de herevaluatie van de probleemdossiers ook rekening houden met de voorgaande klachten, en gaat u ook een procentueel aantal klachten in verhouding nemen? Ik bedoel daarmee: een opvang van tachtig plaatsen gaat procentueel gezien meer klachten krijgen dan een opvang van acht plaatsen. Soms is die afweging zeer moeilijk. Vandaar mij vraag: zult u, om ervoor te zorgen dat de plaatsen in de opvang behouden blijven, procentueel rekening houden met het aantal klachten?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Tijdens de onderzoekscommissie hebben we allemaal vastgesteld dat een versterking van Opgroeien en Zorginspectie nodig was. Allemaal samen, behalve Groen, hebben we daarom bijkomende medewerkers gevraagd. Daarvoor wordt nu niet minder dan 8,5 miljoen euro bijkomend voorzien, voor in totaal meer dan honderd extra medewerkers. *(Opmerkingen van Celia Groothedde en Jeremie Vaneekhout)*

Mevrouw Groothedde, ik vind het eigenlijk gewoon schandalig dat u dan letterlijk het woord 'besparen' in de mond neemt en laat uitschijnen naar de sector dat er weinig of niets gebeurt. Zulke leugens – want ik kan het niet anders noemen ... *(Applaus bij de meerderheid. Opmerkingen van Celia Groothedde)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Zulke leugens – want ik kan het niet anders noemen dan leugens – zijn nefast voor het vertrouwen van en in de sector.

De echte vraag is nu niet in eerste instantie of het er voldoende zijn, maar hoe we die mensen op korte termijn gaan vinden.

Met betrekking tot de herevaluaties: ik heb ook, collega's, na de gebeurtenissen van vorige week vastgesteld dat er nog grote onzekerheid is met betrekking tot een aantal initiatieven waar zich in het verleden problemen stelden en ik heb daarom ook vorige week een nieuwe screening gevraagd. De herevaluatie gebeurt. Een aantal sluitingen zullen daar in de komende periode nog het gevolg van zijn. Minister, op welke manier zal ervoor worden gezorgd dat die plaatsen in dezelfde gemeenten kunnen blijven, zodat die ouders zeker zijn van opvang voor hun kindje? *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Ik wil ook de ouders en hun kindjes welkom heten. Bedankt voor het engagement om hier op woensdagnamiddag naar ons te komen luisteren.

Ik heb hier vorige week ook gepleit om de lijst te krijgen van oude dossiers die moeten worden herbekeken. Daar zijn inbreuken op de psychische en fysieke integriteit gepleegd. Onderwerp die aan het voorzorgsprincipe. Minister Crevits, u hebt bij het agentschap op de tafel geklopt. Ze gaan nu – gelukkig – de dossiers die wij met de onderzoekscommissie hebben aangeboden, onderzoeken. Dank u wel daarvoor.

Ik hoop alvast dat u heel snel met de voorzitter overleg kunt hebben, zodat we de lijst zeer snel kunnen inkijken om te zien wat er juist met die dossiers gebeurt. Dat lijkt me heel belangrijk. De rotte appels moeten er zo snel mogelijk uit. Dat kan er alleen maar voor zorgen dat het vertrouwen in de sector herstelt. *(Applaus bij Open Vld en cd&v)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Mensen van de meerderheid, ik zou toch oppassen om het woord 'leugenaars' in de mond te nemen. Het is een feit dat er jarenlang bespaard is op Zorg en Gezondheid. Dat kreeg zelfs een naam: kaasschaaf. Jaar na jaar hebben ze moeten inleveren. Daar hebben we de gevolgen van gezien. We hebben de gevolgen gezien tijdens corona. We zien nu opnieuw de gevolgen bij Zorginspectie en bij Kind & Gezin. Dat is de realiteit. Dat is jaar na jaar gebeurd bij het agentschap. *(Applaus bij de PVDA, Groen en Vooruit)*

Ik wil de ouders en hun kindjes welkom heten. Ze hebben groot gelijk dat ze van zich laten horen. Minister, ze trekken opnieuw aan de alarmbel. Er gaat bijna

geen week voorbij zonder actie van de sector en de ouders rond de kinderopvang. De ouders hier schrijven in hun persbericht dat ze zich laten zien totdat ze gehoord worden. Ze hebben het gevoel dat de realiteit niet tot deze Vlaamse Regering doordringt. Ik kan hen geen ongelijk geven.

De crisis is ongelooflijk diep. Nu vraagt zelfs Voka aan de regering om deftig te investeren in de kinderopvang, omdat ze merken dat ouders steeds vaker moeten thuisblijven omdat de kinderen niet naar de kinderopvang kunnen. Maar u vindt, minister, u vindt dat u genoeg doet. Ik kan er echt niet bij. U noemt de 115 miljoen euro een zeer indrukwekkend bedrag. Minister, de mensen gaan dat niet voelen. De sector blijft erbij dat dat veel te weinig is, dat is oplapwerk. Dat volstaat niet na jaren van onderinvestering. Iedereen zegt – buiten de muren van dit parlement – dat er een turbo nodig is om de jarenlange onderinvestering recht te trekken en dat moet er nog komen in deze begroting. (*Applaus bij de PVDA, Groen en Vooruit*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Aangezien iedereen het zegt, ook van mij, een hartelijk welkom aan de ouders en veel plezier aan de kindjes. Het is een lange namiddag om hier zo te zitten. We proberen vriendelijk te spreken.

Ik ga hier geen meerderheid-oppositie-taal spreken. De parlementsleden doen dat fantastisch. Ik zou wel willen vragen om de hele sector niet kapot te communiceren.

U moet zich de mensen in mijn administratie – ik ga daarmee beginnen – nu eens voorstellen. Bruno Vanobbergen zoekt nu mensen die ouders willen begeleiden. Hij moet de mensen gemotiveerd houden, want er is een nieuwe leidinggevend ambtenaar. Hij heeft nog eens gezegd dat hij echt met dat personeelsplan door wil gaan, dat hij er voor 100 procent achter staat. Wat voor zin heeft het nu om te zeggen dat ik eigenlijk aan het besparen ben? Neen, collega Groothedde, dat is niet zo. Het principe is altijd dat iemand komt met een personeelsdossier, waar we samen zijn doorgegaan, zowel inspectie als administratie. We hebben gekeken naar wat we met informatica konden oplossen, wat we via mensen konden oplossen. En we zijn samen tot een dossier gekomen waarvan ik hoop dat de regering dat vrijdag zal goedkeuren. Want ik spreek eigenlijk een beetje voor mijn beurt. Geef me eens een voorbeeld van waar we in de Vlaamse overheid in één beweging 119 extra mensen aanwerven. Ik vind echt dat u onze administratie nu totaal niet kapot mag communiceren. Dat is mijn eerste zorg.

Ten tweede, we zitten met – ik erken dat ook, ik ben daar misschien te open in –, een aantal initiatieven waarvan ik, als minister, vind dat het voorzorgsprincipe strikter kon worden toegepast. Ik heb dat toegegeven, en ik vind dat belangrijk om te doen. Maar – en nu kijk ik naar collega Malfroot – we moeten goed motiveren. Ik heb dat gisteren ook in de commissie gezegd. Het is gemakkelijk om te zeggen dat de boel dicht moet bij twintig klachten. Dan breng je de ouders in de miserie en soms zeggen die dat het helemaal niet zo is, dat ze het zo niet ervaren. Het feit dat je niet wacht tot je 100 procent zeker bent, zorgt ervoor dat je kwetsbaarder bent in een procedure. Ik heb ook gevraagd om ervoor te zorgen dat de implementatie van dat voorzorgsprincipe helder is, dat het door iedereen op dezelfde manier wordt toegepast, en dat je zo ook op vragen van ouders kunt antwoorden. Het vraagt ook wat tijd om dat bij die duizenden mensen te gaan laten werken opdat iedereen dat op eenzelfde manier doet.

Collega's, we hebben daar nog niet veel over gezegd, maar de organisatiestructuur binnen de administratie moet ook een stukje veranderen. De reden waarom de persoon van KPMG aangesteld is, is om te kijken hoe daar ook meer transparantie en eenduidigheid kunnen in komen. Ik erken dus dat er moet

worden opgetreden. Maar ik vind toch dat ik jullie gisteren op een vrij overtuigende wijze – dat hoop ik toch – aangetoond heb wat de stappen zijn die we zetten. Daar moeten we er dus inderdaad, wat kwaliteit en zeker ook kwantiteit betreft, voor zorgen dat zij die echt niet aan de normen voldoen, eruit gaan.

En dan komen we bij de kwaliteit. Kwaliteit, collega's, is een zaak met heel veel facetten. Het aantal kinderen dat je kunt bijhouden is er daar een van. Maar er zijn ook nog veel andere facetten. Ik heb u gezegd hoe we met de regering geredeneerd hebben. We maken het budget vrij om de ratio kind-begeleider met één te verlagen. Dat gaat over een budget van iets meer dan 100 miljoen euro. Dat is de investering die we doen. En dan rijst de vraag op welke manier je dat het best kunt doen en het meest kunt laten renderen. Gisteren hebben we er in het parlement een discussie over gehad. Het is moeilijk om te zeggen dat je overal de ratio kind-begeleider met één naar beneden haalt, omdat je met een heel ongelijke financiering zit tussen de verschillende initiatieven. Dus investeren we eerst in het sterker maken van die initiatieven waarvan we weten dat ze te weinig gefinancierd worden. Als je beter gefinancierd bent, kun je werken aan de werkomstandigheden van je mensen, kun je aantrekkelijker worden als werkgever. Dat is stap nummer één van die turbo die jullie vragen.

Tegelijkertijd wordt het onderzoek naar de ratio kind-begeleider gevoerd, net als de benchmark in andere landen. Ik ben ook geïnteresseerd om eens te kijken naar Duitsland. Hoeveel kinderopvangplaatsen voor kleine kinderen zijn er daar? We moeten de situatie in die verschillende landen in perspectief gaan plaatsen. En dan, collega's, wordt de volgende stap gezet. Als het van mij afhangt, zal dat absoluut nog deze legislatuur gebeuren. Ik ben zeer gedreven om dit dossier sterker te maken maar stap nummer één is 115 miljoen euro om zowel de administratie als onze duizenden kinderopvangplaatsen financieel beter te verlonen en zo kwalitatief ook sterker te maken. Dank u wel. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Ik was wel bij het debat gisteren. Wat ik daar vooral gemerkt heb, is dat begroting staat voor mensen. Cijfers betekenen mensen die zwaarder of doenbaarder werk doen, en op dit moment is het niet zo dat de kinderopvang of de administratie kapot worden gecommuniceerd. Als ik zou zeggen dat de mensen het niet meer houden, en het was niet zo, dan zouden ze mij met tienduizenden – want met zoveel zijn ze in de kinderopvang – regelrecht uitlachen.

Maar nu vragen ze wanneer de regering eindelijk de maatregelen zal nemen die nodig zijn. Nu komen ze hier op de tribune zitten omdat ze negen te veel vinden en ze willen dat de kinderopvang het met minder zware normen moet doen. *(Applaus bij Groen)*

Elke expert eerste leeftijd, internationaal, zegt dat het verlagen naar minder dan negen kinderen per persoon niet alle kwaliteitsproblemen zal oplossen, maar dat het wel een absolute voorwaarde is. En niemand, geen enkele expert noemt negen kinderen per persoon een kwaliteitsvolle norm.

Ik vrees dat, als dit debat van 'wij doen genoeg, wij stellen hoge eisen, er is wel genoeg geld' wordt volgehouden, er tegen 2024 in het verkiezingsjaar een paar maatregelen worden genomen, maar dat dat te laat zal zijn, dat de sterke kinderopvang van de Vlaamse Gemeenschap het zal hebben begeven. En dat zal niet zijn door communicatie of door het verdedigen van de kinderopvang of de administraties, of de ouders die de prijs hiervoor moeten betalen, maar door het feit dat er te weinig wordt geïnvesteerd. En dán zal het te laat zijn. *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, minister, we hebben inderdaad hard gewerkt in de onderzoekscommissie. We hadden gehoopt op een turbo meteen na de onderzoekscommissie en we voelen dat die turbo nu wel aanslaat. Misschien wat te traag, maar hij slaat wel aan. We merken dat in de voorstellen die u doet en de aanpak die u naar voren schuift.

Als voormalig voorzitter van die onderzoekscommissie zal ik inderdaad toch nog eens de vraag stellen aan de parlementsvoorzitter of we die lijst kunnen krijgen, zodat we ook effectief met onze eigen ogen kunnen zien dat het werk dat er door velen is ingestoken, effectief wordt opgenomen. Het is belangrijk dat wij dat dan ook naar buiten kunnen brengen als er wordt gecommuniceerd dat bepaalde knelpuntcrèches worden aangepakt. Dat kan geruststellend zijn.

Ik sluit af. Voor de mensen vandaag in de opvang: als er een probleem is, als er iets is, spreek dan met elkaar, zeg het tegen elkaar. Steek het niet weg, maar ga op zoek naar begeleiding, naar Mentes. En twijfel niet over wat u vandaag al goed doet, wat goed aanvoelt en waar de kinderen gelukkig van worden. Want dat is per slot van rekening wat elke ouder vraagt: dat zijn of haar kind gelukkig en blij is in de opvang. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: We noteren de vraag om die lijst ter beschikking te stellen.

Ik wil toch ook nog even iets opmerken. Er was wat onduidelijkheid over het goedkeuren van deze vragen. Maar na de feiten van de jongste dagen, na het debat van vorige week en dat van gisteren in de commissie, hebben er zich natuurlijk wel wat nieuwe gegevens en feiten afgespeeld. Nochtans hebben we aan de betrokkene gevraagd om het debat van gisteren in de commissie niet te herhalen. Dat men dat toch doet, is de vrijheid van het betrokken parlementslid. Men zegt hier natuurlijk wat men wil. Maar die vraag is wel degelijk gesteld vanwege het voorzitterschap.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, ik denk dat u ondertussen wel weet dat Vooruit altijd probeert om constructief mee voor oplossingen te zorgen. Ik moet echt zeggen dat ik het beu, kotsbeu ben dat elke keer wanneer we hier bepaalde zaken die fout lopen in Welzijn proberen aan te kaarten, we het verwijt krijgen dat we moeten oppassen omdat we de sector kapot aan het communiceren zouden zijn. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

Ik ben dat beu en ik vind dat compleet ongepast na twintig jaar cd&v op Welzijn.

Als we hier telkens op dezelfde nagel blijven kloppen, dan is dat net omdat de sector door aanhoudende besparingen, door te weinig investeringen in de voorbije legislaturen in een diepe crisis is terechtgekomen. Daarom doen we dat, om te proberen u ervan te overtuigen dat er dringend iets moet gebeuren. Die mensen hebben hier gezegd dat ze zich laten zien totdat ze worden gehoord. Ik denk niet dat we ze morgen en de volgende weken ineens niet meer zullen horen. Want de boodschap komt nog altijd niet aan.

De cruciale vraag is hier toch echt: wanneer gaan jullie nu eens luisteren naar de mensen op de vloer? Wanneer gaan jullie luisteren naar de experts en naar de ouders? En wanneer gaan jullie eindelijk inzien dat negen te veel is, dat er echt iets moet gebeuren in de kinderopvang en dat er dringend moet worden bijgestuurd in ons welzijnsbeleid? Want we zitten in een diepe, diepe crisis. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de voorstellen van de minister inzake de verplichte fusies van gemeenten, de hervorming van het Gemeentefonds en de afschaffing van de provincies

ACTUELE VRAAG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de gemeentelijke fusies

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister en collega's, de vorige Vlaamse Regering gaf al een aanzet tot fusies van gemeenten en schaalvergroting. Als ik me goed herinner zijn we geëindigd met zeven fusies, zeven opgeschaalde gemeentebesturen. De ploeg waarvan u de vakminister bent, heeft dat beleid verdergezet. Er werden ook substantiële middelen tegenover gesteld, forse middelen mag je wel zeggen. We zijn nu in het vierde politieke jaar van deze legislatuur. Als we op het terrein kijken, dan moeten we toch samen met u vaststellen, minister, dat het enthousiasme om vrijwillig die oefening te doen niet bijzonder groot is bij onze gemeentebesturen.

Dan kwam het weekend waarin ik in Het Belang van Limburg van 19 november 2022 een paar voorstellen las. Waardoor u getriggerd werd weet ik niet precies, maar u had het vooral over de hervorming van het Gemeentefonds. U kondigde ook aan dat er binnen die context naar een schaalvergroting binnen gemeenten moet worden gegaan. U sprak van een gedwongen fusie van 300 naar 100 gemeenten. We hebben een land bezocht waar dat vrij recent nog gebeurd is. U koppelde daar ook de afschaffing van de provincies aan, en tegelijk de overdracht van een aantal bevoegdheden, zoals VDAB en kinderopvang.

Ik hoef u niet te zeggen, minister, dat dit nogal wat stof heeft doen opwaaien. Bij de centrumsteden zal er bij een dergelijke boodschap wel enthousiasme zijn. Maar u begrijpt dat er bij de kleinere lokale besturen enige scepsis is om die oefening aan te gaan.

Ik heb een vraag aan u, minister. Hoe zult u dit drieluik van acties – het Gemeentefonds, gedwongen fusies en de afschaffing van de provincies – vorm geven?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Inderdaad, minister, vorig weekend hebt u 'een sortieke' gedaan rond de fusies van gemeenten. Voor alle duidelijkheid: mijn partij, bekommerd om de lokale besturen, is absoluut voorstander van sterke lokale besturen en van slagkrachtige gemeenten die klaarstaan en bereid zijn om nieuwe bevoegdheden op te nemen om de uitdagingen van vandaag – klimaatverandering, integratie, de gespannen arbeidsmarkt, ruimtelijke ordening – op lokaal niveau mee aan te pakken. Ze kunnen daar een belangrijke rol in spelen. We zijn akkoord om na te denken over een zekere schaalvergroting. Want we moeten inderdaad erkennen dat sommige gemeenten misschien te klein zijn om een aantal problemen aan te pakken.

Een van de mogelijkheden is fusie van gemeenten. Als burgemeester van een fusiegemeente, een van de zeven van vier, vijf jaar geleden, zijn we daar principeel voorstander van. Maar er is een grote 'maar'. Deze fusieoperatie moet op een slimme manier aangepakt worden en niet met de voeten vooruit. Het moet op vrijwillige basis gebeuren. Het moet aantrekkelijk gemaakt worden om de

keuzes van onderuit te laten gebeuren. Wij zijn absoluut geen voorstander van gedwongen huwelijken en opgelegde fusies. We willen geen nieuwe gemeentegrenzen die getekend worden op politieke tekentafels ver weg in Brussel, ze moeten worden beslist dicht bij huis, dicht bij de lokale besturen zelf. Dat is nodig omdat het draagvlak heel erg belangrijk is. De zeven fusieoperaties zijn succesvol en gelukt omdat ze van onderuit kwamen. We kunnen erop terugblikken en dan moeten we zeggen dat het prima fusies zijn, want ze kwamen van onderuit. Vandaar dat we een pleidooi houden voor vrijwillige fusies.

Draagvlak creëren is heel belangrijk om door hervormingen te gaan. Onze vraag aan u is: hoe ziet dat eruit bij gedwongen fusies? Hoe gaat u die concreet aanpakken? We hopen dat het niet zover moet komen.

De voorzitter: Dank aan de burgemeesters van Puurs en Turnhout. Het woord is aan de burgemeester van Mechelen.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel aan de voorzitter, die al zijn hele leven hoopt om burgemeester te worden, maar het nog altijd niet is.

Dit is een belangrijk debat, waarin we het over een aantal dingen eens zijn. Laten we beginnen om dat te formuleren. We zijn het eens over het feit dat het lokale niveau een heel belangrijk niveau is. Ten tweede zijn we het erover eens dat we dat te weinig inzetten. We kunnen te weinig bevoegdheden overdragen aan de lokale besturen. We zijn in Denemarken en Nederland geweest; we laten 13 procent van ons overheidsbeslag in handen van lokale besturen, in Nederland is dat 30 procent en in Denemarken 60 procent. Ten derde zijn we het erover eens dat de manier waarop we onze gemeenten financieren eigenlijk koterij is die we moeten aanpakken. Over die zaken zijn we het eens.

Nu, wat doen we deze legislatuur? We hebben een duidelijk kader. Deze legislatuur gaan we vrijwillig fusioneren stimuleren. Vorige keer zijn er vijftien gemeenten gefuseerd. Op dit moment zijn er opnieuw vijftien gemeenten een traject aan het lopen voor zeven nieuwe fusies. Er is nog tijd tot volgend jaar. Ik denk dat er nog wel een aantal gaan bijkomen. Maar is dat een massale fusiegolf? Laten we eerlijk zijn: neen.

Ten tweede, met betrekking tot wat we aan het doen zijn om die gemeentefinanciën te herdenken: dat vraagt wel wat studiewerk. We hebben daarvoor het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing ingeschakeld, en universiteiten, die samen een aantal modellen gaan ontwikkelen die kunnen uitleggen hoe we dat kunnen doen. Dat wordt opgeleverd in 2023. Het probleem daar is natuurlijk dat als je dat met gesloten beurs doet, er winnaars en verliezers zullen zijn. En in alle eerlijkheid, geld gaan afpakken van bepaalde steden en gemeenten om dat te geven aan anderen? Ik denk dat dat ook behoort tot de politieke science-fiction.

Ten derde is er een commissie decentralisering, waarbij we die oefening proberen te doen om te bekijken wat we kunnen decentraliseren. De hele regering werkte daaraan mee. We hebben die commissie ingezet, en die zal de volgende weken haar rapport opleveren. Maar wat blijkt uit die studie? Dat je met de huidige schaal van gemeenten eigenlijk alleen maar eerder kleinschalige overdrachten van bevoegdheden kunt doen, en je met andere woorden, om op het op z'n Hollands te zeggen, daarin niet kunt doorpakken. Met andere woorden, je kunt die gemeenten daarin niet voldoende valoriseren.

Ik denk dus dat we in de volgende legislatuur voor de keuze gaan staan. En die keuze is heel eenvoudig. Ofwel gaan op de een of andere manier verder op dit pad, maar dan is een grondige hervorming van gemeentefinanciën een bijna

onmogelijke opdracht, en zullen we blijven zitten met gemeenten die in verhouding tot Nederland en Denemarken onvoldoende taken op zich kunnen nemen. En daardoor dreigt dan de efficiëntie van ons systeem en ook de klantvriendelijkheid van ons systeem ondergraven te worden. Ofwel moeten we zoeken naar een andere formule, waarbij we eigenlijk meer restrictief die fusiebeweging ondersteunen. En daar zijn heel veel verschillende modellen in te bedenken. Men kan het bedenken zoals men dat in Denemarken gedaan heeft. Men zegt dan tegen gemeenten dat men twee jaar de tijd heeft om zelf een voorstel te doen, en daarna kijken wij wat er moet gebeuren. Er zijn ook oplossingen voor de manier waarop je de identiteit van dorpen en wijken toch kunt garanderen in een iets groter geheel. Maar dat is de opdracht van een volgende legislatuur.

Ik heb mij de vrijheid genomen, omdat ik door Het Belang van Limburg daarover ondervraagd werd, om mijn persoonlijke kijk daarop te geven. En ik denk dat we daarin stappen vooruit moeten zetten. Dat is iets onafwendbaars. Mensen die lokaal bezig zijn, voelen dat ook heel regelmatig aan, dat we daar echt voor een fundamentele keuze dreigen te komen staan. En dat is ook de manier waarop ik dat debat probeer aan te zwengelen, omdat ik ook besef dat er in dat debat ook heel veel emotie zit, heel veel terughoudendheid zit.

Maar als we in Vlaanderen bepaalde dossiers willen deblokken, of sprongen vooruit willen maken – of het nu gaat over ruimtelijke ordening, de arbeidsmarkt, zorgbeleid, mobiliteit, stedenbeleid of woonbeleid – dan denk ik dat je daarin voor die fundamentele keuze staat. En mijn opvatting daarin probeer ik zo helder mogelijk mee te geven, met respect voor iedereen.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, het was heel duidelijk in uw antwoord vanwaar de aanzet kwam. Ik heb eigenlijk maar één bijkomende vraag voor u, en het is eerder een bekommernis, een gemeente bekommernis ook. Want ik begrijp uw redenering. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn als het gaat over de analyse en de conclusie die u daaraan geeft.

Maar we zijn nu volop bezig met die regiovorming, en vooral ook nog met die subregiovorming. Ik denk dat heel velen van ons lokaal in het veld daarmee bezig zijn. Ik heb een beetje de vrees, minister, met aankondigingen als deze, dat we toch een beetje problemen gaan krijgen met het vertrouwen dat we aan het winnen zijn, vooral in de opbouw van die subregio's, die nu al op vele domeinen werkzaam zijn. Daarbij gaan we kleinere gemeenten overhaast, versneld in een fusietraject onder elkaar duwen, en bijvoorbeeld op die manier de centrumsteden in de kou laten staan. Daar wilde ik uw mening toch wel eens over horen. *(Applaus van Sarah Smeyers)*

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Bedankt voor uw antwoord. Ik vind het altijd wel bewonderenswaardig hoe u Denemarken selectief als voorbeeld kunt aanhalen, want ze hebben natuurlijk een fusieoperatie achter de rug, maar ze zijn ook van vijftien regio's naar vijf provincies geëvolueerd. Je moet dus altijd opletten met buitenlandse voorbeelden, want soms doen wij het omgekeerde.

Maar ik heb in ieder geval uw antwoord beluisterd. Ik denk dat u ook de problematiek van de financiering hebt aangehaald, en ik ben daar heel blij om, want dat wordt soms toch wel een beetje onder de mat geveegd. Ik denk dat schaalvergroting daar een stuk van de oplossing is, maar niet volledig. Want als men uw redenering dan doortrekt, dan moeten we allemaal aansluiten bij die dertien centrumsteden, en dat is natuurlijk ook niet de bedoeling. Ik denk niet dat u zover wilt gaan.

Minister, ik zou u gewoon willen oproepen om echt uw liberale kant te laten zien, dus geen betutteling vanuit Brussel naar de lokale besturen. Wees eens echt liberaal, laat u eens gaan, onbevangen, en geloof in de kracht van onderuit. Ik ben het er volledig mee eens dat dat wat moet worden aangepast, dat die aantrekkelijkheid van fusieoperaties verbeterd moet worden.

Maar laten we daar samen creatief over nadenken. Dan ben ik ervan overtuigd dat we dat samen kunnen doen en dat we van onderuit op een aantrekkelijke manier mensen kunnen overtuigen om tot een fusie over te gaan, met als groot voordeel een breed draagvlak.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Het is een zeer interessant debat hoe we die kwestie van die kleine gemeentes en schaalvergroting op een efficiënte manier kunnen aanpakken. Ik moet toch zeggen dat het mij verbaast om mensen van cd&v en de N-VA hier vooraan te zien pleiten voor slimme fusies en om niets op te leggen aan gemeentes, als ik zie wat jullie doen vlak naast Antwerpen, in Zwijndrecht, dankzij de steun van extreemrechts. Het Vlaams Belang, cd&v en de N-VA leggen daar een fusie op tussen Zwijndrecht en een aantal buurgemeenten tegen het bestuur in en tegen de inwoners van Zwijndrecht in. Ga eens naar uw lokale partijafdelingen, ga eens met hen spreken en zeg eens dat ze stoppen met samen te werken met de fascisten om fusies op te leggen terwijl jullie hier vandaag komen pleiten om dat niet meer te doen. *(Opmerkingen van het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Minister, in tegenstelling tot de collega's ga ik het niet hebben over wat er in het interview met u stond maar wel over twee zaken die er niet in stonden maar er wat ons betreft wel in zouden moeten staan in verband met de fusievorming. Ten eerste betreur ik eens te meer dat u zich als grote believer en voortrekker van de fusiegedachte nog steeds niet wilt distantiëren van de fusies die om foute redenen worden aangegaan. U kent de voorbeelden maar al te goed, waar de fusie enkel en alleen tot doel heeft om de zakken met belastinggeld binnen te halen en niets anders. Daar zou toch eindelijk eens paal en perk aan gesteld moeten worden. Ten tweede bent u, zoals de heer Van den Heuvel al zei, een liberaal. U bent niet zomaar een liberaal, u bent het boegbeeld van Open Vld in deze Vlaamse Regering, diezelfde Open Vld die steeds de mond vol heeft van meer directe democratie en van allerlei moderne vormen van inspraak. Ik begrijp dan ook niet dat u de fusievorming niet wilt koppelen aan de inspraak van de burgers van de betrokken gemeenten. Mijn vraag vandaag is duidelijk. Wilt u alsnog het initiatief nemen om een fusie pas mogelijk te maken nadat de bevolking, middels een referendum, dit bekrachtigt heeft? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Het is natuurlijk zo dat wij heel wat taken naar de lokale besturen zien gaan, maar zoals de minister zegt, te weinig concrete en tastbare bevoegdheden. Ik kan me ook niet van de indruk ontdoen dat heel dit debat toch wel enige emotionaliteit met zich meebrengt en dat dat ook een van de redenen is waarom men geen stappen zet om op vrijwillige basis te fuseren. Volgens mij blijft het toch wel belangrijk dat die vrijwillige basis verder uitgediept wordt, dat de lokale besturen zelf de noodzaak moeten inzien van fusies en dat er ook de nodige stimulering moet gebeuren, ook in de toekomst. Want zelfs al zou je in een bepaalde richting gaan, zoals de minister, dan nog denk ik dat het heel belangrijk is dat de gemeenten overtuigd worden om een aantal stappen te zetten om te hervormen.

We hebben nu de regio's, die – zeker in mijn regio – heel goed werk leveren en waar de gemeenten samenwerken, de centrumstad en de andere gemeenten of steden errond. Ik denk dat dit verder uitgediept kan worden zonder bijkomend bestuursniveau. Maar ik blijf me toch de bijkomende vraag stellen: wat kunnen we doen om ervoor te zorgen dat er straks geen fusieoperaties komen tegen de centrumsteden? Op welke manier kunnen de provincies hierin nog verder een rol spelen?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, collega's, we zijn het er allemaal over eens dat de bevoegdheden van de lokale besturen steeds groter geworden zijn, dat de materies steeds complexer geworden zijn en dat de uitdagingen voor de lokale besturen daardoor veel groter zijn. Een echt slagkrachtig lokaal bestuur moet vooral in functie staan van een goede dienstverlening aan zijn bevolking. Dat betekent ook dat de fusies moeten ontstaan van onderuit, gedragen moeten zijn en op dat slagkrachtige moeten werken, dus niet wegens financiële redenen, niet wegens partijpolitieke redenen, maar ook niet omdat het verplicht is.

Het is wel opmerkelijk, minister, u als grote believer van de autonomie en van de kracht van de lokale besturen, zegt dan wel: "Ja, maar als het over de toekomst van de lokale besturen gaat, dan vertrouw ik ze toch niet en leg ik het liever op." Ik vind het opmerkelijk dat u die fusies verplicht wil maken. Mijn vraag is op welke manier u het draagvlak voor de lokale besturen zult versterken om die fusies op touw te zetten in plaats van te zwaaien met de verplichting. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, collega's, het debat over fusies is een enorm boeiend debat. Onlosmakelijk daarmee verbonden is het vertrouwen in de overheden en in de politiek. We weten dat de mensen het meeste vertrouwen hebben in de lokale besturen, de steden en gemeenten. Uit de meest recente cijfers van Statistiek Vlaanderen blijkt overduidelijk dat vooral het vertrouwen in de lokale besturen, in de steden en gemeenten daalt. Collega's, dat moet een wake-upcall zijn. Pleiten voor een status quo, is pleiten voor zich verzoenen met die daling, met die negatieve tendens. Collega's, daarom moeten we het debat durven te voeren over de slagkracht van de lokale besturen, over hoe we die lokale besturen moeten versterken, en dat zonder taboes. Dat veronderstelt een breed debat over de financiering, de taken en de schaalgrootte. Voor Vooruit is het duidelijk dat we moeten zorgen voor meer slagkrachtige besturen, waarbij er een heel sterke dienstverlening is, zowel voor burgers als voor ondernemingen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik moet alle collega's danken omdat ik weet dat dit een zeer emotioneel debat is, dat echter vandaag op een voor mij constructieve en correcte manier wordt gevoerd. Het is een debat dat we moeten voeren omdat het een belangrijke uitdaging is voor onze Vlaamse samenleving. Dat is mijn overtuiging. Hoe kunnen we daar waar er vaak een status quo wordt vastgesteld op het terrein, met de kracht van lokale besturen en het vertrouwen dat mensen daarin hebben, het status quo doorbreken? Dat is heel belangrijk.

De heer Aerts vraagt mij hoe ik in deze fase lokale besturen wil aanmoedigen om dat vrijwillig te doen. Wel, door de manier waarop ik daarover praat en door duidelijk te maken dat het alleszins mijn overtuiging is dat dit pad niet vol te houden is, denk ik dat vele gemeentebesturen er vandaag ernstig over zullen nadenken en dat ernstig zullen onderzoeken, nu de mogelijkheid bestaat om

vrijwillig te fusioneren en ze daar ook nog een beloning voor kunnen krijgen. Het is ook een oproep aan alle gemeentebesturen om dat ernstig te onderzoeken.

De vraag van de heer Van den Heuvel is wat scherp en provocerend: moeten we nu allemaal stad worden, moeten we nu allemaal fusioneren met centrumsteden? Ik denk net het omgekeerde. Ik denk dat we vandaag in Vlaanderen, als we heel eerlijk zijn, met een nevelstad zitten. Onze steden zijn vaak klein in vergelijking met Nederland. Ik neem altijd het voorbeeld van Utrecht. In de 19e eeuw was Utrecht kleiner dan mijn stad, maar vandaag heeft die stad 300.000 inwoners door fusies en is ze veel sterker en veel krachtadiger. Wij moeten zorgen dat we sterke steden hebben, maar we moeten ook zorgen dat we een sterk platteland hebben, een sterk landelijk Vlaanderen. Fusies kunnen ook helpen om dat sterk te maken. Vandaag hebben we mossel noch vis, en we dreigen daarin steeds verder te gaan, waardoor we van kleinere gemeenten een beetje stad maken en we grotere steden beknellen en niet verder kunnen laten ontwikkelen. Mijn pleidooi is niet dat iedereen moet fusioneren met een stad. Ik wil ervoor zorgen dat het landelijke Vlaanderen ook versterkt wordt.

Ik denk dat het fundamentele probleem is dat in de mate dat we dat laten gebeuren op basis van vrijwilligheid aan het tempo van vandaag – ik heb het eens uitgerekend –, namelijk dat we elke legislatuur 15 gemeenten kunnen overtuigen om er 7 te worden, we binnen 126 jaar met 150 gemeenten zitten. Binnen 126 jaar! Zo lang gaan we geblokkeerd blijven om bevoegdheden over te dragen, of het nu gaat over de arbeidsmarkt, integraal veiligheidsbeleid, zorg, ruimtelijke ordening of woonbeleid. Dat zijn heel veel zaken waar Vlaanderen ernstig over zou kunnen nadenken, zoals men dat in Nederland heeft gedaan, zoals men dat in Denemarken doet en zoals men er ook in andere landen over nadenkt, namelijk om dat door te schuiven naar het bestuur dat het dichtst bij de burger staat, waardoor men de democratie versterkt en dichterbij de mensen brengt. Dat kunnen we vandaag niet. Keer op keer stellen we vast dat het niet gaat. Waarom? Omdat de gemiddelde schaal van onze gemeenten daarvoor te klein is. Dat zit geblokkeerd.

Ten tweede willen we de gemeentefinanciën herdenken. Ik vind dat een heel boeiend debat. Dat moeten we absoluut doen. We gaan daar op studeren. Er zitten vandaag anomalieën in, onrechtvaardigheden. Maar als je het met hetzelfde budget moet doen, dan wordt het een 'zero-based'-verhaal: de ene wint, de andere verliest. Je moet daar dus een oplossing voor vinden op een slimme manier. Anders gaan we er veel meer geld aan uitgeven en dan zijn we weer niet efficiënt bezig.

Laatste element: steeds meer studies tonen aan dat er een wezenlijk probleem is met onze gemeenten, en de omvang ervan. Thomas More stelt: "De achteruitgang van communicatiecapaciteit bij kleine besturen is zorgwekkend." In een doctoraat aan de UGent staat: "Enkel een deel van de grote gemeenten slaagt er nog in voldoende gekwalificeerd personeel te werven." In een onderzoek van Voka Antwerpen (Vlaams netwerk van ondernemingen) lees ik: "Kleine gemeenten bieden onvoldoende garanties op een degelijk lokaal economisch beleid." In een bevraging van Decenniumdoelen staat: "Lokale armoedeverenigingen zeggen dat hoe groter een gemeente is, hoe beter het armoedebeleid." Audit Vlaanderen concludeert: "Er is een link tussen de schaalgrootte van gemeenten en de voldoende IT-veiligheid." In het algemeen zegt Audit Vlaanderen dat kleinere lokale besturen kwetsbaarder zijn.

– *Nadia Sminate, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

We kunnen dus allemaal onze kop in het zand steken en zeggen dat dit een onaangenaam debat is, want men gaat ons zeggen dat je iemands dorp afpakt.

Of we kunnen mensen daarmee confronteren, en proberen een weg vooruit te zoeken. Hoe we dat concreet moeten doen, daarvoor zijn er heel veel formules. Is dat met een kaartje vanuit Vlaanderen? Ik denk dat dat een heel oubollige formule is uit de jaren zeventig en dat we het niet op die manier moeten doen. Ik herinner me nog wie die kaarten toen heeft gemaakt en hoe die tot stand zijn gekomen. Maar wat wel mogelijk is – ook geïnspireerd door wat in het buitenland gebeurt –, is dat je gemeenten doelstellingen oplegt. Je roept gemeenten op om zich in te schrijven in die beweging, en het is niet meer vrijblijvend.

Ik denk dat we daarover het debat moeten voeren, in plaats van weg te kijken van waar we vandaag staan. Regiovorming kan iets oplossen, maar het kan nooit alles oplossen. De dag dat we minder gemeenten hebben zal er minder bestuurlijke verrommeling zijn. Want laten we nu eens eerlijk zijn: waar komt die bestuurlijke verrommeling vandaan? Van die bovenlokale samenwerkingen. De helft van die bovenlokale samenwerkingen bestaan omdat gemeenten te klein zijn. Wat is daarvan de democratische controle, de transparantie, de legitimiteit? Niets toch? Ga eens kijken in verschillende centrumsteden of middelgrote steden, en ga eens kijken naar de dorpen die daar zijn. Zijn die verdwenen? Mijnheer Van den Heuvel, is Sint-Amands verdwenen? Sint-Amands is bloeiender dan ooit! Het heeft een uitstekende burgemeester! Het is gefusioneerd, maar het staat sterker dan ooit, omdat de draagkracht, de bestuurskracht van die gemeente versterkt is. Ze heeft meer personeel en minder eenmansdiensten, en kan op die manier vooruitgaan.

Als dat vrijwillig zou kunnen, dan zou ik daarvoor de grootste pleitbezorger zijn. Maar je merkt dat het te traag gaat. Zelfs als we er veel geld tegenover zetten gaat het te traag. Dat blokkeert Vlaanderen in zijn democratische opdracht om voor de burgers een zo goed mogelijk beleid te voeren en om bevoegdheden naar beneden te dragen.

Ik ben er sterk van overtuigd dat we eigenlijk zouden moeten evolueren naar het Deense model. Dat was mijn persoonlijke overtuiging. Maar ik ben minister van deze regering, een loyale minister. Ik blijf binnen het regeerakkoord, ik doe het in deze legislatuur op vrijwillige basis. Ik bereid goede studies voor: 'Hoe kunnen we het gemeentefonds herbekijken?' Samen met een werkgroep rond bestuurlijke decentralisatie bereid ik sporen voor van wat we zouden kunnen decentraliseren. In alle partijen hier zitten er mensen die het heel moeilijk hebben met die fusiegedachte. Maar in alle partijen zitten ook mensen die tegen mij, op andere plaatsen, zeggen dat ik eigenlijk 100 procent gelijk heb. En ik zal dat blijven verkondigen. (*Applaus bij Open Vld en de N-VA*)

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, u bent een bevlogen man als het gaat over een van de materies die u nauw aan het hart liggen.

Collega's, ik denk dat we in de coronaperiode meer dan ooit gezien hebben welke veerkracht, welke slagkracht onze lokale besturen hebben, van groot naar klein. Maar, zoals collega Aerts zei, we beseffen allemaal dat die dienstverlening anno 2022 complexer en intenser wordt. We moeten gespecialiseerder personeel hebben, en daar gaat straks de bottleneck zitten voor de kleinere besturen.

Voor onze fractie is een gedwongen fusie op dit moment nog een stap te ver. Ik denk dat we op dit moment niet de juiste modellen hebben voorliggen. U geeft het ook zelf aan, minister: het is meer dan hier in Vlaanderen een landkaart nemen en een paar lijntjes trekken. Daar moet goed naar gekeken worden.

We begrijpen echter ook dat een aantal dingen, zoals u zelf ook al aangaf, dringender zijn en dat we daar niet 156 jaar op kunnen wachten. Dat zal echter –

dat gaf ik ook al aan – ongetwijfeld in het nieuwe bestuursakkoord staan van de ploeg die hier in 2024 zal aantreden. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Minister, dank u wel voor uw eloquente antwoord. We verwachten van u natuurlijk niets anders. Voor alle duidelijkheid, ik heb hier niemand horen zeggen voor het status quo te zijn, om dit te houden zoals het nu is, zo klein mogelijk. Ook mijn fractie is dat niet. Ik ben zelf een voorbeeld van een fusieburgemeester. Ja dus aan meer bevoegdheden voor de lokale besturen, ja aan sterkere lokale besturen, ja aan een herdenken van de financiering, maar één oplossing, verplichte fusies, dat is voor ons duidelijk een stap te ver. Wij willen absoluut nadenken over een schaalvergroting, waar we principieel absoluut niet tegen zijn. Minister, dit moet echter op een slimme manier gebeuren, zodat de mensen mee zijn, zodat er draagvlak is, zodat de geloofwaardigheid van die lokale besturen gewoon ook wordt versterkt in plaats van verzwakt. Dat is onze grote bekommernis. Laten we daar creatief mee omgaan, op een slimme manier. Laten we lokale besturen begeleiden in die uitdagingen van morgen. Dan vindt u in ons absoluut een partner om die lokale besturen sterker te maken.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de acties tegen de afbraak van de ontslagregeling en de rechtspositieregeling van de ambtenaren bij de lokale besturen

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, houdt u het nog even uit op die voorzittersstoel. Dat is beter voor het debat, denk ik. (*Opmerkingen*)

Minister, kinderverzorgsters, verpleegkundigen en zorgkundigen in woonzorgcentra, de mensen die de vaccinatiecentra hebben opgezet: ze werden allemaal de helden van de coronacrisis genoemd. Vandaag nog waren er heel veel woorden van respect voor de mensen die voor de kinderen zorgen. Gisteren stonden honderden van hen op straat in Antwerpen omdat ze het niet langer pikken hoe hun openbare diensten worden behandeld. Na de coronacrisis en alle verhalen over helden en applaus kwamen de besparingen. De dotaties aan de steden en gemeenten worden helemaal niet volledig geïndexeerd, en dus zijn er vandaag overal besparingen bezig en moet er personeel vertrekken. Na die besparing komt nu de aanval op die mensen hun statuut, het statuut van ambtenaar.

Waar gaat het over? Over drie zaken.

Ten eerste gaat dat over de continuïteit van de dienstverlening. Het is heel belangrijk dat burgers een continue dienstverlening van hun openbare dienst hebben. Minister, met wat u wilt doen, zet men op dat vlak een stap achteruit. Diensten kunnen veel gemakkelijker worden afgestoten en mensen ontslagen, niet omdat ze hun werk niet goed doen, maar omdat de gemeente andere plannen heeft.

Ten tweede gaat dat over de politieke onafhankelijkheid van ambtenaren, zodat er voor de burger gelijkheid is. Ook wat dat betreft, zet men een grote stap achteruit, omdat het veel gemakkelijker wordt om te ontslaan. Alsof we de jongste maanden niet genoeg schandalen hebben gezien waarbij ambtenaren werden beïnvloed door politici.

Ten derde zijn er de goede arbeidsvoorwaarden, van laag tot hoog, in openbare diensten. Ook daar is er een stap achteruit. In plaats van gelijke regels voor iedereen wordt het iedere gemeente voor zich, met concurrentie tussen gemeenten voor competent personeel.

Die drie zaken maken ook dat het zelfs veel gemakkelijker wordt om openbare diensten te privatiseren. Ik denk dat het u daar echt om te doen is.

De voorzitter: Collega, ik weet niet of u straks ook graag zult hebben dat ik blijf zitten, maar ik moet u onderbreken. *(Opmerkingen van minister Bart Somers. Gelach. Applaus)*

Stelt u nog uw vraag, en dan zal ik uw microfoon uitzetten.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, bent u bereid om op die plannen terug te komen? Dat zijn immers slechte plannen, en de mensen op het terrein zien die absoluut niet zitten. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ben blij dat ik mijn fractie kan bijtreden. Het antwoord daarop is heel duidelijk neen. Waarom? Wij hebben inderdaad onderhandeld over de rechtspositieregeling en de ontslagregeling van statutaire ambtenaren en van onze lokale ambtenaren in Vlaanderen. We hebben dat zeer uitgebreid gedaan.

Wij hebben eerst en vooral, zonder dat we daartoe verplicht zijn, een informele periode – van september tot december 2021 – vergaderd, voor de eerste principiële goedkeuring in de regering. En dan is de regel dat er 30 dagen onderhandeld wordt. We hebben dat verlengd tot 114 dagen. We hebben 50 uur onderhandeld, zijn 8 keer uitvoerig samengekomen. We hebben gedurende die periode met een open geest geluisterd naar de vakbonden en we hebben tal van hun voorstellen overgenomen. Uiteraard zijn we niet helemaal tot een akkoord kunnen komen, maar de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) heeft haar akkoord gegeven aan het voorstel dat bij de regering ligt en dat nu naar de Raad van State is.

Er zijn daarin twee dingen belangrijk. Ten eerste, meer autonomie voor de lokale besturen. We hebben vandaag een boek van zeshonderd artikelen, zeshonderd verschillende regels die gemeenten verplicht moeten volgen. We herleiden dat naar honderd. En we zorgen er daarmee voor dat gemeenten net meer autonomie hebben om de continuïteit van de dienst te kunnen verzekeren, want ze vinden vandaag geen personeel. En ze gaan gemakkelijker personeel kunnen vinden.

En ten tweede, daardoor ontstaat een zekere concurrentie en competitiviteit. Is dat slecht voor de werknemer op een moment van schaarste op de arbeidsmarkt, dat de ene gemeente meer moet bieden dan een andere gemeente, om een personeelslid te vinden? En men kan lokaal prioriteiten stellen. Dus ik denk dat dit een belangrijke stap vooruit is voor de 171.000 ambtenaren, en vooral voor onze lokale besturen die daar zelf uitdrukkelijk vragende partij voor zijn.

Ten slotte, wij hebben op dit moment al 70 procent contractuelen. Worden die mismeeusterd? Daar gelden toch ook de regels van behoorlijk bestuur? Daar kan men toch, indien men verkeerd behandeld wordt, naar de arbeidsrechtbank gaan? Dat contrast, die tegenstelling, is een tegenstelling van het verleden, en die proberen we nu te overstijgen.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister, u spreekt over een stap vooruit, maar u zet eigenlijk een stap terug: dertig jaar. Dertig jaar terug, weg van uniforme regels,

weg van ervoor zorgen dat dezelfde spelregels gelden in gemeenten, weg van de goede bescherming van mensen die in onze openbare diensten werken, naar de willekeur en de onzekerheid.

En u spreekt over overleg, minister. U moet maar durven. U moet verdorie maar durven. U hebt wel een heel speciale manier van duiden hoe dit tot stand is gekomen. U hebt aan dure advocatenbureaus adviezen gevraagd over die ontslagregeling, allemaal met belastinggeld. Wat hebben die advocatenkantoren u gegeven? Een negatief advies: het is een slecht idee. Wat doet u met die adviezen? Hup, verticaal klasseren. We doen verder.

U zegt dat u hebt onderhandeld met de vakbonden. De vakbonden en de werkgever hebben iets heel unieks gedaan, die zijn gaan samenzitten en die zijn gekomen tot een compromistekst. Jawel, minister, u moet dat niet ontkennen, tot een compromistekst, waarvan u had gezegd dat, als zij tot een compromis zouden komen, u het zou honoreren. Ze zijn gekomen met een compromistekst. U hebt die tekst van tafel gegooid, in de vuilbak gegooid en u bent gewoon verdergegaan op uw eigen teksten. Kom hier niet zeggen dat dat overleg is. Dat is opleggen, uw eigen wil doordruwen en vooral niet luisteren naar de mensen van het terrein. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik dank de heer D'Haese voor deze uitermate actuele vraag, want ik heb op 18 augustus een mail gekregen waarin diezelfde bekommernissen staan die u hier nu formuleert. U zegt dat de minister eigengereid zijn weg gaat. Ik denk dat die rechtspositieregeling ook hier te gepasten tijde besproken zal worden. Dat is een.

Ten tweede, u zegt dat wij stappen achteruit zetten. En ik zeg 'wij', want ik lees ook in die mail dat dat allemaal ingefluisterd is door N-VA'ers die tegen sterke openbare besturen zijn, maar wel voor gehoorzame besturen, gehoorzame ambtenaren en dies meer. Wel, mijnheer D'Haese, goede ambtenaren, die wenst iedereen. En rechtszekerheid van ambtenaren, of die nu contractueel of statutair zijn, dat is voor oprechte bestuurders even belangrijk. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ja, maar dan zou u geen oprechte bestuurder zijn. Ik nodig u bij mij in de gemeente uit. Ik weet niet wat de kleuren van mijn ambtenaren zijn, maar ik weet verdorie wel dat ze goede medewerkers zijn, en die stap voor stap ... *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ja, maar kom eens af en vraag het hun.

... die meer contractueel dan statutair zijn. In mijn gemeente hebben wij ook de voordelen van statutairen ten opzichte van contractuelen in de pensioenregeling weggewerkt. Dus ik wil maar zeggen: dit afdoen als terug naar het verleden gaan van politiek wanbeheer, daar ben ik het volledig mee oneens. En dit is een smet die u gooit op die driehonderd lokale besturen, die plichtsbewust werken. *(Applaus bij de N-VA en Open Vld)*

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega D'Haese, het is belangrijk dat u eens naar de lokale besturen trekt en met de mensen die daar werken spreekt. Als je het vraagt aan een maatschappelijk werker binnen een OCMW, dan smeekt die vandaag om collega's omdat hij het werk niet meer aankan. Als je het vandaag aan een omgevingsambtenaar vraagt, kan hij de omgevingsdossiers niet tijdig afwerken omdat hij geen collega's heeft. Hij smeekt om collega's. De lokale besturen willen meer personeel. Ze hebben vandaag een probleem ondanks het statuut dat

er vandaag is. Als zij dan aan ons een sterker statuut vragen, dan moeten we daarnaar luisteren. Als zij aan ons vragen om hun meer slagkracht te geven, dan moeten we daarnaar luisteren. Onze minister heeft bijvoorbeeld het cafetariaplan al ingevoerd, waar we het al een aantal keren over gehad hebben. Ik ben blij dat dat er is gekomen. Daardoor kunnen lokale personeelsleden nu goedkoper met de fiets naar het werk gaan. Dat is meer slagkracht geven.

Maar we moeten een stapje verder gaan. Persoonlijk vind ik dat de onderhandelingen iets constructiever hadden kunnen lopen. Minister, ik had wel het gevoel dat we naar een akkoord hadden kunnen gaan, maar we zijn er niet. We moeten op dit moment toch vooruitkijken. Daarom moeten we streven naar een zo sterk mogelijke rechtspositieregeling. Minister, hoe zult u de lokale besturen ondersteunen om tot zo sterk mogelijke rechtspositieregelingen te komen?

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Als we het over één ding eens zijn, is het dat de uitdagingen van de lokale besturen zeer groot zijn en dat je daarvoor sterk en dynamisch personeel nodig hebt en een modern hr-beleid. Mijnheer D'Haese, ook bij mij in de stad zijn meer mensen contractueel dan nog statutair. Ik geef eerlijk toe – en dat was zo ook al bij mijn voorganger –: nieuwe statutaire benoemingen doen we niet meer. Dat is iets dat wordt afgebouwd. Ik weet niet of dat een stap achteruit is. Het is ook niet zo dat dat willekeurig is. Mijnheer D'Haese, contractuele ambtenaren met een contract van onbepaalde duur zomaar aan de deur zetten, gebeurt niet. Als mensen niet functioneren, als ze hun job niet doen zoals het hoort, dan heb je natuurlijk een personeelsdossier. Maar goede ambtenaren – en gelukkig zijn er heel veel contractuele ambtenaren en ook statutaire ambtenaren die goed zijn – houden we liever, want op dit moment is het echt belangrijk dat we dat personeelsbeleid goed kunnen managen. Dit is een stap vooruit en geen stap achteruit. *(Applaus bij Open Vld en de N-VA)*

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Collega's, we zijn allemaal pleitbezorgers van sterke lokale besturen. Dat betekent ook sterke lokale ambtenaren. Dat is cruciaal. De clichés van vroeger bestaan niet meer. We hebben allemaal nood aan – en die zijn er ook – 'civil servants', en die hebben de afgelopen twee jaar ook in de vuurlinie gestaan. De coronacrisis is nog maar net voorbij, de energiecrisis is nog volop aan de gang. Dat vraagt heel wat inzet en heel wat kracht. Maar dat vraagt ook respect voor hun rechtspositie, voor een sterk statuut. Daar moeten we tegelijk toch heel veel aandacht voor hebben. Garantie op onafhankelijkheid, bescherming tegen politieke willekeur zijn daarin dan cruciaal.

Een rechtspositieregeling moeten we durven te moderniseren. We kunnen dat niet ten eeuwigden dagen houden zoals dat was. Daar moet je stappen in kunnen zetten, wel altijd vertrekkende vanuit de kracht van de lokale ambtenaar om die positie te blijven beschermen. Maar dat betekent ook: vertrekken vanuit samenwerking. De actie van de vakbonden laat duidelijk zien dat daar toch wel iets misgelopen is. Minister, blaast u dit overleg opnieuw leven in en bent u bereid om nog verder naar hun grieven te luisteren?

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, beslissingen die genomen werden, hebben een grote impact op de lokale besturen, maar ook op de personeelsleden, zowel wat betreft het Rechtspositiebesluit als het Ontslagdecreet. Wat dat laatste betreft, wil ik toch benadrukken dat het belangrijk is dat personeelsleden – het is hier al een paar keer gezegd – op een onafhankelijke manier hun job kunnen uitoefenen. Ik wil het ook hebben over de problematiek van de relatie met de

syndicale organisaties. Die zit al een hele tijd onder het vriespunt. Dat is geen gezonde situatie, minister, want de syndicale organisaties zijn tenslotte de vertegenwoordigers van duizenden personeelsleden. Welke stappen zult u ondernemen om de relatie met die syndicale organisaties te normaliseren? Want dat is echt wel broodnodig en cruciaal. *(Applaus van Els Robeyns)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, deze regering heeft en had heel duidelijk de ambitie in haar regeerakkoord om echt ten gronde een modernisering door te voeren van de lokale rechtspositieregeling. Dat is absoluut nodig. Wij hebben daar langdurig met de vakorganisaties over gepraat. Wij hebben daar vier keer meer tijd voor uitgetrokken dan wij normaal wettelijk verplicht zijn. Wij hebben met een open geest geluisterd. Wij zijn niet over alles tot een akkoord kunnen komen.

– Filip Dewinter, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.

Mijnheer D'Haese, wat u over de VVSG zegt, klopt niet. In deze zaal zitten vertegenwoordigers van de raad van bestuur van de VVSG. Zij zullen bevestigen dat er op een zeker moment een compromis is gemaakt tussen de mensen die aan tafel zitten, maar dat is door de raad van bestuur van de VVSG afgeschoten omdat het indruist tegen hun doelstelling: zorgen voor een goed en modern personeelsbeleid. Zij hebben het voorstel van de regering goedgekeurd. Ze hebben daar opmerkingen bij gemaakt, maar die opmerkingen gaan verder dan wat de vakbonden vragen. Die opmerkingen zouden graag nog meer dingen mogelijk maken.

Wij willen inderdaad weg van de situatie van dertig jaar geleden, toen alle ambtenaren eenzelfde statuut hadden bij de lokale besturen, en toen er zeshonderd regeltjes waren die alles dichttimmerden, waardoor de gemeente Dessel met dezelfde regels moest werken als de gemeente Brugge, waardoor de gemeente Mechelen met dezelfde regels moest werken als het kleine 'gemeenteké' Schelle, waardoor de uitdagingen van de ene versmacht werden door de mogelijkheden van de andere, die dan weer afgeremd werden. Dat is totaal achterhaald. Mensen die dat zeggen, hebben geen enkele notie van hoe een lokaal bestuur en een lokale administratie moeten werken. Er is een verschil tussen een gemeente met eenmansdiensten en een organisatie van twintig ambtenaren, tegenover steden waar duizenden mensen werken. Het is totaal achterhaald om dat allemaal dicht te timmeren.

De redenering van de vakorganisaties begrijp ik absoluut niet wanneer ze zeggen dat het in het nadeel is van ambtenaren of potentiële ambtenaren wanneer de gemeente Lanaken een ander statuut of andere mogelijkheden heeft dan de gemeente of stad Aarschot. Want wat gaan ze doen als ze een tekort hebben op de arbeidsmarkt? Ze gaan die proberen binnen te halen! Er zal een opbod naar boven zijn! Dat is alleen maar goed! Als er al iemand zich zorgen zou kunnen maken, dan een kleine gemeente die zegt: 'Onze mogelijkheden zijn misschien anders.'

Mijnheer D'Haese, ik begrijp dat u een kleine fractie hebt en dat u niet overal kunt zijn – het is dus geen verwijt. Maar als u er gisteren geweest zou zijn, dan zou u hebben gezien dat wij daarvoor de regionobiliteit hebben aanvaard waardoor ambtenaren tussen gemeentediensten kunnen werken. Het regioniveau laat toe om bijvoorbeeld samen een personeelsdienst of een dienst Ruimtelijke Planning te maken. Wij hebben daar dus concrete oplossingen voor. Het debat van de vorige vraag gaat over een diepgaandere oplossing, waar ik zelf voorstander van ben. Maar bon, daar hebben we het daarstraks over gehad.

Wat ik daarin belangrijk vind, is dat gemeentebesturen ook maatwerk kunnen doen, niet alleen in functie van hun grootte, maar ook omdat ze andere uitdagingen hebben. Mijn stad is een van de vijf cultuursteden van Vlaanderen. Wij zijn gedwongen, genoodzaakt, aan onszelf verplicht om heel veel in te zetten op cultuur, op kunst, musea, toerisme ... Een andere gemeente heeft veel meer nood aan bijvoorbeeld ruimtelijke planners, omdat ze daar in een transitiefase zitten, of aan mensen die een sociaal beleid kunnen ondersteunen, omdat ze meer kansarmoede hebben. Door de uitdagingen die er zijn, kun je nu je personeelsbeleid oriënteren, daar een beloningssysteem op zetten en een personeelsplan op maken, zodanig dat je daar veel beter aan kunt beantwoorden.

Ik ben zeker bereid om met de vakorganisaties te praten. We nodigen ze uit om terug aan tafel te komen. Nu gaan we de volgende fase doen. Evident is er de tweede goedkeuring en moeten we afwachten wat de Raad van State hierover zegt. Vaak komt dat terug naar de regering. Maar we gaan ook ontwerpstatuten en ontwerpmodellen maken om de gemeenten te helpen. En we nodigen de vakbonden uit om mee aan tafel te zitten en om daar mee aan te schrijven, omdat heel veel gemeenten aan de Vlaamse overheid om een model vragen. Wij zouden dat graag maken samen met de vakorganisaties.

Ook dat moet de gemeenten tot niets verplichten. Gemeenten kunnen veel verder gaan dan vandaag. Maar ze kunnen dat zelf kiezen. Ze kunnen daar zelf hun prioriteiten stellen. Dat is ook voor een stuk lokale autonomie. U weet dat ik daar heel sterk in geloof. Dat zal ook toelaten aan de overheid om net het omgekeerde te doen dan wat u denkt. U kunt daardoor sterkere openbare besturen maken. Vandaag kunnen de lokale besturen niet concurreren met de private sector. Ze moeten noodgedwongen outsourcen omdat er niemand bij hen komt werken, omdat de verloning die zij concreet kunnen aanbieden, vandaag niet op maat is van hun behoeften. Dat gaan ze in de toekomst wel kunnen doen. Daardoor zullen ze sterker staan in het debat waar u zo bezorgd over bent.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Er zijn verschillende statuten: contractuelen en statutairen. U breekt de ontslagbescherming van statutairen af tot op het niveau van contractuelen. Ik heb nog geen enkel goed argument gehoord daarvoor. Gaat u eens praten met de mensen in de openbare diensten. Iedereen kan u verhalen vertellen over politieke beïnvloeding. Uiteraard bestaat dat! Doe uw ogen toch niet toe. Zet de oogkleppen af. Dat bestaat. De bescherming van de ambtenaar, van de neutraliteit en onafhankelijkheid van de ambtenaar is belangrijk en wordt hier zomaar aan de kant geschoven.

Twee, u bevestigt dat u de concurrentie wilt organiseren tussen de grote en de kleine gemeenten. Wel, blijkbaar zijn de vakbonden betere verdedigers van de kleine gemeenten dan deze Vlaamse Regering, want u gaat effectief de lokale besturen met kleinere bestuurscapaciteit leegzuigen ten voordele van de grote. Dat is wat u gaat doen, en u geeft het hier zelf toe.

Drie, minister, waar u volkomen rond de pot draait, is dat dit u gaat helpen om de openbare diensten te privatiseren. Dat is wel waarop jullie zijn vastgelopen in Antwerpen. U kon de statutaire mensen van het Zorgbedrijf niet zomaar overhevelen naar de privésector. Met dit decreet, met deze ontslagregeling, wordt dat allemaal geregeld en kunnen die mensen gewoon ontslagen worden. Er zijn geen regels meer. De openbare diensten kunnen ontmanteld, in stukjes gebroken en geprivatiseerd worden. Minister, de vakbonden hebben mijn volledige steun om die plannen tegen te houden. *(Opmerkingen van minister Bart Somers. Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de hoge schoolfacturen en de nood aan extra maatregelen om de factuur voor ouders te verlagen

ACTUELE VRAAG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Scholierenkoepel betreffende de hoge schoolkosten

ACTUELE VRAAG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het adviesrapport van de Vlaamse Scholierenkoepel inzake de schoolkosten

ACTUELE VRAAG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de bevraging door de Vlaamse Scholierenkoepel over schoolkosten

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ik ben vorige week een dagje terug naar de klas geweest op uitnodiging van de Vlaamse Scholierenkoepel. Ik heb de hele dag meegelopen met leerlingen vierde middelbaar economie-wiskunde. Dat was best een confronterende ervaring. Ten eerste, alle begrip voor het feit dat de verwarming een graadje lager moet en het raam open voor ventilatie. Ik kan u zeggen dat ik het echt koud heb gehad. Wat me daarnaast is bijgebleven, is dat de leerlingen me vertelden dat de prijs voor schoolmaaltijden in de refter de voorbije jaren gestegen is van 3 euro en zoveel naar 7 euro en zoveel, met als gevolg dat de refter voor de warme maaltijden ondertussen ongeveer halfleeg was.

Het gaat niet alleen over de schoolmaaltijden. Dat blijkt uit de bevraging van de Vlaamse Scholierenkoepel. De prijzen voor kopieën, voor dure invulboeken die daarna amper nog worden gebruikt, zijn alleen maar gestegen, en dan zwijg ik nog over de gratis laptops die in de praktijk helemaal niet zo gratis zijn gebleken. Ik ken scholen die daarvoor 400 euro aanrekenen op de schoolfactuur. Dat is veel geld.

Ik moet er geen tekeningetje bij maken dat de schoolfactuur voor steeds meer ouders echt een probleem wordt, zeker op het moment dat de energiefactuur torenhoog is en de winkelkar zoveel duurder is geworden. Sommige richtingen worden onbetaalbaar. Lassers, bakkers, slaggers: dat zijn richtingen die 2000 tot 2500 euro kosten. Dat zijn bedragen die hardwerkende Vlamingen, die het beste willen voor hun kinderen, zich gewoon niet kunnen permitteren, terwijl we die lassers, bakkers en slaggers zo hard nodig hebben op de arbeidsmarkt.

Minister, leg mij eens uit waarom u weigert die ouders te helpen om de schoolfactuur te betalen. *(Applaus bij Vooruit en van Jos D'Haese)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, ik citeer even uit een recente brief aan de ouders van een scholier. "Na een wandeling van ongeveer drie kwartier worden we verwacht in de vzw Foyer Molenbeek voor een workshop rond fake news. Na het middageten bezoeken we het MigratieMuseum. (...) De kostprijs van de uitstap wordt verrekend via de schoolrekeningen."

Los van de vraag of dit een zinvolle uitstap is, stel ik vast dat de ouders niet vernemen hoeveel ze moeten betalen. Dat is een verrassing. Wellicht zal het geen 100 à 132 euro zijn, zoals het nieuwe capaciteitstarief dat de gezinnen volgend jaar in de maag gesplitst krijgen, maar voor mensen die moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen, is het toch weer bang afwachten.

We vonden het dan ook meer dan terecht dat de Vlaamse Scholierenkoepel deze week aan de alarmbel trok. Er is inderdaad veel onduidelijkheid over de schoolkosten. Er is een serieuze toename en de verschillen tussen scholen zijn vaak erg groot.

Ik heb dat zelf jaren geleden al kunnen ervaren met één zoon in Brussel en een andere zoon in Kapelle-op-den-Bos in dezelfde ASO-studierichting. De kostprijs lag in de ene school zeker 50 procent hoger en dat was bij elke factuur weer het geval. In het basisonderwijs werden die grote verschillen intussen afgevlakt door de invoering van de maximumfactuur en dat werkt daar. We horen daar toch ook geen klachten over. In commissie hebben we er al herhaaldelijk voor gepleit om dat nu ook door te trekken naar het secundair onderwijs, wat nu ook expliciet wordt gevraagd door de Vlaamse Scholierenkoepel, het Netwerk tegen Armoede, de Gezinsbond, enzovoort. Minister, u weet zeer goed dat de stijgende schoolkosten voor heel wat ouders en kinderen problematisch worden en dat het nodig is om die in toom te houden. Bent u dan nog altijd niet bereid om ten minste al voor de eerste graad na te gaan of een maximumfactuur daar niet kan worden ingevoerd? Dank u. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Jongeren zonder boeken in de klas, jongeren die niet kunnen meegaan met schoolactiviteiten, jongeren die veranderen van richting omdat het pendelen veel te duur is geworden, jongeren die geen rapport krijgen omdat er nog openstaande schoolfacturen staan ... Collega's, dit is Vlaanderen anno 2022, en de Vlaamse Scholierenkoepel trekt terecht aan de alarmbel. De prijs voor het onderwijs lag al tussen 1000 en 1500 euro per leerling per jaar en die prijs schiet nu verder de hoogte in, door de hogere energiekosten, door Digi-sprong, met, minister, de zogenaamde gratis laptops waar scholen dan uiteindelijk toch moeten voor betalen, en door de onvolledige indexering van de middelen die het middelbaar onderwijs krijgt waardoor ze eigenlijk de stijgende facturen doorsturen naar de ouders, naar de leerlingen.

De gezinnen, minister, zeggen dat ze dit niet meer kunnen betalen. Trop is te veel. U zegt dan altijd dat het onderwijs niet alle problemen van de samenleving kan oplossen. Natuurlijk kun je niet alle problemen van de samenleving oplossen maar kinderen zonder schoolboeken, kinderen die geen diploma krijgen door openstaande schoolfacturen, kinderen die van richting veranderen omdat het, waar ze zitten, te duur is, dat zijn, minister, kerntaken van het onderwijs en dat moet u wel oplossen. Want anders wordt onderwijs een voorrecht en geen recht en u moet garanderen dat dat een recht blijft. Dat is essentieel.

Minister, de Vlaamse Scholierenkoepel legt heel concreet een tiental maatregelen op tafel. Ik ga u vragen of u die eerste maatregel die zeer eenvoudig is, wilt onderschrijven, namelijk de bevriezing van de schoolkosten naar volgend jaar. Dat is zeer simpel en lijkt me heel redelijk in deze zware koopkrachtcrisis. Mijn vraag is dus heel concreet of u die eis gaat onderschrijven. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega's, minister, voorzitter, ik denk dat ik niet hoeft te benadrukken dat het onderwijs, net zoals andere sectoren, onder een heel sterke financiële druk staat. Maar we moeten er allemaal voor zorgen dat de

leerling niet het kind van de rekening wordt, de rekening van de hoge energiefacturen, de rekening van de hoge materiaalkosten. Ik wil starten, minister, met toch iets positiefs. Onze fractie is zeer tevreden dat er extra middelen vrijgemaakt worden in het programmadecreet om die energiekosten te dragen, om die materiaalkosten binnen onderwijs het hoofd te bieden. Maar toch trekt de Vlaamse Scholierenkoepel aan de alarmbel en zegt hij dat hij ziet dat de schoolrekening altijd maar stijgt.

Vanuit de cd&v-fractie willen we onze ogen niet sluiten, minister, maar we vertrekken altijd van één uitgangspunt, namelijk dat elk kind, elke leerling de school of de richting moet kunnen kiezen die past bij zijn of haar interesses of talenten en dat dat niet afhankelijk mag zijn van de portemonnee van de ouders. Soms wordt de maximumfactuur voorgesteld, collega's, als het ideale middel maar ik denk dat een aantal mensen toch niet het volledige plaatje bekijken. Binnen die maximumfactuur worden, bijvoorbeeld, de vervoersonkosten en de maaltijden niet vervat. Of, als we kijken naar de invoering van de maximumfactuur in het basisonderwijs, zien we dat daar tegenover ook een hoge stijging van de werkmiddelen stond.

Gelijk wat we doen, collega's, de factuur moet worden betaald, door gelijk wie. En we willen onze ogen niet sluiten, maar we willen wel een gamma van voorstellen presenteren. Dat gaat over de maximumfactuur, maar ook over een differentiatie van de schooltoeslag, afhankelijk van de studierichting die het kind volgt, of een differentiatie van de financiering van de werkmiddelen volgens de studierichting. Maar gelijk wat we doen, collega's, er zullen middelen moeten worden voorzien. Wat ons betreft, maken we de keuze om die doelmatig en zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Minister, bent u bereid om een ruimer debat aan te gaan waarbij we bekijken hoe we die middelen voor onderwijs zo efficiënt en doelmatig mogelijk kunnen inzetten, zodat elk kind recht heeft op goed onderwijs?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Welja, goedemiddag, de resultaten en het pleidooi dat wordt gehouden, verbazen mij niet. In tijden van mediawijsheid kunnen we misschien wel een tikje nuance aanbrengen. Het gaat om een onlinebevraging bij 581 scholieren op 1,2 miljoen leerlingen, dat moet je misschien ook weergeven.

Maar het verbaast natuurlijk niet dat het pleidooi ter zake opgang maakt. Scholen zijn geen eilanden in de samenleving. Als het leven duurder wordt, wordt het leven ook duurder voor de scholen, dat is evident. Maar alle scholen en leerkrachten plooiën zich ook dubbel om de schoolfactuur betaalbaar te houden.

Er wordt hier van alles geïnsinueerd. Mijnheer De Witte, wat u hier allemaal durft te zeggen, dat scholen nagenoeg malafide facturen doorschuiven richting de ouders. Nee, van overheidswege begeleiden wij zelfs scholen. We investeren jaarlijks 300.000 euro om ervoor te zorgen dat school ook worden begeleid met betrekking tot het zo betaalbaar mogelijk maken van hun schoolaanbod.

En ja, wij hebben wel regels, hoor. Ten eerste is er een bijdrageregeling die moet worden opgenomen in het schoolreglement. En daar kan niet aan worden gemorreld. De facto is dat een bevrozing, want dat geldt voor het volledige schooljaar. En wanneer een school daar wijzigingen in wil aanbrengen, kan dat enkel in geval van een consultatie van de schoolraad.

Ten tweede, wanneer desgevallend facturen niet kunnen worden betaald, moet er altijd een gespreide betaling worden aangeboden.

Ten derde, de heer De Witte heeft verschillende keren gezegd dat diploma's niet worden afgeleverd vanwege openstaande facturen. U mag mij in uw repliek zeggen over welke school het gaat, want dat is decretaal verboden. Maar u hebt dat hier twee keer gezegd. Het zijn verdachtmakingen. Ik hoor dan ook graag van u over welke scholen in kwestie het gaat. Want ik moet maar vaststellen dat scholen en leerkrachten echt wel inspanningen doen om de factuur betaalbaar te houden.

En wil ik het fundamentele debat aangaan? Jazeker, dat ga ik nooit uit de weg. En voor sommigen – links en het Vlaams Belang, dat elke dag linkser wordt – gaat het dan inderdaad over de maximumfacturen. Eerlijk gezegd ben ik er zelf geen voorstander van. Waarom? Dat wil zeggen dat je dan voor elke opleiding een verschillend inschrijvingsbedrag moet vragen, waarbij de facto de bso- en tso-opleidingen zichzelf uit de markt zullen prijzen. Want wiskunde-wetenschappen is goedkoper dan een kappersopleiding en dan een slagtersopleiding. Die zullen zich dus uit de markt prijzen.

Ten tweede, er zijn dan verschillen tussen leerlingen in eenzelfde klas die niet volledig dezelfde opleiding volgen, maar wel in dezelfde klas zitten. Qua gelijkheid is dat dus toch wel een opmerkelijk voorstel van links of verenigd links. *(Gelach)*

Ten derde, het is een selffulfilling prophecy, in de zin dat je de scholen dan ontslaat van enige inspanning en dat je geen incentive meer geeft om net die schoolfacturen te gaan drukken, aangezien het gewoon een vast bedrag is.

Ten vierde, de maximumfactuur blijft een factuur. Daarmee los je toch niets op. Het is een factuur die betaald moet blijven worden.

Ten vijfde, mijnheer Laeremans verwees naar de omstandigheid dat scholen verschillen. Ja, dat is ook zo. En dat is toch maar goed ook, nietwaar? We hebben het toch altijd over onderwijsvrijheid en over het gegeven dat scholen mogen verschillen, dat zij een verschillende populatie hebben, dat zij verschillende doelstellingen hebben en dat ze verschillende pedagogische visies hebben. Wat gaan we dat dan allemaal 'gleichschalten'? Dat zou ik toch ook niet doen.

Dat zijn argumenten voor mij om niet die weg op te gaan. Er zijn maatregelen te bedenken die geen ongelijkheid veroorzaken en toch doelmatig zijn. Ik ben er voorstander van om de schooltoeslag en/of het groeipakket rechtstreeks over te maken aan de scholen. Want ze zijn, zeker in het geval van de schooltoeslag, bedoeld om in het kader van de schoolopleiding te besteden. Zo zorgen we ervoor dat de middelen zeker terechtkomen bij de schoolopleiding, waarvoor ze bedoeld zijn. Dat is inzake doelmatigheid absoluut de te bewandelen weg. Daarbij ga je geen verschillen veroorzaken en geen discussies. Je geeft geen aanleiding tot het zichzelf uit de markt prijzen van tso en bso.

Blijven we ondertussen doof en blind? Nee, deze Vlaamse Regering doet ook een ongelooflijke budgettaire inspanning om in te grijpen op de energiefactuur. Daarbij geldt opnieuw: doelmatig handelen. Daarom doen we dat via de scholen. 130 miljoen euro bezorgen we rechtstreeks aan de scholen in functie van het betaalbaar houden van de energiefactuur, en dus van de schoolfactuur voor de ouders. In december 2022 gaat het om 65 miljoen euro, en de andere helft van het schooljaar volgt er nog eens 65 miljoen euro.

Daarbovenop maken we de keuze specifiek voor bso en tso. We reserveren 10 miljoen euro voor bso- en tso-opleidingen. In tegenstelling tot maatregelen die erop neerkomen dat bso en tso-opleidingen uit de markt worden geprijsd, gaan we heel specifiek voor die opleidingen, die per definitie ook energie-intensiever zijn, tussenkomen op korte termijn. Voor de lange termijn hebben we 100

miljoen euro ter beschikking om te investeren in energiebesparende maatregelen. U kunt niet zeggen dat dit te weinig of te laat is. 130 miljoen euro betekent een serieuze inspanning.

Er komt dan ook nog eens 100 miljoen euro in functie van de langere termijn. Zoals ik al eerder heb gezegd, wil ik mezelf niet ontslaan van het debat over de iets langere termijn. Maar dan moeten we wel spreken over doelmatigheid en over een efficiënte besteding van de middelen. We moeten ervoor zorgen dat de middelen daar toekomen waar ze bedoeld zijn. We spreken dan minstens over de rechtstreekse bezorging van de schooltoeslag en het groeipakket aan de scholen. Zo zorgen we voor een sterke ingreep op de verlaging van de schoolfactuur. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, het is nu al twee legislaturen dat deze Vlaamse Regering zweert bij een kostenbewust beleid, maar ondertussen zien ouders hun schoolfacturen alleen maar stijgen. Geef nu toch eindelijk eens toe dat het niet werkt. Het gevolg is dat sommige ouders wier kinderen bakker, beenhouwer of lasser willen worden, geen andere keuze hebben dan hun kinderen in te schrijven in een goedkopere richting. Dat is toch verschrikkelijk, in eerste instantie voor de kinderen. Maar het is ook verschrikkelijk voor ons allemaal. Want we hebben ze keihard nodig. En dat terwijl we allemaal weten dat er een oplossing is: een maximumfactuur, een prijsplafond voor de kosten die mogen worden doorgerekend aan ouders, ook in het secundair onderwijs. En, uiteraard, ook extra werkingsmiddelen voor scholen, zodat men alle materiaal dat nodig is om een diploma te halen, krijgt van de school. Dat moet het principe zijn, voor theoretische en voor praktische richtingen. En dat werkt in het basisonderwijs. U wilt er niet van weten. We hebben die discussie al tot in den treure gevoerd.

Vandaag wil ik u vragen of u ten minste niet wilt nadenken over het voorstel van de Vlaamse Scholierenkoepel om de schoolkosten voor volgend schooljaar te bevriezen, met extra werkingsmiddelen voor de scholen, zodat ze het kunnen betalen. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, bedankt voor uw antwoord. U schermt met onderwijsvrijheid, en wij scharen ons daar ook achter. Maar op onderwijsvrijheid mag een sociale correctie niet ontbreken. U noemt dat nu links, maar ik vind dat sociaal.

Aanvankelijk was er ook verzet tegen de maximumfactuur in het basisonderwijs. Dat is ondertussen al meer dan tien jaar geleden, denk ik, maar ik hoor toch geen enkele partij ervoor pleiten om die maximumfactuur daar weer af te schaffen. Dat zou toch secundaire scholen verplichten om beter na te denken over hoe zij structureel een kostenbewust beleid kunnen voeren. Op die manier ga je dus elke uitstap, elk extra boek of elke extra factuur kritischer bekijken.

Minister, ik wil u nog een vraag stellen over SONO. Want u doet wel een beetje denigrerend over het beperkt aantal reacties op de enquête van de Vlaamse Scholierenkoepel, maar die schoolkostenonderzoeken die professioneel gebeuren, in het kader van SONO, dateren ondertussen al van het schooljaar 2018-2019. En ondertussen hebben we een torenhoge inflatie, en bijkomend toch ook die Digisprongkosten. Gaat u daar nu onderzoek voor uitschrijven, zodat we ook echt de werkelijke financiële gevolgen van onder meer Digisprong voor de leerlingen en hun ouders in kaart kunnen brengen?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik had gehoopt dat u het rapport van de Vlaamse Scholierenkoepel toch had bekeken. Het zijn maar een tiental bladzijden, maar als u dat rapport had bekeken, dan had u zelf kunnen lezen dat de Vlaamse Scholierenkoepel zegt dat er scholen zijn die rapporten – ik heb wel degelijk rapporten gezegd, geen diploma's – weigeren vanwege openstaande schoolfacturen. Ja, inderdaad. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Maar hebt u het rapport gelezen, of niet? Ik heb dat rapport niet gemaakt, minister. U doet er denigrerend over, maar het is de Vlaamse Scholierenkoepel die een rapport maakt, en die letterlijk zegt: "Verhalen van leerlingen die omwille van een onbetaalde schoolrekening hun rapport niet ontvangen zijn helaas niet uitzonderlijk." Ik vind dat schrijnend. Ik vind dat schrijnend, minister. U kunt daarmee lachen, maar ik lach daar niet mee.

Minister, het probleem is dat u allemaal maatregelen opsomt – ik zeg niet dat u niets doet – maar dat het te weinig is. Het probleem is dat de armoede toeneemt en dat jongeren daarvan het slachtoffer zijn. Dat is het feit. Het zijn geen experten, geen vakbonden, of het is niet de oppositie die dat zegt. Dat zeggen de jongeren zelf, de jongeren zelf die bevraagd worden door de Vlaamse Scholierenkoepel.

Er moet meer gebeuren, en zij geven een lijst van meer dan tien maatregelen. Ik heb u één maatregel voorgelegd en gevraagd wat u daarmee gaat doen. U antwoordt daar niet op. Ik geef u twee andere maatregelen. Er is het goedkoper maken van het openbaar vervoer. Dat is een pak goedkoper in Brussel, zo'n tien keer goedkoper. Als het daar kan, waarom dan hier niet? En er is het verbieden van incassobureaus, die via een zekere schuldindustrie die facturen nog verder gaan verhogen. Wat gaat u daarmee doen? *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, bedankt voor uw antwoord. Het debat aangaan om de middelen in onderwijs doelmatig in te zetten? Daar zeggen wij zeker ja op. Een voorstel is om die schooltoelagen te differentiëren. Ik denk dat het geen goed idee is om die rechtstreeks naar de scholen toe te zenden, al was het maar omdat je op die manier ook geen kostenbewust beleid stimuleert.

En ja, de domme kosten waar de scholieren het over hebben moeten worden aangepakt. Ik denk dat dat net kan via de participatie van die jongeren, door in overleg te gaan over die kosten. Ten tweede denk ik ook dat er heel veel goede voorbeelden zijn, en ze worden ook aangehaald door de Scholierenkoepel, over hoe er kostenbewust beleid gevoerd wordt. Als je het onderzoek naar de maximumfactuur bekijkt die al ingevoerd is in het basisonderwijs, dan zie je daar dat die kosten die zelfs niet in die maximumfactuur vervat zitten, ook gedaald zijn. Dus ik hoop ook dat ingezien wordt dat scholen echt wel heel veel inspanningen doen.

Ik denk dat de Vlaamse scholieren inderdaad gelijk hebben dat we incassobureaus moeten verbieden op scholen. Maar heel specifiek vraag ik u, minister, hoe we die scholen nog veel meer kunnen ondersteunen om een kostenbesparend beleid te voeren.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): De stijgende schoolkosten baren ook onze fractie zorgen. De scholen doen inderdaad al heel wat inspanningen. Wij erkennen dat ook als fractie. Maar ik zou van de scholen toch blijvende aandacht willen vragen voor de drie volgende punten. Ten eerste: voer een duidelijk en transparant, kostenbewust beleid. Voorzie ook in mogelijkheden voor gespreide betalingen,

zodat ouders aan het begin van het schooljaar niet voor verrassingen komen te staan. Ten tweede: ga in dialoog met de ouders indien ze de facturen niet kunnen betalen en schakel indien nodig ook de hulp van het OCMW in. Ten derde: beperk het gebruik van invulboeken, in combinatie met de laptop, tot het absolute minimum.

Ik wil er ook op wijzen dat 'gratis' niet bestaat. Ik hoor het graag zeggen: gratis schoolmaaltijden hier, gratis vervoer daar. Maar 'gratis' betekent eigenlijk dat je de factuur gewoon doorschuift naar diezelfde leerlingen. Het klinkt allemaal heel mooi, maar dat strookt eigenlijk niet met de realiteit.

Ik sluit af met een vraag. Minister, bent u bereid het gesprek aan te gaan met het onderwijsveld over het belang van tijdige en duidelijke communicatie over de schoolkosten naar de ouders, zodat zij bij het begin van het schooljaar weten waar ze aan toe zijn?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk dat iedereen bezorgd is over die stijgende schoolkosten. Nu staan er in die adviezen inderdaad bijzonder nuttige zaken die we eigenlijk ook al verschillende keren besproken hebben. Ik begrijp dat het niet eenvoudig is om dat van de ene op de andere dag allemaal aan te passen, ook voor de leerkrachten niet, maar we zouden toch moeten bekijken op welke manier we er inderdaad voor kunnen zorgen dat de invulboeken – waarvan we zeggen dat ze educatief niet goed zijn – blijvend gebruikt worden naast de laptops en dat we inzetten op de digitalisering. Ik denk dat het heel belangrijk is om dat te doen.

De socialisten hebben in de jaren 90 een boterhammentaks ingevoerd, minister. Misschien kunt u dat, aangezien u daarjuist gezegd hebt dat u tegen het linkse beleid bent, afschaffen en ervoor zorgen dat mensen niet hoeven te betalen om hun eigen boterhammen op te eten in een refter tijdens de middag.

Verder hebt u ook gezien dat de schoolmaaltijden stijgen. Maar als u een gecoördineerd beleid voert rond warme schoolmaaltijden op elke school die gratis zijn voor diegenen die het thuis moeilijk hebben, dan ben ik ervan overtuigd dat we een heel eind verder zijn.

Ten slotte vind ik dat je enorm moet opletten met een maximumfactuur. Want als je een maximumfactuur invoert, zie je dat er heel veel leerlingen zijn die vroeger via de school met bepaalde zaken in contact kwamen die dat vandaag niet meer doen om de eenvoudige reden dat de school het niet meer organiseert en dat de ouders niet de mogelijkheden hebben om die zaken te doen. Ik denk dus dat je daar enorm mee moet opletten. Daarnaast is er nog de discussie over de maximumfactuur in de beroepsopleiding, maar daarover zullen we het hebben in de commissie. *(Applaus van Gwendolyn Rutten)*

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De Scholierenkoepel doet een bevraging bij 600 scholieren en de vzw Krijt deed in het begin van het schooljaar ook al een onderzoek, de Boekencheck, in 51 scholen. Ik stelde u daar een schriftelijke vraag over. Het eerste wat u mij antwoordde, is: "Dat is niet wetenschappelijk onderbouwd. Dat is niet representatief." Maar als u al die bevragingen wegwuift en weigert te zien dat die schoolkosten stijgen, minister, welk onderzoek dat wel wetenschappelijk onderbouwd is doet u dan zelf? Of zijn die schoolkosten geen prioriteit voor u?

Ik stelde nog een tweede schriftelijke vraag over die eerste bevraging van de vzw Krijt. Ik vroeg of u een maximumfactuur wilt invoeren. Dan antwoordt u: "De

opleidingen zijn te uiteenlopend om een goed onderbouwd en doelgericht systeem uit te werken.” Punt. Op welke wetenschappelijke onderzoeken is dat gebaseerd, minister? Of is dat het N-VA-buikgevoel of -nattevingerwerk, omdat u gelijke onderwijskansen niet als prioritair beschouwt? Dat is mijn vraag, minister. Want als u anderen afbreekt en zegt dat het niet door wetenschappelijk onderzoek onderbouwd is, waarom doet u dan, ten eerste, zelf geen wetenschappelijk onderzoek? Ten tweede, waarom doet u een maximumfactuur op niet-onderbouwde wijze af als iets wat u niet zult invoeren? *(Applaus bij Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mevrouw, u moet soms gewoon enige nuance aanbrengen. In tijden van mediawijsheid is het misschien eens belangrijk om te duiden dat als het gaat over wetenschappelijke representativiteit, je misschien met een probleem zit als je een onderzoek doet voorkomen als een grootscheeps representatief onderzoek op grond van 51 participerende scholen van de 4000. Dat heeft niets te maken met het gegeven dat we doof en blind blijven voor de problematiek, maar misschien moet je enige nuance aanbrengen en een en ander in een juist perspectief plaatsen.

Ja, ik heb een mening over een maximumfactuur. Als die blijkbaar niet de uwe is, dan is die niet gegrond en niet onderbouwd. Wel, ik heb ze u gegeven. Als je ze dan ook nog eens gaat vergelijken met een maximumfactuur in het basis-onderwijs: daar is het bij uitstek voor iedereen gelijk. Dat is een van de punten. Dan veroorzaakt je net in het secundair onderwijs een totale ongelijkheid en ga je ervoor zorgen dat bso en tso zich uit de markt gaan prijzen door een veel hoger inschrijvingsgeld, wat het dan zal worden, in vergelijking met de andere opleidingen en met het totale aanbod in aso. Graag enige nuance, ook in het onderzoek.

Opnieuw, mijnheer De Witte, het is verboden om geen diploma toe te kennen wegens openstaande facturen. Dat staat ook in de Codex Secundair Onderwijs. Ook daar zou u misschien, in plaats van dat aan te blazen, kunnen zeggen dat het niet mag en dat men dat moet rapporteren, zodoende dat er kan worden opgetreden.

Punctueel, als er vragen worden gesteld bij de Digisprong: dat is bij uitstek doeltreffend sociaal beleid, denk ik, waarbij we rechtstreeks ingrijpen bij de scholen, een half miljard euro investeren – een half miljard euro – en ervoor zorgen dat ongeacht de sociaal-economische status van de ouders van alle leerlingen, alle leerlingen aan de slag kunnen met hetzelfde ICT-toestel. Dat is bij uitstek een sociale maatregel. Het is dus niet zo dat de ene leerling een heel duur ICT-toestel heeft en daarmee aan de slag gaat in de les en daarbuiten, en een andere leerling dan maar zijn plan moet trekken, misschien zelfs met pen en papier of in het betere geval met een minderwaardig ICT-toestel. Ik denk dat dat net ingrijpen is ten voordele van de gelijke kansen.

Ik hoor hier zeggen dat zelfs die 130 miljoen euro weer te weinig is, niettegenstaande dat dat sterk onderbouwd is, ook in de Septemberverklaring, en dat we in de verschillende maatschappelijke domeinen hebben ingegrepen ten voordele van de koopkracht en om in te grijpen op de energiefactuur. 130 miljoen euro. Ik hoor dan in de repliek dat dat te weinig is en dat het meer, meer, meer moet zijn. Wel, dan moet u vervolgens ook maar zeggen welke belastingen u verhoogd wilt zien en welke schulden u verhoogd wilt zien. Mijn voorstel gaat net over een doelmatige besteding. Niet zo nodig meer, meer, meer, want dan kun je elke dag iets geven. Als je 130 miljoen euro op korte termijn uittrekt, en je maakt er 260 van, dan zal het ook niet genoeg zijn. Dan zult u dezelfde repliek hebben en zult u zeggen dat het meer moet zijn. Het zal altijd hetzelfde zijn: nooit genoeg. Het besteden van andermans geld is een specialiteit van sommige partijen.

Een gerichte maatregel zou inderdaad kunnen zijn dat we ervoor zorgen dat de middelen die zijn toegewezen in het kader van de schooltoeslag, ook toekomen bij de scholen. Dan volg ik mevrouw Vandromme niet. Ik vind dat je wel het vertrouwen moet geven aan de scholen en rechtstreeks middelen moet kunnen bezorgen aan de scholen. Achteraf kun je ook altijd controle uitoefenen. Zowel de vrijheid van onderwijs als het vertrouwen in de scholen vind ik belangrijke principes, die ook in dezen zouden zijn gediend.

Daaraan gekoppeld, mijnheer De Gucht, is er de kwaliteitsalliantie. De Kwaliteitsalliantie gaat net over het maken van afspraken. Niettegenstaande de onderwijsvrijheid hebben we er toch op ingegrepen, de verschillende partijen samengebracht en gezegd dat we een probleem inzake onze onderwijskwaliteit hebben, en daaraan gekoppeld ook een probleem met betrekking tot de kwaliteit van onze leermiddelen. Kunnen we alstublieft, niettegenstaande en met alle respect voor de onderwijsvrijheid, misschien gezamenlijke afspraken maken over de kwaliteitstoets van die leermiddelen en er ook voor zorgen dat er wat minder invulboeken zijn? Net dat is een doelstelling. Wij zijn gestart met die Kwaliteitsalliantie met de bedoeling om op vaste basis samen te werken. Door de digitalisering en de Digisprong heb je soms het gelijk sporen van de papieren versie en digitale leermiddelen.

Je zult zien dat in de toekomst de digitale leermiddelen de overhand zullen halen en de papieren bladzijden stilaan zullen verdwijnen.

Tot slot hebt u het ook nog eens over de warme maaltijden, en over de noodzaak van scholen om er opnieuw een taak te gaan bijnemen. Daarin verschillen we van mening. Ik denk dat dit bij uitstek een taak is van het lokale sociale beleid, waar scholen, als ze dat willen, zeker aan kunnen meewerken en wat ze kunnen faciliteren, maar we moeten niet elk maatschappelijk probleem gaan doorschuiven naar de scholen. We moeten niet de zindelijkheidstraining bij de scholen leggen, psycholoog spelen, menstruatieproducten verdelen, elementaire beleefdheidsregels bijbrengen, leren fietsen, ... Neen, onze scholen moeten in eerste instantie aan kinderen gewoon lesgeven. Dat is bij uitstek de meest sociale taak die er is. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, ik zeg niet dat u het eens moet zijn met onze oplossingen, maar doe dan ten minste iets concreet. Kom met een verbod op papieren invulboeken. Bevries de schoolkosten voor 2023. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Daar heb ik geen antwoord op gekregen. Wat u vandaag doet, is alle hardwerkende Vlamingen die hun kinderen alle kansen willen geven, laten verzuipen in facturen. Kinderen met talent hun dromen afpakken: dat is de realiteit. Het is niet omdat ouders weten wat het onderwijs kost, mevrouw Tavernier, dat ze het daarom ook kunnen betalen. Laat één ding duidelijk zijn: voor Vooruit mag wat of waar je studeert nooit afhankelijk zijn van de portemonnee van je ouders, voor deze Vlaamse Regering duidelijk wel. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw bijkomende antwoorden. Eerst en vooral vinden wij de investering in de Digisprong wel degelijk een zeer goede zaak, maar de uitwerking in de praktijk laat te wensen over. Ik hoor voorbeelden van scholen waar men dan wel een laptop heeft aangekocht voor de leerlingen, maar die moeten dan ook nog eens al die invulboeken kopen. Dat is dubbelop, want je kunt die oefeningen evengoed op de computer laten maken. Dat is één voorbeeld.

Als Vlaams Belang willen wij echt wel blijven aandringen op meer maatregelen die de schoolrekeningen helpen drukken. Anders krijgen we in de toekomst nog meer onbetaalde schoolfacturen, en zullen ouders en leerlingen in functie van hun portemonnee een school kiezen, waardoor er onvermijdelijk talent verloren zal gaan. Dat is toch nefast voor onze maatschappij? Wij blijven er dan ook bij dat er meer druk nodig is op scholen om rekening te houden met de kostprijs. Dat kan onder andere door werk te maken van de maximumfactuur, bijvoorbeeld in de eerste graad, want daar heb je amper vijf tot zeven uur gemeenschappelijk. Daar moet dat dus toch haalbaar zijn. Ik stel vast dat de N-VA nog niet meegaat, maar dat is toch een sociale verzuchting waarvoor jullie niet ongevoelig mogen blijven. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, collega's, er is nu nood aan crisismaatregelen. Minister, u verwijst naar uw 130 miljoen euro, maar u weet ook dat de niet-indexering van de middelen voor het secundair onderwijs begroot wordt op een tekort van 300 miljoen ... *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

... door de topman van het Vlaams katholiek onderwijs. Hij maakt die berekening, u mag met hem daarover in discussie gaan. Dat is natuurlijk een achterstand die opgebouwd is. Daarnaast zitten we met een immense koopkrachtcrisis. Mijn partij, mijn fractie, vindt het niet oké dat daardoor de kansen op onderwijs van een deel van de Vlaamse leerlingen beperkt worden.

Op korte termijn zijn er crisismaatregelen nodig. De Vlaamse Scholierenkoepel doet een tiental voorstellen. U schuift ze duidelijk allemaal van de tafel, wat ik pijnlijk vind. Op lange termijn is er nood aan een maximumfactuur. U wijst die altijd af. U geeft altijd drie redenen. Ik heb er drie gehoord. Scholen mogen dan z gezegd bijna niets meer uitgeven, maar dat is natuurlijk niet waar. De maximumfactuur zorgt ervoor dat er meer gelijkheid is, dat er geen scheiding is tussen rijke scholen, waar de factuur onbeperkt is, en arme scholen, waar dat niet het geval is. Ten tweede is het perfect mogelijk om die te moduleren in functie van de studierichting. Je kunt een andere factuur voorzien in het aso, in het bso, en in het tso. Dat is perfect mogelijk. En ten derde: ze bestaat al lang in het lager onderwijs, al meer dan tien jaar, en de balans is positief. Er is dus geen enkele reden om die maximumfactuur te blijven weigeren. Wij gaan daarvoor verder op tafel kloppen. *(Applaus van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, die Vlaamse Scholierenkoepel, dat zijn eigenlijk de toekomstige volwassenen, de mensen die later misschien hier in deze zaal zullen zitten. Ik denk dat we hun een pluim moeten geven voor het feit dat ze het debat durven aan te gaan wat het betaalbaar onderwijs betreft. Wat ons betreft, verdient dat een ruimer debat, over gelijke onderwijskansen en over de financiële drempels die er zijn in het onderwijs. Wij passen in elk geval voor een beleid waarbij er financiële drempels zijn waardoor jongeren met bepaalde talenten misschien niet worden toegelaten tot bepaalde richtingen. Ja, wij hebben vertrouwen in gezinnen. Ja, wij gaan de portemonnee van die ouders net niet verlichten, integendeel. Voor ons is dit debat ook veel meer dan een welles-nietesspelletje over een maximumfactuur. We willen eigenlijk ingaan op wat de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) ooit in een memorandum schreef, namelijk dat er een fundamenteel debat moet komen over gelijke onderwijskansen en die financiële drempels. Minister, ik hoop dat u in dezen de Vlor volgt en dat we dat debat kunnen aangaan. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de mogelijke PFAS-vervuiling op de terreinen in Jabbeke waar de Federale Regering een asielcentrum wil inplanten

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, Langemark, Sijsele, Lombard-sijde, Koksijde, Bredene, Brugge, Menen en nu ook Jabbeke: net zoals in de rest van Vlaanderen worden ook in West-Vlaanderen keer op keer en zonder overleg asielcentra door de strot van de bevolking geduwd. De flamboyante cd&v-burgemeester Frank Casteleyn van Jabbeke had het lef om in eerste instantie heftig te protesteren. Nu al legendarisch zijn zijn woorden over het zogenaamde korte verblijf van de asielzoekers: "Mijn schoonmoeder kwam op bezoek voor veertien dagen. Na tien jaar is ze er nog." West-Vlaams volks en gezond boeren-verstand, zou ik zeggen. Wij hebben in het begin de cd&v-burgemeester gesteund, misschien in tegenstelling tot zijn eigen partij, maar onze ontgoocheling was groot toen hij bezweek onder druk van de staatssecretaris en van zijn eigen partijvoorzitter, onder druk van valse beloftes, denk ik, onder druk van financiële en andere beloftes.

Dankzij ons gemeenteraadslid, dat een vraag had ingediend naar aanleiding van een bevraging die werd gedaan in de gemeente Jabbeke, ging er echter plots een belletje rinkelen bij de cd&v-burgemeester. Hij zei: "Oei, ik heb hier iets gevonden. Ik moet zorgen dat ik het Vlaams Belang vóór ben. Ik ga naar de media en zeg dat de gronden vervuild zijn met PFAS." Hij vaardigde een burgemeesters-besluit uit. Hij wil eerst een garantie, en dat het asielcentrum er dan komt.

Minister, het is misschien een beetje een eigenaardige vraag. Ik zie u zo kijken.

Als ik het onderonsje even mag verstoren ... (*Gelach*)

De voorzitter: We waren het aan het oplossen.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, gaat u dit vanuit uw bevoegdheid Omgeving, uw bevoegdheid voor het leefmilieu, aankaarten bij staatssecretaris De Moor, om te zeggen dat de site niet geschikt is voor asielopvang wegens mogelijke PFAS-vervuiling (poly- en perfluoralkylstoffen)? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega Sintobin, dank u wel. U weet dat onder leiding van opdrachthouder Karl Vrancken de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een inventaris heeft gemaakt. Alle lokale besturen hebben de terreinen en sites overgemaakt waar er PFAS-verontreiniging is. We hebben informatie gekregen van 826 unieke brandweerlocaties. Voor 727 locaties wordt vermoed dat er PFAS is. Op dit moment, dus binnen een periode van minder dan een jaar, is er op 649 sites een verkennend bodemonderzoek bezig.

Voor de specifieke locatie in Jabbeke is het zo dat de eigenaar die in dezen een verantwoordelijkheid draagt – dat is de Regie der Gebouwen, een federale overheidsdienst – ons laten weten heeft dat ze intussen een deskundige hebben aangesteld voor de opmaak van een verkennend bodemonderzoek. Dat zal vandaag en op 7 december uitgevoerd worden.

Collega's, jullie kennen ook het advies van Zorg en Gezondheid: op terreinen waar een PFAS-verontreiniging wordt vastgesteld, gelden voorzorgsmaatregelen. Dit zijn no- regretmaatregelen. Ook op de meest verontreinigde terreinen kan

gewoon gewerkt worden, op voorwaarde van de inachtnaam van die no-regret-maatregelen. Dat is, ook in dit specifieke dossier, door Zorg en Gezondheid gecommuniceerd.

Ten gronde, mijnheer Sintobin, denk ik dat dit dossier bitter weinig te maken heeft met PFAS. Ik denk dat we te maken hebben met een burgemeester die, volgens mij, zeer oprecht een bezorgdheid heeft en zich verzet tegen de komst van een asielcentrum, waar ik ook heel veel begrip voor heb. Dat is een federale materie, de tsunami die we zien. Ik kan heel veel oplossen. U weet dat ik ook aan het kijken ben naar extra capaciteit om de coke te gaan verbranden. We hebben heel wat andere dossiers. Ik snap de burgemeester perfect, snap dat hij tegen de komst van het asielcentrum is, maar vind dat hij misschien met zijn eigen partijgenote, Nicole de Moor, een gesprek moet houden. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister, ik ben natuurlijk wel tevreden met het laatste stuk van uw antwoord. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

Tjeven, dat komt niet van mij, dat komt van u. Maar ik ben wel akkoord met u. U wijst naar de verantwoordelijke partij, de verantwoordelijke staatssecretaris en de verantwoordelijke voorzitter van die partij.

Maar mijn vraag is inderdaad ingegeven – en ik zal dat niet ontkennen – door het feit dat wij dat asielcentrum daar niet willen, los van de PFAS-vervuiling. Er is effectief PFAS-vervuiling op het terrein en het lijkt mij toch wel eigenaardig dat Zorg en Gezondheid, zonder dat er door de Openbare Vlaamse Afvalstoffen-maatschappij (OVAM) ook maar een onderzoek is gedaan – want een verkennend bodemonderzoek is er nog niet gedaan –, kan zeggen dat het allemaal veilig is. En ik twijfel er niet aan dat er straks collega's zullen tussenkomen die zeggen dat ik dit eigenlijk misbruik om de asielpolitiek in dit land aan te klagen, maar het is eigenaardig dat PFAS in dit geval geen probleem is. Ik heb bijna een jaar in de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS gezeten en het woordje PFAS moest nog maar vallen of er was paniek alom. En hier zwijgt iedereen en volgen ze zelfs hun eigen burgemeester niet. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega's, de collega heeft er zelf al naar verwezen: ik denk dat elk debat inderdaad op zijn juiste locatie gevoerd moet worden. Als het gaat over PFAS, dan spreken we hier wel heel duidelijk over de bevoegdheid van het Vlaams Parlement.

In die zin, minister, wil ik dan ook iets heel uitdrukkelijk vragen. U hebt verwezen naar wie de verantwoordelijkheid heeft – in dezen de eigenaar – om te controleren of de PFAS-normen overschreden zijn, ja dan neen. Maar ik stel mij wel vragen, want hier gebeurt er eigenlijk een functiewijziging op het terrein. Een, moet een functiewijziging an sich worden aangevraagd, om het centrum daar te kunnen plaatsen? Twee, kan bij een functiewijziging, voordat die wordt toegekend, ook afgedwongen worden dat er bijvoorbeeld eerst een controle rond PFAS wordt uitgevoerd? Op welke manier kun je die timing toch respecteren, dus eerst een uitklaring doen, voor er andere functies worden toegekend in een gebied?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u, collega's.

Zoals ik al heb gezegd, begrijp ik de burgemeester. Hij is gewoon tegen de komst van het asielcentrum, ik begrijp dat volledig. Maar men moet natuurlijk met de

juiste argumenten komen. Men moet met de staatssecretaris, die bevoegd is voor de toestroom die wij vandaag de dag zien in dit land, in gesprek gaan. Ik denk dat de bevoegde minister het probleem federaal moet gaan oplossen.

Nu, PFAS aanreiken. U weet ook dat in Zwijndrecht, waar mensen wonen en werken, PFAS aanwezig is. Daar neemt Zorg en Gezondheid – die bevoegd zijn en waar collega minister Crevits voor bevoegd is – maatregelen in functie van de gezondheid. Dit is een bevoegdheid die niet van mij is, maar een bevoegdheid van collega Hilde Crevits.

Als het gaat over verontreinigde terreinen, als het gaat over terreinen waar PFAS aanwezig zijn, gelden voorzorgsmaatregelen. Je kunt daar wonen en werken, maar je kunt daar bijvoorbeeld geen moestuin hebben, geen voedsel rechtstreeks van je moestuin opeten of je kunt slechts beperkt eieren eten die daar door kippen gelegd zijn. Dat zijn allemaal voorzorgsmaatregelen van Zorg en Gezondheid. Ik ben daar niet voor bevoegd, maar ik denk dat we toch veel geloof moeten hechten aan de adviezen die daar verleend worden. Collega Sintobin, ook in dit dossier zijn die verleend. Ik ben geen specialist rond gezondheid, maar als het advies van Zorg en Gezondheid heel duidelijk zegt dat er gewoond en gewerkt kan worden mits er no-regretmaatregelen genomen worden, wie ben ik dan om dit in twijfel te trekken? Maar ik begrijp heel goed de vele burgemeesters in dit land die tegen de komst zijn van heel veel asielcentra want het gaat niet alleen over Jabbeke. In heel Vlaanderen zien we dat heel veel burgemeesters bezorgd zijn. Nogmaals: ik stel voor dat de burgemeester zijn eigen partijgenoot Nicole de Moor telefoneert en zegt dat hij dit niet wil in zijn dorp.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik weet niet of Jabbeke een dorp of een gemeente is, maar in ieder geval staat de site in Jabbeke symbool voor het falend asiel- en migratiebeleid in dit land. Momenteel – en het oorverdovend stilzwijgen bewijst eigenlijk mijn punt – is er een ware asielsunami aan de gang, collega D'Haese. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Onze opvangcentra zitten voor de helft vol met alleenstaande mannen die hier eigenlijk geen recht hebben op asiel en die alleen maar komen profiteren van onze sociale zekerheid. Momenteel slapen Oekraïense gezinnen op straat, buiten, terwijl de asielopvangcentra vol zitten met mensen die geen recht hebben op asiel. Collega D'Haese, ik zal u nogmaals vernoemen, niet als communist, ook niet als fascist. Er zijn niet te weinig asielopvangcentra in dit land, maar gewoon te veel asielzoekers. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Gwenny De Vroe aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over een dreigende stilstand van de vastgoedmarkt door het tekort aan asbestdeskundigen

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, het is vandaag toch wel een belangrijke dag op het vlak van vastgoed, ook omdat we Vlaanderen toekomstgericht, tegen 2040 – want dat is het doel van deze Vlaamse Regering – asbestveilig willen maken. Een van de maatregelen die daartoe genomen worden, is het proberen in kaart brengen van de hoeveelheid asbest in onze gebouwen en onze woningen.

Vanaf vandaag moet je, als je een woning wilt verkopen in Vlaanderen, verplicht een asbestattest hebben. Minister, daar zijn momenteel in de praktijk toch wat

problemen. Enerzijds krijg ik gesignaleerd – en u hebt het ondertussen ook doorgekregen, heb ik begrepen – dat er een nijpend tekort aan asbestdeskundigen is. Als je nu je woning wenst te verkopen, en je hebt geen attest en je neemt contact op met een instantie, dan moet je lang wachten vooraleer men je woning komt keuren. Er is dus een blokkering van de vastgoedmarkt. Langs de andere kant zien we natuurlijk ook wel dat er een piekmoment is want iedereen die zijn woning verkoopt, moet nu opeens dat attest hebben. Men heeft natuurlijk gewacht, dat is duidelijk. Er werden eerst prijzen geplakt van wat het ongeveer zou gaan kosten, maar in de praktijk zien we momenteel dat het aankopen van zo'n attest aanzienlijk duurder is dan wat initieel werd voorzien.

Het was dus ergens wel te verwachten dat veel mensen zouden wachten tot die deadline om dat attest aan te vragen.

Minister, er zijn twee oplossingen om ervoor te zorgen dat de vastgoedmarkt niet geblokkeerd geraakt. Ofwel moet je naar een uitstel gaan van de timing van vandaag. Maar ik heb uw collega-minister Demir daarover al bevraagd. Zij heeft duidelijk gesteld dat zij dat niet zal doen. Een andere oplossing – en daarom sta ik nu vandaag voor u – is toelaten om in de verkoopovereenkomsten een opschortende voorwaarde op te nemen, om op het moment dat er een asbestattest wordt afgeleverd en er maatregelen moeten worden genomen om asbest te verwijderen, of als er echt wel een nietigheid is, de kopers te beschermen en het compromis nietig te laten zijn.

Minister, bent u bereid om alsnog opschortende voorwaarden in verkoopovereenkomsten toe te laten, om het verkopen van een woning tijdelijk te kunnen toestaan zonder een attest.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw De Vroe, dank u wel voor uw vraag en uw bezorgdheid. Die delen we uiteraard.

We delen eerst en vooral de bezorgdheid met betrekking tot asbest. Knack toont het pushbericht dat asbest twee tot drie keer schadelijker is voor de gezondheid dan eerst werd gedacht. Dat we asbest moeten aanpakken, daar bestaat geen twijfel over.

We zullen het daar niet verder over hebben. We zullen het hebben over de woningmarkt. Dat is het tweede, en daar ben ik het helemaal met u eens: we willen natuurlijk niet dat die markt stilvalt. Dat kan niet de bedoeling zijn. Ik denk, in alle eerlijkheid, dat dat niet zal gebeuren. Er is overleg geweest, onder andere met minister Demir, met de Confederatie van Immobiliënberoepen (CIB). We denken wel degelijk dat dat probleem er heel even is geweest door dat piekmoment, maar dat het zich niet zal doorzetten. Dat piekmoment was er, zoals u zelf aangeeft, door die datum. Maar ook doordat grotere immobiliënkantoren meestal richting de grotere aanbieders van zo'n attest gaan. Daardoor is dat een beetje opgestropt. Maar er zijn ondertussen maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat dat probleem niet verder gaat. Zo heeft de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een lijst gepubliceerd van beschikbare capaciteiten. Tegen alle verwachtingen in hebben onmiddellijk 116 ondernemingen zich daarop gezet. Het gaat trouwens ook over spreiding. In sommige gebieden is het wat drukker dan in andere.

Alleen al gisteren zijn er op 1 dag 20 bij gekomen. Vorige week waren er nog maar 200 inspecteurs, vandaag zitten we al tegen de 320. We zijn ook aan het bekijken hoe we een snellere certificatie kunnen krijgen van meer dan 450 mensen die de opleiding hebben doorlopen. Zij zullen nu sneller worden gecertificeerd, om ook onmiddellijk aan de slag te gaan.

Ik begrijp uw bezorgdheid, maar dat zal zich naar mijn aanvoelen niet voordoen. We hebben alle instrumenten in handen, we hebben alles in gang gezet om dat te vermijden.

Wat u vraagt, is eigenlijk al mogelijk. Het Materialendecreet schrijft voor dat op het moment van het compromis de inhoud van een asbestattest moet kunnen worden meegedeeld aan de koper. Maar als het er op dat moment nog niet is, kan in het compromis een vermelding worden gemaakt dat het er nog niet is. Dat betekent dat de koper de vrijheid heeft om in de periode tussen het sluiten van het compromis en het verlijden van de akte het compromis nietig te laten verklaren. In die zin is dat al een bindende voorwaarde. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gweny De Vroe (Open Vld): Minister, dank u wel. We delen inderdaad dezelfde bezorgdheid. De Vlaming is met de baksteen in de maag geboren. We moeten zorgen dat dat in de toekomst zo blijft. Maar ik zie het niet zo rooskleurig als u. Ik heb zelf de proef op de som genomen en wat rondgebeld. Er gaan nog altijd heel wat weken over vooraleer een asbestcontroleur ter plaatse kan komen. Mijn vraag blijft dus uiteraard behouden. Ik meen hier te vernemen dat u bij uw standpunt blijft. Maar ik vraag u echt wel uitdrukkelijk om dit van nabij op te volgen. Je moet maar eens als jong koppel in die situatie zijn: je hebt een woning gekocht en je hebt een koper gevonden voor je huidige woning, en je zit effectief geblokkeerd, met de financiële gevolgen van dien.

Dus vraag ik u, minister, om echt wel als toekomstgerichte beschermingsmaatregel de opschortingsvoorwaarde toe te laten. Ik heb, in tegenstelling tot wat u hier zegt, van de juridische dienst van de OVAM vernomen dat een opschortende voorwaarde niet toegelaten is. Dat is in contradictie met wat u komt te vertellen. Ik vraag met aandrang om die toekomstgericht toch te bekijken, want dat zou echt een oplossing zijn om de blokkade in de vastgoedmarkt te vermijden.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Stap voor stap evolueren we naar een asbestveilig Vlaanderen. Nu is het zo dat dit pas in 2040 gerealiseerd zal worden. Voor onze fractie gaat het veel te langzaam. Dus het asbestattest vandaag is een eerste stap richting die doelstelling.

Ik deel de bezorgdheid van collega De Vroe. We hebben minister Demir al een aantal keren bevraagd over dit thema. Vandaag blijkt dat de opleiding asbestdeskundige wat te wensen overlaat. Over de kwaliteit wil ik me vandaag niet uitspreken, maar het aantal mensen blijft heel laag. Op 20 september waren er 46 gecertificeerde asbestdeskundigen inventarisatie in Vlaanderen. Dat is een laag aantal. Er zijn 211 kandidaat-asbestdeskundigen geslaagd in het theorie- en praktijkexamen maar niet iedereen gaat de job effectief uitvoeren.

U bent in overleg met minister Demir om te kijken wat u moet doen. U moet echter meer doen dan in overleg treden, u moet echt actie ondernemen om te zorgen dat er meer goede asbestdeskundigen komen, en dat we het probleem het hoofd kunnen bieden. We moeten vooral zorgen dat jonge kopers geen kat in een zak kopen en een asbestveilig huis kunnen verwerven.

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Collega's, ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat de maatregel om Vlaanderen asbestvrij te krijgen tegen 2040 er niets te vroeg komt.

Mevrouw De Vroe, u kent de vastgoed- en de notarissenwereld. Net zoals bij de invoering van het EPC-atteest (energieprestatiecertificaat) is het nieuw, het vraagt aanpassing. De minister heeft gelijk, we moeten niet te hard panikeren. Het zal wel loslopen.

Dat niet iedereen slaagt voor de opleiding, bewijst net dat het niveau niet te wensen overlaat. Het is niet evident om asbest op de juiste wijze te verwijderen, dat vraagt een enorm secure aanpak. Ik verwijs weer naar de EPC-deskundigen, in het begin waren die ook niet talrijk. Dat zal met de asbestdeskundigen wel loslopen.

Wat de juridische discussie over de opschortende en ontbindende voorwaarde betreft, heeft de OVAM gelijk. Net als bij een bodemattest staan zij geen opschortende voorwaarde toe, omdat dat een essentieel element is van de koop. Het is belangrijke informatie. De minister zegt dat, in het belang van de koper, als er een zeer negatieve asbestwaarde in de woning aanwezig is, men zich kan beroepen op de ontbindende voorwaarde en men nog terug kan. Dat is het beste van twee werelden. *(Applaus van Koen Daniëls)*

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, ik krijg wel de indruk dat u te laat in actie bent geschoten. Inzake de hoogdringendheid, heel de commissie bevestigt dat, is de nood heel hoog. Ik heb de indruk dat de communicatie met minister Demir niet bestaat of traag verloopt.

Ook het nulattest van de OVAM met de gronden werkt niet. U weet dat die attesten gewoon worden toegekend op die gronden omdat die hoge snelheid er niet komt. Zo riskeert u dat nu met die asbestattesten.

Plus, de prijs gaat serieus omhoog. Laatst was er een radioprogramma waarin men zich afvroeg hoe die prijzen zo hoog kunnen zijn. Men moet soms hoogtewerkers inzetten, men moet soms werken op plaatsen waar men bijna niet geraakt, het vergt tijd en centen om zo'n attest te verkrijgen.

Hoe gaat u die nood zo snel mogelijk oplossen opdat het voor iedereen ook financieel een beetje haalbaar is?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Dank u wel, ook aan collega De Vroe, om de vraag te stellen. Het probleem is inderdaad aanwezig op dit moment. We hebben zelf inderdaad ook de proef op de som genomen en verschillende bureaus gebeld, en ergens tussen januari en maart zouden we een asbestdeskundige mogen verwachten als we die nu oproepen. Ook op de website van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) staat duidelijk dat er eigenlijk zeshonderd deskundigen nodig zijn om tegemoet te komen aan de vraag van de markt. Op dit moment zijn er driehonderd, zoals u aangeeft, minister, die ook niet helemaal voltijds ter beschikking zijn. Vaak zijn het ook mensen die EPC-deskundigen zijn, waarvoor de markt ook al overbevraagd is op dit moment.

Ik denk inderdaad dat we hier kort op de bal moeten spelen en zulke opschortende maatregelen expliciet in de regelgeving moeten voorzien. Dat zou adempauze geven, zonder dat we de expliciete doelstellingen, zoals de collega's hier ook duidelijk aan bod hebben gebracht, verlaten om asbest te inventariseren en aan te pakken. Want dat is ook dringend nodig. Tot slot wil ik u ook vragen om rond de prijs van asbestdeskundigen maatregelen te nemen. We horen prijzen die tot boven de 1000 euro gaan. Schaarste creëert waarde, zoals u weet. Bent u bereid, minister, om prijsregulerend te werk te gaan met bijvoorbeeld een

prijsvork per vierkante meter die asbestdeskundigen kunnen vragen om een asbestattest af te leveren?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Om bij de laatste vraag te beginnen, is er eerst en vooral overleg geweest met de Confederatie van Immobiliënberoepen (CIB) zelf. Dat zijn toch wel de eerste belanghebbenden om ervoor te zorgen dat die woningmarkt niet stilvalt. Daar is een overleg mee geweest, en er zijn afspraken mee gemaakt. Ik denk natuurlijk dat we dat moeten opvolgen. Dat moeten we altijd doen, mevrouw De Vroe. Maar die angst dat er onmiddellijk een stilstand zou komen, is relatief klein.

Voorts is er effectief een probleem met die prijs. Dat zijn we ook nagegaan. Door de band genomen hebben we vastgesteld dat er marktconforme prijzen gehanteerd worden. Welk onderzoek men precies moet doen, hangt natuurlijk af van de grootte van de woning. Maar ik denk, mijnheer Bothuyne, dat prijsregulering op dit moment niet aan de orde is.

Wat de ontbindende voorwaarde betreft, is het zo dat als het compromis dat asbestattest vandaag niet bevat, je in die periode tussen het compromis en de authentieke akte daar nog los van kunt komen en de vernietiging ervan vragen. Dat is de evidentie zelf. Dat is exact wat u voorstelt, en dat zit daar vandaag reeds in. Als je vandaag een compromis zou tekenen en in de vier maanden tijd die je hebt, niet voldoet aan de voorwaarden, moet – en mevrouw Smeyers zal dat wel weten – een bepaald bedrag van rond de 10 procent worden betaald. Dat kan behoorlijk veel zijn op een woning. Dat is de boete die je moet betalen. Dat ga je niet moeten doen als dat asbestattest ontbreekt.

Mijnheer Danen, met alle respect, u zegt dat het niet snel genoeg gaat. Dat is eigenlijk een beetje offtopic. Maar het zou fijn zijn, mocht men aan de overkant – u kunt daar uw schouders onder zetten – ook eens kijken naar de compensatie voor asbestslachtoffers. Bij ons heeft Valerie Van Peel zich daar heel erg voor ingezet, en was ze daar persoonlijk zeer zwaar door geraakt toen haar voorstel er niet door geraakt is. Dat lijkt me een aanmoediging te zijn om dat misschien langs de andere kant van de straat opnieuw op te nemen.

Er zijn nog enkele vragen over de opleiding en dergelijke meer. De vraag ging hier over de woningmarkt, dus ik ga mij daartoe beperken. De rest laat ik aan jullie, aan de bevoegde minister Demir en aan de commissie. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Minister, er is een wezenlijk verschil tussen een ontbindende voorwaarde en een opschortende voorwaarde. Mijn pleidooi is heel duidelijk. De oplossing is tijdelijk een opschortende voorwaarde toe te laten in de compromissen die vanaf vandaag worden getekend tot op het moment dat er voldoende asbestdeskundigen zijn om de vraag van die markt op te vangen. Ik blijf daarvoor pleiten, want het is echt van cruciaal belang om zowel de koper maar ook de verkoper die vanaf vandaag zijn woonst verkoopt, te beschermen. De verkoper kan er niets aan doen. Als er geen asbestdeskundige kan langskomen, heeft de verkoper niets verkeerd gedaan. Mijn vraag is en blijft – en ik zal dat blijven herhalen, ook in de commissie – om toch nog na te denken om die opschortende voorwaarde tijdelijk in te voeren tot op het moment dat er voldoende asbestdeskundigen zijn. Dank u wel. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, ik stel voor dat we de vergadering schorsen tot 18.20 uur.

– *De vergadering wordt geschorst om 18.05 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 18.22 uur.*

ONTWERP VAN DECREET van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021 – 23 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 23/1)

– *Artikel 1 tot en met 14 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 19 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022.

De algemene bespreking is geopend.

Vraag er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 19/1)

– *Artikel 1 tot en met 6 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen – 1416 (2021-2022) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1416/1)

– *Artikel 1 tot en met 8 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen op dakoppervlakten betreft – 1352 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 6

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen op dakoppervlakten betreft.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dank u wel, ik houd het heel kort. Dit voorstel van decreet is tot stand gekomen vanuit de bezorgdheid die we hebben dat er inderdaad nog heel wat daken niet worden benut. Daarom hebben we gesteld dat ondernemingen en afdakpunten met een groot verbruik en een grote dakoppervlakte vanaf januari 2025 op minstens 10 procent van hun dakoppervlakte PV-panelen moeten plaatsen.

In principe is dat heden zelfs een no-brainer. Ik denk dat alle bedrijven die vandaag in die situatie zitten dat automatisch willen doen vanwege de hoge

elektriciteitsprijzen. Als die hoge elektriciteitsprijzen blijven aanhouden, zal dat ook zo zijn.

Maar als overheid moet je uiteraard ook het goede voorbeeld geven. Daarom leggen we de lat zelfs iets hoger: we gaan niet naar 1000 megawattuur, maar naar 500 megawattuur, die zelfs nog wordt aangescherpt. De publieke gebouwen, ongeveer 2500 afnamepunten, kunnen een beroep doen op de diensten van het Vlaams Energiebedrijf.

We leggen dat voorstel van decreet hier graag ter stemming voor.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, ik licht graag toe waarom wij tegen dit voorstel van decreet zullen stemmen: omdat het het zoveelste voorbeeld is van regelneverij van de Vlaamse overheid in het kader van de klimaat-hysterie en ook omdat het natuurlijk een brevet van onvermogen is die deze overheid, deze regering heeft wat betreft het opwekken van energie en het kunnen bieden van betaalbare energie aan zowel gezinnen als bedrijven. Omdat dat niet lukt, moeten bedrijven nu blijkbaar worden verplicht om op hun daken zonnepanelen te leggen.

Daarmee gaan uiteraard meerkosten gepaard, maar blijkbaar is dat volgens deze regering allemaal zeer positief en zeer rendabel.

Wel, ik stel de vraag die ik ook in de commissie heb gesteld: als het voor die bedrijven allemaal toch zo rendabel is om zonnepanelen te leggen op hun daken, waarom kiezen ze daar dan niet zelf voor? Waarom moet er dan vanuit de Vlaamse overheid een gebod, een verplichting worden opgelegd? Ik zal u het antwoord zelf geven, want anders komt er toch geen: omdat het CO₂-uitstootdogma hier de boventoon voert. Hier voeren nooit de energiefacturen van de mensen, van de bedrijven of de astronomische bedragen die daar nu mee gepaard gaan, de boventoon. Neen.

Wat hier altijd vooraan wordt gezet, is het CO₂-uitstootdogma. Daarom zullen wij tegenstemmen. Wij zijn een vrijheidspartij. Wij zijn tegen regelneverij. Wij zijn tegen betutteling, zeker als het over het klimaat gaat. Nogmaals: als die zonnepanelen echt zo rendabel zijn, dan zullen de bedrijven daar zelf wel voor kiezen en dan hebben zij daar absoluut geen decreet voor nodig. Het gaat over een voorstel van decreet waar 2500 bedrijven door worden geraakt. Zij worden nu verplicht om hun energie op een bepaalde manier op te wekken. Daarmee kunnen we niet akkoord gaan.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Om geen misverstanden te laten ontstaan na de vorige tussenkomst, wil ik kort het volgende zeggen.

De Vooruitfractie zal zich bij de stemming over dit voorstel van decreet onthouden omdat we het aan de ene kant een positief initiatief en een goede zaak vinden, maar aan de andere kant niet voorbij willen gaan aan de gelegenheid om de volgende boodschap te geven. Op meerdere vragen daarover kan de Vlaamse overheid tot op de dag van vandaag niet correct zeggen op hoeveel en welke overheidsbedrijven er vandaag panelen liggen. Dat hoeft niet te beletten dat er heel veel bij komen. Het is een goede zaak dat dat gebeurt. Maar het is goed dat erop gewezen wordt dat men op dat vlak achterop loopt.

De discussie dat er een probleem is met het net als alle bedrijven volgen, namelijk dat het niet sterk genoeg is, zullen we ongetwijfeld op een ander

moment voeren. Maar dat is wel een reëel gegeven. Het bewijst nog eens dat het geen gepast moment is om een capaciteitstarief in te voeren.

We zullen ons onthouden bij de stemming.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): De Groenfractie zal zich op dit voorstel van decreet onthouden. Het is een stapje in de goede richting, maar als we kijken naar de voorbeeldfunctie die van de overheid wordt gevraagd, dan zien we dat we pas in 2030 een iets strengere maatregel gaan voorzien rond PV-panelen op overheidsdaken. Als we de voorbeeldfunctie waar willen maken, moeten tegen dan alle overheidsgebouwen al lang vol liggen met zonnepanelen. Daarom zullen we ons onthouden.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Als wij in Vlaanderen de ambitie hebben om onafhankelijk te worden voor onze energievoorziening van het buitenland, dan hebben we elke vierkante centimeter die we kunnen gebruiken nodig om hernieuwbare energie te produceren. We moeten ook de oppervlakte inzetten die bedrijven ter beschikking hebben. Bedrijven kunnen ook op andere manieren hernieuwbare energie produceren, bijvoorbeeld met warmtenetten. Daardoor hebben ze iets minder nood om hun daken in te zetten. Ook die zullen we moeten motiveren om hun daken in het algemeen belang ter beschikking te stellen om hernieuwbare energie te produceren. Moeten zij dat altijd zelf doen? Neen, ze mogen daar ook andere bedrijven of verdienmodellen op toepassen. Het vergt niet altijd een investering van henzelf. Het is natuurlijk wel zo dat zonnepanelen op zichzelf rendabel zijn en vrij snel terugverdiend.

Dit voorstel van decreet heeft onze volmondige steun.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Dit is een belangrijke stap in de goede richting waarbij de overheid effectief een voorbeeldfunctie opneemt. Dat gaat niet, zoals collega Aerts verkeerdelijk zegt, in vanaf 2030. We schuiven dit niet vooruit. Vanaf 2026 wordt er versneld een verplichting voorzien voor een aantal categorieën overheidsgebouwen met een hoog of middelgroot verbruik. We zetten hier snel stappen vooruit op een manier die rendabel is voor zowel bedrijven als voor de overheid. Die overheidsinstanties die zelf de financiering niet kunnen opbrengen, kunnen straks een beroep doen op het Vlaams Energiebedrijf om dat voor hen te doen. Dat past dus perfect in het financiële en budgettaire plaatje en bovendien is het een rendabel verhaal, voor zowel overheden als bedrijven die onder dit decreet vallen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil heel kort antwoorden op de vraag van collega Tobback. 12 procent van de publieke gebouwen hebben al PV-panelen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2021-22, nr. 1352/6)

– *Artikel 1 tot en met 5 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VLAAMS MENSENRECHTENINSTITUUT

Selectiereglement voor de benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut en hun opvolgers

De voorzitter: Oproep tot kandidaten voor de mandaten van lid van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut

Bespreking en stemming

Dames en heren, aan de orde zijn het selectiereglement voor de benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut en hun opvolgers en de oproep tot kandidaten voor de mandaten van lid van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut.

De bespreking is geopend.

De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, heel kort, de commissie Binnenlands Bestuur heeft zich over die opdracht gebogen, zoals het in het decreet vastgelegd is. Er zijn afspraken gemaakt over de verschillende fracties, en dat is op die manier ook overgemaakt aan het Uitgebreid Bureau. Ik denk dat het ook binnen de commissie gedragen was om op deze manier te werk te gaan.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

Wij stemmen nu bij zitten en opstaan over het selectiereglement en de oproep tot kandidaten.

De volksvertegenwoordigers die het selectiereglement en de oproep tot kandidaten wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het Vlaams Parlement neemt het selectiereglement en de oproep tot kandidaten aan.

VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt

– 1486 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Peter Van Rompuy bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaïke

De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, om de spoed te motiveren: het is de bedoeling om nog deze maand, in november, die bijkomende premie van 100 euro boven op de sociale toeslag uit te betalen, en daarvoor is een decretale basis nodig. Vandaar dit voorstel van decreet dat vandaag voorligt.

De voorzitter: Is het parlement het eens met dat voorstel tot spoedbehandeling? (*Instemming*)

Dan stel ik voor dat het voorstel van decreet onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Voorzitter, ik licht het graag nog eens toe. Nu gezinnen het moeilijk hebben, zeker ook gezinnen met kinderen, is er in de Septemberverklaring ook toegelicht dat wij vanuit de meerderheid een bijkomende premie willen toekennen boven op de sociale toeslag aan de gezinnen die die krijgen. Alles is daarvoor in gereedheid om die betaling nog deze maand uit te voeren. Daarom leggen wij dit voorstel van decreet hier voor.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1486/1)

– *Artikel 1 tot en met 5 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP)
– 1492 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Chris Janssens bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens over de heractivering van de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP).

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Wij hebben de afgelopen weken kunnen vaststellen dat er heel wat commotie was rond het niet betrekken van landbouworganisaties, milieuorganisaties en ik weet niet welke organisaties nog allemaal, bij de opmaak van het mestactieplan. We hebben hier verschillende debatten over gevoerd, en het is zo dat er sinds 2012 een overlegstructuur actief was, namelijk de Opvolgingscommissie Mestactieplan (OMAP). Via deze structuur, via deze organisatie was er een structureel overleg tussen verschillende stakeholders, de overheid, landbouworganisaties, milieuorganisaties. Dat was eigenlijk een goed werkende organisatie.

Wij willen dit, gelet op de crisis in de landbouwsector, en zeker gelet op de debatten over het komende mestactieplan, collega Vandaele, vandaag met spoed behandelen. Ik ben ervan overtuigd dat collega Rombouts dit zal goedkeuren. Ik citeer collega Rombouts bij een actuele vraag op 9 november: "We betreuren immens dat dit is afgeschaft. We begrijpen ook niet goed waarom." (*Opmerkingen bij de meerderheid*)

De voorzitter: Wilt u zich beperken tot de spoedbehandeling?

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Dus willen we dit vandaag met spoed behandelen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, hoe interessant dit thema ook kan zijn, voor ons is dit niet hoogdringend. Het kan perfect in de commissie behandeld worden, waar trouwens ook nog de voortgangsrapportage wordt verwacht. Wij denken dat de commissie een prima context is om dit thema te behandelen.

De voorzitter: Aangezien er geen unanimititeit is, zullen we bij zitten en opstaan beslissen over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef is niet noodzakelijk. Blijft u rustig zitten.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie verwezen.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Kim De Witte over de opschorting van de invoering van het capaciteitstarief – 1493 (2022-2023) – Nr. 1**Voorstel tot spoedbehandeling**

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Jos D'Haese bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Kim De Witte over de opschorting van de invoering van het capaciteitstarief.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): De spoedbehandeling lijkt mij redelijk evident. We zitten in een energiecrisis. De energieprijzen zijn torenhoog. En op dat moment wil de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) in januari dan nog een capaciteitstarief invoeren dat voor heel veel mensen nog eens een verhoging van de energieprijzen zou betekenen. Ik vind dat onbegrijpelijk, zeker als je ziet hoe dat in elkaar zit. Ze moeten alles weten van je verbruik en piekvermogens. Er zijn ook nog forfaitaire kosten. Je hebt een energiedoctoraat nodig om te begrijpen hoe je energiefactuur in elkaar zal zitten. Ik begrijp dus niet dat men dat gaat invoeren: kleine verbruikers moeten meer betalen en grote verbruikers minder.

En dus, beste collega's, vind ik dat we als parlement zo snel mogelijk aan de VREG moeten vragen om die hervorming niet door te voeren. Ik begrijp dat er rechtszaken lopen en dergelijke, die te laat zullen komen, en daarom vraag ik de spoedbehandeling om hier een duidelijk signaal te geven als Vlaams Parlement aan de VREG – ik denk dat daar eensgezindheid over is – om die hervorming niet door te voeren in januari. *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dit wordt volgende week woensdag besproken in een hoorzitting, waarop u van harte welkom bent. Er is dus geen spoedbehandeling nodig. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Aangezien er geen unanimititeit is, zullen we bij zitten en opstaan beslissen over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie verwezen.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021 – 23 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 3**Hoofdelijke stemming**

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse

Gemeenschap en van de rekeningen van de rechtspersonen onder het gezag van de Vlaamse Regering voor het begrotingsjaar 2021.

Stemming nr. 1

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
62 leden hebben ja geantwoord;
46 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

102 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
59 leden hebben ja geantwoord;
43 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

Zijn er redenen voor onthouding? (*Neen*)

ONTWERP VAN DECREET houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022 – 19 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houdende tweede aanpassing van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022.

Stemming nr. 2

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
62 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben neen geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

102 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
59 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben neen geantwoord;
21 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

Geen redenen voor onthouding? (*Neen*)

**ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen
– 1416 (2021-2022) – Nrs. 1 en 2**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de indeling in categorieën van automatische ontspanningstoestellen.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

102 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
102 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**VOORSTEL VAN DECREET van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen op dakoppervlakten betreft
– 1352 (2021-2022) – Nrs. 1 tot en met 6**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet van Andries Gryffroy, Robrecht Bothuyne, Willem-Frederik Schiltz, Freya Perdaens, Tinne Rombouts en Wilfried Vandaele tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat de verplichte installatie van fotovoltaïsche zonnepanelen op dakoppervlakten betreft.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

102 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
59 leden hebben ja geantwoord;
19 leden hebben neen geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

**VOORSTEL VAN DECREET van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke Sleurs, Maaike De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groeipakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt
– 1486 (2022-2023) – Nr. 1**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet van Katrien Schryvers, Koen Daniëls, Freya Saeys, Elke

Sleurs, Maaïke De Rudder en Veerle Geerinckx tot wijziging van het Groei-pakketdecreet van 2018, wat betreft de invoering van een eenmalige toeslag van 100 euro voor wie in november 2022 een sociale toeslag ontvangt.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

108 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
105 leden hebben ja geantwoord;
3 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

Redenen voor onthouding?

Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik had nog graag heel kort een toelichting gegeven. We onthouden ons omdat we 100 euro extra per jaar totaal onvoldoende vinden. De enige logische en juiste maatregel is het volgen van de index. Ondertussen stijgen de prijzen. De inflatie is 12 procent. Het basispakket van het groeipakket stijgt maar met 2 procent. Dat wil zeggen dat bijna iedereen erop achteruitgaat en een deel van de mensen met een sociale toeslag stabiel blijft. De maatregel volstaat compleet niet. Daarom hebben we ons onthouden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 30 november 2022 om 14 uur.

Ik wens u een behouden thuiskomst en de voetballiefhebbers veel plezier met de wedstrijd vanavond.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 18.47 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Allessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneckhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın.

Afwezig met kennisgeving

Adeline Blancquaert: ambtsverplichtingen;

Guy D'haeseleer, Tom Ongena, Maurits Vande Reyde: familieverplichtingen;

Roosmarijn Beckers, Tom De Meester, Sihame El Kaouakibi, Liesbeth Homans, An Moerenhout, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Frieda Verougstraete-Deschacht: gezondheidsredenen.

Afwezig zonder kennisgeving

Veerle Geerinckx

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Allessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege,

Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Maxim Veys, Suzy Wouters

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Kerkels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Wim Verheyden, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Ann De Martelaer, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Katja Verheyen, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Ann De Martelaer, Kim De Witte, Caroline Gennez, Annick Lambrecht, Els

Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Caroline Gennez, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Tine Van den Brande, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Kim De Witte, Lise Vandecasteele